

RAMMERNE OG RELATIONERNE

ET STUDIE AF BESØG
I HERSTEDVESTER
FÆNGSEL

CECILIE JUEL NIELSEN & KRISTA FALLESEN (GR.4)
SPECIALE I KRIMINOLOGI, 4. SEMESTER 2018
AALBORG UNIVERSITET
VEJLEDER: ANNICK PRIEUR
ORD: 27.464

Abstract

This master thesis examines inmates in Herstedvester Prison in Denmark and their opportunities to create social ties and engage in relations outside of the prison society. The setting of this thesis is partly the Red Cross' volunteer prison visitation program, and partly the previous master thesis "Sociale bånd der binder" (Social ties that connects) by Graunbøl and Hornnes from 2009, which is a statistical study on how social ties affect inmates. The latter was chosen because visitation in prisons and its consequences are not thoroughly examined. The thesis is practice oriented and focuses on how visits to inmates in Herstedvester Prison are executed. In addition, the thesis will examine how important social relations and personal ties are for the inmates during their incarceration. Furthermore, it will investigate to what extent visits from, and contact to, the surrounding community is beneficial for the inmates. The problem formulation is thus the following: "*Hvordan foregår besøg i Herstedvester Fængsel og hvilken betydning har besøg for de indsatte her?*" (How is visitation in Herstedvester Prison executed and what are the effects of visits for the inmates?). It was uncovered that regular contact with the surrounding community, and visits from friends and family, helps inmates cope better with their release and reenter society more proficiently. The primary empirical data is qualitative and consists of interviews with a prisoner, a priest from Herstedvester Prison, and two employees from Herstedvester Prison. In addition, perspectives on visits from the Red Cross' volunteer prison visitation program have been included. The latter has been through interviews with the visitation manager in Herstedvester Prison, as well as the consultant for the prison visitation program nationally. The approach used to examine the above mentioned data takes basis in structural theories of conditions in prisons. It furthermore incorporates perspectives from Erving Goffman and his study of institutionalization, also, Donald Clemmer's study of prisonization. The above mentioned theories contribute to an overall understanding of which frame and conditions visits in Herstedvester Prison are implemented. The latter was vital in order to understand the circumstances the inmates are subject to. Moreover, the thesis makes use of Travis Hirschi's study of delinquency and reasons for further deviant behavior. The latter is used to understand to which extent social ties and attachment - such as visits - are important for the inmates upon release. Finally, Robert Sampson's and John Laub's study of life course criminology was used to uncover the importance of social bonds to adult institutions, to investigate which different factors affect recently released inmates to deviate or not. In the analysis, existing research and relevant theories was included which

supports the conclusion, that social ties to the society outside of prison is one of the most important factors for a valuable life, both during their incarceration, and upon release e.g. self-confidence, happiness, and further good behavior. The latter moreover has a positive effect on reduced recidivism.

Indholdsfortegnelse

Abstract

Indholdsfortegnelse

Tro- og loveerklæring	1
Forord.....	2
1. Indledning	3
1.1 Problemfelt.....	3
1.2 Problemformulering	10
1.3 Afgrænsning.....	10
2. Metode	11
2.1 Specialets videnskabsteoretiske perspektiv	11
2.2 Undersøgelse af feltet.....	13
2.3 Introduktion til vores adgang til feltet.....	14
2.4 Kriminalforsorgen som forskningsfelt.....	15
2.5 Interviews	16
2.5.1 Interviewguides	18
2.5.2 Anonymisering	19
2.5.3 Bearbejdning af interviews	20
2.5.3.1 Transskribering	20
2.5.3.2 Kodning	21
2.6 Etiske overvejelser.....	21
2.7 Kritik af metoden.....	22
3. Redegørende afsnit.....	25
3.1 Det juridiske aspekt.....	25
3.1.1 Europæiske Fængselsregler - EFR	25
3.1.2 Straffuldbyrdelsesloven	26
3.1.3 Besøgsbekendtgørelsen	26
3.1.4 Brev- og besøgskontrol.....	27
3.2 Kriminalforsorgens institutioner.....	27
3.2.1 Herstedvester Fængsel	28

3.2.1.1 Besøg i Herstedvester Fængsel	31
3.3 Røde Kors og fængselsbesøgstjenesten	33
3.3.1 Den aktuelle situation og behovet for besøg	34
3.4 Observation i Herstedvester Fængsel	35
4. Teori	39
4.1 Institutionalisering	39
4.2 Prisonisering	40
4.3 Social bonds og life course criminology	42
4.4 Teoriernes samspil	48
4.5 Kritik af teorierne	49
5. Analyse	51
5.1 Rammerne - de indsatte strukturelle forhold	52
5.2 Relationerne - de indsatte relationelle forhold	58
5.2.1 Besøg af indsatte nære relationer	58
5.2.2 Bagsiden af medaljen	60
5.2.3 Besøg af Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste	63
5.3 Løsladelse	66
6. Diskussion	71
7. Konklusion	75
8. Perspektivering	77
9. Referenceliste	79
10. Bilag	83
10.1 Aftale med Kriminalforsorgen	84
10.2 Opslag i Herstedvester Fængsel	86
10.3 Interviewguides	87
10.3.1 Interviewguide til medarbejdere i Røde Kors	87
10.3.2 Interviewguide til indsatte i Herstedvester	87
10.3.3 Interviewguide til præst i Herstedvester	89
10.3.4 Interviewguide til medarbejdere i Herstedvester	90

Tro- og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at samtlige gruppens medlemmer egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende projekt. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og projektet eller væsentlige dele af det har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng.

Vi er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på:

<http://www.studerende.aau.dk/Eksamenssnyd+-+hvordan+undg%C3%A5r+du+det%3F/>

Vi er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning.

Endelig står vi inde for, at antal ord anført på forsiden stemmer overens med virkeligheden.

Forord

En stor tak skal lyde til samtlige af dette speciales informanter, som tilsammen har bidraget med uundværlig viden om, samt beskrivelser af egne oplevelser og holdninger forbundet til i dette speciales kontekst.

Derudover ønsker vi at takke både Susanne Clausen og Hans Monrad Graunbøl ved Direktoratet for Kriminalforsorgen, for først og fremmest at interessere sig for dette speciales undersøgelse samt for at vejlede og inspirere undertegnede i forbindelse med ansøgning om adgang til specialets undersøgelsesfelt - Herstedvester Fængsel.

I samme forbindelse er det nærliggende at takke personalet i Herstedvester Fængsel, som har taget godt imod os og skabt kontakten til specialets informanter.

Anne Karen Ursø og Kaare Grue fra Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste, fortjener ligeledes en tak for deres medvirken og for at dele ud af deres enorme viden om Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste.

Afslutningsvis skal lyde en særlig tak til Annick Prieur, som har ageret vejleder under hele specialeprocessen fra idé til endeligt resultat. Tak for dine gode inputs, dine altid skarpe kommentarer og din støtte undervejs.

1. Indledning

Nærværende speciale sætter fokus på indsatte og betydningen af sociale relationer. Vi ønsker at undersøge besøg og se på de indsatte i Herstedvester Fængsels sociale relationer i forbindelse med besøg og de fordele og udfordringer, som kan være knyttet til at opretholde samt have sociale relationer under afsoning. Dette ønsker vi blandt andet, da vi ser det som vigtigt at undersøge de indsattes sociale liv, for at man overhovedet kan tale om efterfølgende at resocialisere, samt fordi feltet er relativt uudforsket, som vi ønsker at afdække yderligere. Det vigtige for os er at undersøge betydningen af sociale bånd, som vi er klar over, også kan være ikke-eksisterende, samt hvad betydningen heraf kan være. Vi vil tage udgangspunkt i det videnshul, som vi finder på besøgsområdet, som er præget af at være svagt teoretisk. Derudover vil vi tage udgangspunkt i, hvordan besøg foregår i Danmark. Følgende problemfelt vil give et overblik over fængselshistorien, straffepopulismen og beskrive den eksisterende litteratur på området, for til sidst at munde ud i en præsentation af Herstedvester Fængsel, og hvorfor netop dette er et relevant undersøgelsesfelt. Problemfeltet vil munde ud i en problemformulering, som har dette speciales fokus.

1.1 Problemfelt

Dét at tilbageholde og straffe individer har altid fundet sted op gennem verdens- og danmarkshistorien. Det har altid været kendt, at man straffede individer, men fængselshistorien, som vi kender den i dag, i Danmark begynder først omkring starten af 1600-tallet, hvor en fængselslignende anstalt blev opført på Christianshavn i København til at huse de mange tiggere og andre, som ellers hidtil var straffet gennem halshugning, bålbrænding eller forskellige torturmetoder (Smith, 2003:25-26). Tugthuse, som datidens fængsler blev kaldt, udviklede sig gennem 1700-tallet i kraft af oplysningstiden, hvor humanisme blev et fokus, og hvor mange debatterede og gjorde oprør mod dødsstraffen (ibid.:28).

Historier om fængselslignende isolationsforhold, som trækker tråde til de isolationsforhold, vi kender i dag, er dateret tilbage til midten af 1800-tallet. Her reformerede en fængselskommission fængselsvæsenet i Danmark, og de moderne fængsler blev skabt og bygget med datidens luksusgoder såsom centralvarme og vandkloset (Smith, 2003:16). Mange moderne fængsler blev bygget efter den såkaldte Philadelphia-model, som både i

praksis og konstruktion eller indretning blandede principper om total isolation og ensomhed med overvågning og religiøs lære (Foucault, 2002(1975):257f). Philadelphia-modellen beror på inspiration fra det amerikanske fængsel Cherry Hill i Philadelphia i staten Pennsylvania, hvor stram disciplin og særlig indretning gjorde, at fangerne kun havde et minimum af kontakt til hinanden. Fangerne spiste og arbejdede for eksempel i egen celle, og når de blev ført rundt fra a til b inden for murene, foregik dette med isolations hætte/-maske på og under konstant overvågning (Smith, 2003:16). Formålet hermed var, at den indsatte skulle vende tanker om sin forbrydelse indad og på den måde angre og blive et bedre menneske (Engbo & Smith, 2012:67). Denne model blev altså benyttet med et sigte om at behandle og forbedre de indsatte og deres karakter under afsoning, hvorfor denne type fængsler også kaldes *moralske hospitaler* (Smith, 2003:16). Man gik altså fra, at forholdene i fængslerne skulle afskrække potentielle kriminelle, set ud fra et klassisk fængselsperspektiv, til at man i de moderne fængsler i højere grad opererede ud fra en værdi om at forbedre den kriminelles livsførelse til et liv uden kriminalitet og på den måde mindske recidiv (ibid.:17). Peter Scharff Smith (2003:18) beskriver, hvordan indsættelse i Vridsløselille Statsfængsel og procedurene her foregik: *“Selv den mindste indbyrdes kontakt ville angiveligt demoralisere de i forvejen ryggesløse forbrydere yderligere, hvorved forbedringsprocessen spoleredes”*. Hertil beskriver han masker, som de indsatte fanger skulle bære under afsoning for at undgå kontakt og ansigtsgenkendelse hos andre indsatte. Denne form for totalisolation fortsatte langt ind i det 20. århundrede på trods af, at mange andre europæiske lande havde stoppet med at straffe på denne måde (Smith, 2003:24).

Efter Anden Verdenskrig begyndte man at humanisere fængslerne og i højere grad have fokus på behandling og resocialisering. Denne tankegang fik dog et knæk i 1970'erne, hvor man konstaterede, at det ikke virkede i forhold til målet om at forbedre og “rense” de indsatte for deres kriminelle tilbøjeligheder, idet rehabiliteringen ikke blev en succes. Tankegangen fik dog igen en opblomstring i 1990'erne, hvor nye behandlingsforløb med fokus på sociale færdigheder, øget selvkontrol og mental sundhed blev en realitet (Engbo & Smith, 2012:69). Disse vil vi typisk kende som ‘anger management’ eller andre kognitive færdighedsprogrammer, som stadig udbydes i fængslerne i dag.

Værdien om forbedring af de indsattes moral har således været på dagsordenen lige siden indførelsen af Philadelphia modellen, men har trods alt ændret sig til at vedrøre indsatte

gennem forskellige behandlingsforløb, undervisning og andet som muliggør forbedring og nedbringelse af recidivraterne.

Fængslerne i Danmark i dag er meget forskellige og rummer alt fra åbne familievenlige institutioner til lukkede fængsler med mange sikkerhedsforanstaltninger. Disse forhold viser sig blandt andet i forskelligheden af indretning, og hvor meget kontakt til andre indsatte den enkelte har. Fængslerne har således stadig en straffepolitik om at forbedre/behandle den indsatte gennem dels et hævnmotiv og forskellige rehabiliteringsprogrammer, som tilsammen skal motivere til et kriminalitetsfrit liv efter endt afsoning (Smith, 2003:323f).

Frihedsberøvelse som straf er en måde, hvorpå stater kan straffe sine borgere for gerninger eller hændelser, som er i modstrid med statens love. Typisk vil man dele formålet med straf op i to kategorier, hvoraf den ene er nytteorienteret, hvor midlet er afskrækkelse, og hvor målet er, at der dannes præcedens, således at det smitter af på andres efterfølgende adfærd (Engbo & Smith, 2012:49). Dette formål stemmer overens med førromtalte værdi om forbedring. Det andet formål med straf er derimod nærmere, at straf anses som et nødvendigt “onde”, altså at det er nødvendigt at spærre samfundets kriminelle inde bag lås og slå, så de ikke kan foretage yderligere kriminalitet (ibid.). Første kategori kan således anskues som et præventivt tiltag, hvor anden kategori derimod mere er en reel opbevaringsløsning, og hvor befolkningens retsfølelse sker fyldest. Sidstnævnte bliver straffepolitisk ofte omtalt som *tough on crime*, hvor hævn er en vigtig faktor i straffens begrundelse. Denne straffepolitik har vundet indpas i store dele af verden de seneste 50 år, hvor fængselspopulationen ligeledes er steget med op til 100 procent flere steder (ibid.:36f). Hertil beskriver Hans Jørgen Engbo og Peter Scharff Smith, som begge har erfaring i regi af Kriminalforsorgen og straffuldbyrkelse både forskningsmæssigt samt i praksis;

“Det er således almindelig anerkendt, at en hævnorienteret straffepolitisk tendens er skyllet hen over den vestlige verden indenfor de sidste årtier. Der er inden for kriminologien endvidere generel enighed om, at denne straffepolitik i vid udstrækning er populistisk, baseret på en forsimplet opfattelse af borgernes retsfølelse og uden nærmere interesse for de langsigtede samfundsmæssige og økonomiske konsekvenser af den valgte politik.” (Engbo & Smith, 2012:59).

De påpeger ligeledes, at der ikke eksisterer “*udsving i kriminalitetsudviklingen, men derimod netop en hævnorienteret straffepolitik*” (Engbo & Smith, 2012:59).

Denne ovenfor beskrevne straffepopulisme trækker ligeledes tråde til en række menneskeretlige problemstillinger såsom normaliseringsprincippet, som der er krav om, opfyldes. Normaliseringsprincippet går i sin simple form ud på, at afsonere bør have mulighed for at leve et så “normalt” liv som muligt på trods af de frihedsbegrænsninger, som eksisterer i fængsler. Altså er indsatte ligeledes omfattet af de almindelige retssikkerhedsgarantier, som enhver anden (Kriminalforsorgen, 1998:10).

Kriminalforsorgen i Danmark tager udgangspunkt i en straffepolitisk værdi som hedder: “*Kunsten at balancere mellem det hårde og det bløde*” (Kriminalforsorgen, 2018). Dette er altså den tese, som der arbejdes ud fra i de danske fængsler, hvor man dels skal håndhæve en straf, beskytte og overvåge mod at resocialisere og motivere de indsatte til et liv uden kriminalitet. Dette kan ses i relation til de to kategorier for straf, som er beskrevet ovenfor. Denne balancegang og debat, er også en del af medierne og den politiske debat. Hvor går grænsen for, ‘hvor gode’ forholdene i et fængsel skal være, set i lyset af befolkningens retsfølelse. Derfor kan det diskuteres, hvorvidt nuværende straffepolitik er relevant, når kriminalitetsraterne falder, samtidig med at antallet af indsatte i landets fængsler og arresthuse stiger.

En forbedring for de indsatte, som sjældent møder særlig mange protester, og som også er sikret ved lov, er muligheden for besøg. Det er bevist at besøg, og det at have sociale relationer under afsoning, kan gøre en signifikant forskel på, i hvor høj grad den løsladte recidiverer eller ej (Bae, 2016). Dog er det ikke alle steder, at der er den samme tilgang og mulighed for at modtage besøg og bibeholde sine sociale relationer.

Når man bliver indsat og kommer under statens varetægt, har man ikke længere de samme rettigheder og må således klare sig under nye forhold. Dette indebærer selvsagt, at man ikke kan bevæge sig frit, men også at man ikke har den samme frie adgang til at modtage besøg og foretage opkald eller anden korrespondance med sin familie og venner. Dette er en begrænsning af ens frihed og ens basale rettigheder som borger. Dog findes der forskellige menneskerettigheder, konventioner og andre regler, som man skal overholde for at sikre basale rettigheder og ordentlige forhold for frihedsberøvede. I 1948 i FN’s Verdenserklæring

om menneskerettigheder forbød man slaveri samt *”tortur eller grusom umenneskelig eller vanærende behandling eller straf”* (Engbo & Smith, 2012:30). I 1966 blev dette uddybet yderligere og sat i relation til indsatte i FN’s konvention om borgerlige og politiske rettigheder: *”Alle, der berøves deres frihed, skal behandles humant og med respekt for menneskets naturlige værdighed”* (Engbo & Smith, 2012:30).

I Danmark har vi generelt en høj standard for, hvordan vi behandler vores indsatte, og hvor gode vi er til at overholde basale menneskerettigheder og have gode forhold i fængslerne. Dette er specielt sammenlignet med andre lande, hvor standarderne generelt er lavere. Dog er denne sammenligning ikke særlig effektiv at drage, da de danske fængselsstandarder naturligvis også skal ses i lyset af de generelle danske standarder og økonomiske forhold (Engbo & Smith, 2012:43).

Det er efterhånden mere og mere normalt, at betragte den indsatte ret til at have et socialt liv og have besøg af folk, som et led i at gennemføre sin straf.

”FN’s principper om beskyttelse af frihedsberøvede personer understreger den frihedsberøvedes ret til at modtage besøg af og korrespondere med familien og kræver, at den frihedsberøvede får passende mulighed for at kommunikere med omverdenen under betingelser og begrænsninger, som er bestemt ved lov.” (Engbo & Smith, 2012:150).

Denne ret understreges ligeledes af de Europæiske Fængselsregler, som; *”betegner de indsatte kontakt med omverdenen som afgørende for at modvirke de eventuelt skadelige virkninger af fængsling.”* (Engbo & Smith, 2012:150). Europarådets ministerkomité anbefaler endvidere, at der gøres ekstra meget for, at specielt indsatte med længere straffe fortsat skal have kontakt til sin familie (ibid.).

Dette ses yderligere i De Europæiske Fængselsregler, som i kapitel 2 (24.1) ligeledes fastslår, at; *“Indsatte skal have ret til at kommunikere så hyppigt som muligt pr. brev, telefon eller andre kommunikationsformer med deres familie, andre personer og med repræsentanter for organisationer uden for fængslet samt til at modtage besøg fra disse personer.”* (Europarådets Ministerkomité, 2006)

I Danmark er der ifølge studiet 'Langtidsafsoning og menneskerettigheder - resultater af en international undersøgelse' af Kirsten Drenkhahn i 2010 en "generøs praksis" på området sammenlignet med andre europæiske lande, når det kommer til besøg og forholdene for at bibeholde private og familiære forhold (Engbo & Smith, 2012:157).

Omvendt mener Hans Monrad Graunbøl, at der er bedre besøgsforhold i de sydeuropæiske fængselsregimer:

"I virkeligheden er vi her i det kolde protestantiske Europa, nordlige Europa mere... blokerer flere af de her relationer end man gør sydpå. (...) altså vi skal bare ned til Belgien, før at man har lov til og kan booke besøg lige så tit man vil. Og man kan Skype hjem og så videre. Vi er sådan rimelig strikse i en nordeuropæisk protestantisk model i forhold til hvad man.. og det skulle man umiddelbart ikke tro. For man tænker, at vi har sådan en skandinavisk humanistisk tilgang, men syd for norden, er det bare nogle helt andre, altså vigtigheden af relationer mellem familie og indsatte betones langt vigtigere (...) der er meget mere, sådan grundfæstet sikret ret til at du har ret til kontakt og relation med din familie. Der er i hvert fald en vis forskel."

Det er generelt et godt og internationalt anerkendt fængselsregime, vi har i Danmark, men når det kommer til at have kontakt til omverdenen og altså at bibeholde og bevare de sociale bånd, er de sydeuropæiske lande mere lempelige. Eksempelvis har Frankrig i indeværende år 2018, besluttet at uddele 50.000 mobiltelefoner til indsatte i 178 fængsler, hvor de hele døgnet kan ringe til fire godkendte og på forhånd valgte telefonnumre (dr.dk, 2018).

Malene Molding Nielsen påpeger også, at de danske fængsler ikke er lige så gode, som deres internationale ry, idet hun mener, at de skandinaviske fængselsregimer har nogle gode forhold, når det kommer til materielle standarder, lave fængselsrater og straf som udelukkende vedrører frihedsberøvelse, men at dette alligevel netop giver en udfordring i forhold til at få de indsatte på ret køl igen, da fængselsvæsenets balance mellem 'det hårde og det bløde' ikke lykkes (Nielsen, 2012).

Forskningen har længe koncentreret sig om recidiv og hvad der er udslagsgivende for en højere eller lavere grad af recidiv. Her er det af flere gange slået fast, at dét at modtage besøg og have sociale bånd til verden *udenfor*, er en essentiel del af en lavere grad af recidiv.

Derudover har forskning vist, at det også har en positiv indflydelse på indsattes trivsel, dette være sig: stress, ensomhed, depression, selvmord men også den generelle opførsel i fængslet bliver bedre, når indsatte modtager besøg (Bae, 2016; Duwe & Johnson, 2016; Duwe & Clark, 2011; Claire & Dixon, 2017; Cochran & Mears, 2013). Resultaterne er ligeledes stadfæstet i en dansk kontekst (Graunbøl & Hornnes, 2009).

Nærværende speciale undersøger altså ikke recidiv eller sociale båndes påvirkning heraf, da vi antager jf. forskning på området, at der er en tilstrækkelig bevist sammenhæng mellem det at modtage besøg samt at have relationer, når man er indsat, og disse faktoreres påvirkning på den efterfølgende grad af recidiv. Derfor må sociale bånd antages at være relevant for den indsattes fremtidige kriminelle karriere efter løsladelse samt trivsel i fængslet, hvilket er hvad nærværende speciale vil undersøge - hvilken betydning sociale bånd har.

Herstedvester Fængsel, som dette speciale tager udgangspunkt i, er et lukket fængsel placeret i Albertslund vest for København. Herstedvester som institution vil der blive redegjort for i specialets redegørende afsnit. Da dette er en lukket institution, er der en del restriktioner i forhold til at modtage og aflægge besøg, hvilket også vil blive gennemgået i forhold til lovgivningen på området i specialets redegørende del under det juridiske afsnit. Derudover er størstedelen af de indsatte i Herstedvester Fængsel dømt for så alvorlige forbrydelser, at flere her sidder i forvaring. Den voldsomme karakter af den begåede kriminalitet i kombination med den lange afsoningstid påvirker selvsagt den indsattes muligheder for at bibeholde et netværk og fortsat bevare sine sociale bånd til familie og venner. Der er både risiko for, at familien vender den indsatte ryggen, eller at den indsatte vælger sin familie fra.

Der er således mange af de indsatte i Herstedvester, som ikke har særlig meget social kontakt til familie og venner, hvis de overhovedet har det. Derfor er Herstedvester den institution, hvor Røde Kors er mest aktive med deres fængselsbesøgstjeneste, hvilket vil blive uddybet i det redegørende afsnit. Derudover er der i Herstedvester Fængsel mulighed for, at de indsatte kan få tilladelse til at have en fugl eller to i sin celle. Dette er for at undgå isolation og ensomhed for de, der muligvis ikke modtager besøg udefra.

1.2 Problemformulering

Hvordan foregår besøg i Herstedvester Fængsel, og hvilken betydning har besøg for de indsatte her?

1.3 Afgrænsning

Dette speciale vil afgrænse sig fra en række forhold, som dog kan menes at have relevans for specialets problemstilling. Der kan være forskellige årsager til, at vi afgrænser os fra disse, hvilket vil blive uddybet i det følgende. Vi ønsker eksempelvis ikke at se på kvaliteten af forskellige relationer målt mod hinanden, selvom det selvfølgelig er relevant og vigtigt i forhold til de indsatte og deres løsladelse. At nogle relationer er vigtigere og bedre end andre, ønsker vi at afgrænse os fra, da det ikke er muligt for os, at vurdere om én social relation er bedre end en anden. Som beskrevet ovenfor, har vi valgt at afgrænse os til Herstedvester Fængsel, da de indsatte her typisk afsoner lange straffe og typisk sidder, ud over at have psykiske problemer, i forvaring for nogle meget alvorlige domme, hvilket kan have konsekvenser for deres sociale liv og netværk. Størstedelen af alle afsonere i Danmark, afsoner i gennemsnit under 3 måneder, og dem ønsker vi at afgrænse os fra, da vi antager, at det er for kort en afsoningsperiode til at undersøge besøg, som er dette speciales problemstilling. Vi ønsker også at afgrænse os fra at se på de indsattes mentale tilstand eller de indsattes domme, da vi vurderer at dette ikke er relevant for undersøgelsen, selvom dette selvfølgelig kan have konsekvenser for deres sociale liv. At mange af de indsatte har psykiske og psykiatriske diagnoser, er det i denne kontekst ikke relevant hvilke diagnoser de har, men det faktum at de har dem. Det er ligeledes heller ikke relevant, om den indsatte sidder i forvaring eller har en livstidsdom. Eller om den indsatte har begået mord, voldtægt eller anden alvorlig kriminalitet. Bundlinjen er, at de er dømt for noget, som giver længere tids afsoning, og at det typisk er af så alvorlig grad, at familien kan risikere at trække sig. Herstedvester Fængsel huser også grønlandske indsatte, men da forholdende af eksempelvis geografiske grunde er anderledes for disse, vil vi afgrænse os fra denne gruppe. Derudover kan betydningen af sociale relationer for kvindelige indsatte være anderledes end for de mandlige, og da der er så relativt få kvindelige indsatte i Herstedvester Fængsel, vil vi også afgrænse os fra at se på betydningen af køn. Indsatte, som ligeledes er forældre, har også nogle helt andre udfordringer og begrænsninger i forhold til deres sociale bånd og familieliv. Vi vil derfor heller ikke gå ind i forskellen på betydningen af at have børn. Der findes

ligeledes eksisterende forskning på området, som netop redegør for de forskelle, der kan være for kvinder og indsatte med børn (Jiang, Fisher-Giorlando & Mo, 2005; Bales & Mears, 2008; Tuerk & Loper, 2006; Poehlmann, 2005; Houck & Loper, 2002).

2. Metode

Dette afsnit præsenterer specialets metodiske refleksioner, hvor læseren vil blive ført gennem processen fra specialets problemstilling til undersøgelsens endelige resultater. I afsnittet vil der desuden indgå refleksioner over de konsekvenser, som specialets metodiske til- og fravalg har for resultaterne. Ligeledes vil vores videnskabsteoretiske refleksioner indgå, da disse har en betydning for måden hvorpå, vi har opnået viden om den virkelighed, vi undersøger og fortolker, samt hvordan denne viden bearbejdes af os. Ydermere vil vores etiske overvejelser indgå.

2.1 Specialets videnskabsteoretiske perspektiv

Nærværende speciale omhandler indsatte i Herstedvesters sociale bånd og undersøger derfor oplevelser, holdninger og erfaringer med besøg under afsoning. Derfor er det nærliggende at tænke vores erfaringsproces placeret inden for hermeneutikken, hvor fortolkning af det, der fortælles, står i centrum for vores oplevelse af feltet (Juul & Pedersen, 2012:422). Overordnet set kommer hermeneutik “... *af græsk og betyder fortolkning eller fortolkningskunst*” (Juul, 2012:107), hvilket er et gennemgående tema for nærværende speciale, som dette afsnit vil klarlægge eksempler på.

Det gennemsyrrer nærværende speciale, at vi ønsker en så solid fortolkningsproces som muligt, som er drevet af både teori og empiri. På den måde, og med det in mente, forstår vi menneskene, som indgår i undersøgelsen. Denne fortolkningsproces har foregået løbende, mens vi dels har læst os ind i feltet og dels har fået nye referencer for forståelse gennem specialets informanter.

Som det fremgår af specialets problemfelt, har vi afdækket feltet om besøg i fængsler grundigt inden vores egen undersøgelse i Herstedvester Fængsel. Denne indlæsning i feltet,

til at starte med, har uundgåeligt skabt en række forforståelser om feltet og det at modtage besøg under afsoning, men vi mener ikke, at disse har påvirket den videre indlæsning og erfaringer fra empirien negativt, idet man som forsker altid vil have en forudindtaget holdning eller opfattelse af dét felt, man undersøger. Dette perspektiv på forforståelser deler vi med den tyske filosof Hans-Georg Gadamer, idet han mener, at enhver forsknings erkendelsesproces og fortolkning er påvirket af forskerens forforståelser (Faye, 2003:9). Vi har altså løbende været åbne overfor nye perspektiver, som ligeledes har skabt nye fortolkningsmuligheder, og dermed kan man argumentere for, at vores fortolkningsproces har været dynamisk eller flydende, hvilket således relaterer sig til hermeneutikken. Den viden vi finder frem til og som viser sig gennem specialet samt i dets resultater, vil således aldrig opnå en forskningsmæssig position som værende én sandhed eller endegyldig, men kan derimod opnå en position som værende troværdig (Juul, 2012:110). Troværdigheden, mener vi, viser sig gennem det brede perspektiv, specialet har på baggrund af blandt andet et solidt forarbejde med indlæsning i feltet. Gyldigheden og altså troværdigheden af specialets resultater ses ligeledes gennem det brede spænd af informanter, som giver flere perspektiver på undersøgelsesfeltet.

Hermeneutikkens ontologi og epistemologi henviser henholdsvis til virkelighedens beskaffenhed - altså om der findes en virkelighed - og hvad denne så er bygget på, og hvordan vi opnår viden om den (Juul & Pedersen, 2012:14). Vores viden baserer sig på fortolkninger af virkeligheden - vores fortolkning af besøg, vores fortolkning af de juridiske rammer samt vores fortolkning af vores informanternes besvarelser, som ligeledes er deres fortolkning af virkeligheden.

Den hermeneutiske cirkel er uundgåelig at beskæftige sig med, når man bevæger sig inden for hermeneutikken, idet hermeneutikken, som beskrevet, tror på erkendelse gennem fortolkning af fænomener, hvilket sker når man i fortolkningsprocessen sonderer mellem en helhedsforståelse og en delforståelse (Juul, 2012:111). I nærværende speciale foregik denne helhedsforståelse, da vi læste os ind på fænomenet besøg af indsatte set i kontekst til Herstedvester Fængsel. Delforståelsen derimod er mere dynamisk og er foregået undervejs i processen, hvor vi dels har læst relevant litteratur og eksisterende forskning på området samt fået beskrivelser og forklaringer fra specialets informanter. Måden, hvorpå vi bevæger os i den hermeneutiske cirkel i dette speciale, viser sig dels gennem processen, som er beskrevet ovenfor, men også som en del af kodningen af interviewenes materiale. Temaerne, vi koder ud fra, er nemlig delvist bestemt af vores helhedsforståelse og delforståelse, som tilsammen

giver os mulighed for at sætte fokus på forståelsen og fortolkningen af de forskellige informanternes udtalelser om samme fænomen og på den måde udvinde mening, som er brugbar i analysen.

2.2 Undersøgelse af feltet

For at sikre, at undersøgelsen har det bedste grundlag, har vi sikret en meget bred og grundig søgning efter og gennemlæsning af relevant litteratur, som kunne bidrage til vores viden samt kvalificere og præcisere vores forskningsfelt. Litteraturen er afsøgt dels ved hjælp af biblioteksdata-baser. Her har vi fundet viden om fængsler, fængselshistorie samt de mere filosofiske betragtninger omkring straf og frihedsberøvelse. Derudover har vi afsøgt forskning allerede bedrevet omkring indsatte i relation til social kontakt og trivsel. Vi har benyttet Google Scholar samt benyttet Aalborg Universitets data-baser. Vi har undersøgt relevante keywords: prison, visits, social bonds, volunteers, resocialization, recidivism og social support. Vi har også læst kildehenvisningerne igennem, som alt vores indsamlede litteratur har benyttet og afsøgt om dette kunne være relevant for os. Vi har ligeledes undersøgt relevante teoretiske værker og tankegange omkring indsatte, sociale forhold og udviklingen af kriminalitet, hvilke begrænsende eller udviklende faktorer, der er herfor. Vi har naturligvis også benyttet den viden, som vi har tilegnet os gennem de seneste års studier, kurser og pensumlitteratur inden for kriminologien. De relevante pointer fra litteraturen er blevet præsenteret i problemfeltet, som dels fungerer som en indsnævring af specialets undersøgelsesfelt samt som et litteraturreview.

Vi har foretaget en observation af besøg i Herstedvester Fængsel, som en del af specialets redegørende element. Observationen af besøg er foretaget, ikke som et observationsstudie, men blot en observation af, hvordan besøg her afvikles. Her vil det være vores indtryk og vores fortolkning af situationen, som vil fremgå både af det talte og det adfærdsmæssige og altså ikke være en objektiv fremstilling af praksis, da vores tilstedeværelse naturligvis påvirker situationen og den måde, vi fortolker den på. Besøget bliver udført med de sikkerhedsmæssige procedurer, der generelt hører til besøg af indsatte i Herstedvester Fængsel. Vi har således redegjort for alle relevante aspekter af besøg, dels de lovmæssige, samt de praktiske gennem vores egen oplevelse heraf (se observation af besøg i Herstedvester Fængsel).

2.3 Introduktion til vores adgang til feltet

Vores indgangsvinkel til dette speciales problemstilling udspringer dels af vores interesse for Røde Kors' frivillige arbejde i fængsler samt et aktuelt teoretisk videnshul i forbindelse med effekten af besøg i danske fængsler.

Vi har derfor afholdt et par uformelle møder med både konsulenten for fængselsbesøgstjenesten i regi af Røde Kors, Anne Karen Ursø samt enhedsleder i analyse og evalueringsafdeling i Kriminalforsorgens Direktorat, Hans Monrad Graunbøl. Begge parter har efterlyst en undersøgelse af de sociale forhold i et fængsel, hvor vi således har drøftet formål med en sådan undersøgelse med dem. Hermed fik vi pejlet os ind på, hvad der var muligt og interessant at undersøge set i lyset af specialets relativt korte tidsramme. Hans Monrad Graunbøl var ydermere en inspiration for os i valg af problemstilling, idet vores ønske til dette speciales kvalitative undersøgelse blandt andet tog udgangspunkt i 'Sociale bånd der binder', som er et speciale fra 2009 af ham og Jacob Hviid Hornnes. Specialet undersøger forskellige faktorerers betydning for graden af recidiv gennem kvantitative data - herunder undersøges blandt andet besøg under afsoning (Graunbøl & Hornnes, 2009:58). Vi vil for nærværende speciale ikke teste resultaterne af 'Sociale bånd der binder', vi ønsker derimod at undersøge betydningen af besøg i et kvalitativt perspektiv.

Den kvalitative metode er ideel til at undersøge specialets kontekst, da det beskæftiger sig med de følelser og oplevelser, som ud fra specialets informanternes fortolkning kan være forbundet med besøg. Den kvalitative metode hjælper os altså til at skabe viden i og med feltet, hvilket vi gør gennem vores studie af besøg i Herstedvester Fængslet samt interviews med relevante parter.

Vi blev hurtigt bevidste om, at undersøgelser i en af Kriminalforsorgens institutioner kan være underlagt en længere proces i forbindelse med ansøgning, godkendelse og endeligt at få adgang til informanter.

På opfordring af Hans Monrad Graunbøl indsendte vi en projektbeskrivelse til specialkonsulent i Direktoratet for Kriminalforsorgens analyse og evalueringsafdeling, Susanne Clausen. Herefter var vi i løbende dialog med Susanne Clausen, som hjalp os med at præcisere projektbeskrivelsen og generelt gøre vores ansøgning mere målrettet mod Herstedvester Fængsel. Susanne Clausen godkendte både vores undersøgelse i regi af Kriminalforsorgen og os som studerende og sendte en anbefaling til Herstedvester Fængsel

om, at tage imod os og vores undersøgelse. Herfra gik det dog lidt trægt med den endelige adgang af forskellige årsager, som vi kun kan gisne om. Dette kunne eksempelvis være truslen om en eventuel lockout for de ansatte, eller at Herstedvester generelt er en institution, som tiltrækker en del medieopmærksomhed. Konsekvensen var dog, at denne proces endte med at tage flere måneder, og at vi først kunne udføre vores interviews i midten af maj, og at vi derfor ikke kunne være kræsne med antallet af informanter, da vi ellers ikke kunne nå at behandle materialet sufficient. Hertil kan det yderligere bemærkes, at Kaare Grue, frivillig besøgsleder for Røde Kors i Herstedvester Fængsel, i forbindelse med sit interview fortalte os, at der generelt er en modstand hos de indsatte i Herstedvester mod at deltage i forskning, da de ofte føler sig analyseret og undersøgt som indsat:

“Der er flere, som ikke synes det er fedt, at være objekt for forskellige studerende. Det er der forskellige grunde til, men en af dem, det er, at de opfatter, at det mange gange er af de forkerte grunde, fordi det er så spændende at beskæftige sig med fanger, ikke? De oplever, at så kommer der nogle studerende ind, også er det ligesom Zoologisk Have, også er de ude igen. Og de interesserer sig i øvrigt ikke en døjt for, hvad der ellers foregår, så derfor kan der være rigtig gode grunde til, at der ikke er bid” (Kaare Grue, bilag 7:1).

2.4 Kriminalforsorgen som forskningsfelt

Da dette speciales undersøgelse finder sted i Herstedvester Fængsel, som er en af Kriminalforsorgens lukkede institutioner, er det relevant også at tage højde for, hvilken indflydelse dette kan have på specialets empiri og resultater. Når man undersøger sådanne særlige institutioner, er man nødt til at forholde sig kritisk til sit materiale.

Vi har tidligere beskrevet, at adgangen til Herstedvester for os har været vanskelig. Årsagen er angiveligt, at Herstedvester som institution er genstand for megen fokus og omtale på grund af sit noget særprægede ry som en *psykopatanstalt* (jf. det redegørende afsnit om Herstedvester Fængsel), som huser mange af de farligste forbrydere i Danmark på både livstid og i forvaring - altså på ubestemt tid. Således er Kriminalforsorgen et vanskeligt felt at bevæge sig i som forsker og særligt Herstedvester Fængsel er omfattet af megen sikkerhed og kontrol i forskningsøjemed.

Det blev hurtigt klart for os, at Kriminalforsorgen ikke ønskede en hvilken som helst undersøgelse i Herstedvester Fængsel, da der dels afsoner mange med behandlingsdomme af psykiatrisk og/eller sexologisk karakter. En dialog om, at vi med undersøgelsen ikke havde interesse for, hvem de indsatte er, og hvilken forbrydelse de afsoner, hjalp os dog på vej. Efter at have udført undersøgelsen har vi en langt større forståelse for, at ansatte i regi af Kriminalforsorgens primære arbejde netop består af, at 'passe på' de indsatte, som er i deres varetægt.

Denne oplevelse stemmer ligeledes overens med det krydspres, som de ansatte i Kriminalforsorgens institutioner arbejder under, hvor de både skal agere 'hårde' og 'bløde' i deres tilgang til de indsatte. Arbejdet med indsatte bærer nemlig præg af, at de ansatte dels skal sikre et højt niveau af sikkerhed og kontrol over de indsatte og dels skal motivere og arbejde resocialiserende med de indsatte, således at de er klar til livet *udenfor*, når de har afsonet deres straf. Dette vil blive gennemgået i det redegørende afsnit om Kriminalforsorgen.

Vores rolle som specialestuderende, som foretager nærværende undersøgelse i regi af Kriminalforsorgen, kan blive mødt med en del skepsis, da vi som udefrakommende har mulighed for at møde feltet og tolke på forhold, som Kriminalforsorgen ikke nødvendigvis ønsker belyst. Derfor underskriver man som forsker eller studerende forinden forskellige dokumenter blandt andet en tavshedserklæring på, at man ikke videregiver eller misbruger de oplysninger, man måtte få undervejs, som kan være hemmelige eller personfølsomme. Vi har således underskrevet både en samtykkeerklæring til at de må undersøge os begge i kriminalregisteret, en tavshedserklæring samt en aftale om betingelser for undersøgelse i Kriminalforsorgen (bilag 1) for overhovedet at få adgang til en af Kriminalforsorgens institutioner i forskningsøjemed. Kriminalforsorgen er yderligere en stor organisation, med mange ansatte, som yderligere kan besværliggøre og bureaukratisere processen.

2.5 Interviews

Nærværende speciale tager som beskrevet udgangspunkt i kvalitativt materiale i form af interviews med en indsat i Herstedvester Fængsel, fængselspræsten i Herstedvester; Benny Birk Mortensen, to medarbejdere i Herstedvester, Røde Kors' besøgsleder i Herstedvester Kaare Grue samt konsulent for fængselsbesøgstjenesten i Danmark; Anne Karen Ursø.

Således fungerer interviews af ovenstående informanter som specialets primære empiri, som i alt udgør seks personer. Seks informanter er ikke så mange som ønsket, men det giver os dog mulighed for at tilegne os et bredt billede af undersøgelsesfeltet. Det var ikke, som vi havde håbet, muligt at få en håndfuld indsatte til at reagere på det opslag (se bilag 2), som blev hængt op i Herstedvester Fængsel. Derfor måtte vi grundet de manglede henvendelser og det tiltagende tidspres nøjes med én indsat. Oprindeligt havde vi et ønske om 10 informanter, hvoraf 5 skulle være indsatte, men da det ikke har været muligt for os at få adgang til så mange indsatte, måtte vi ændre ambitionerne for specialet. Formålet med disse seks interviews har været at skabe en bred vifte af informanter med hver deres indgangsvinkel til besøg i Herstedvester Fængsel. Disse kommer ligeledes med hvert deres perspektiv og fortolkning på besøg og repræsenterer dermed noget forskelligt.

Kun den Røde Kors ansatte og den frivillige samt fængselspræsten i Herstedvester vil fremgå med navn i dette speciale. De resterende har udtrykt ønske om anonymitet, hvilket vi imødekommer ved fremover at omtale disse som 'den indsatte' eller 'medarbejderne'. Yderligere om disse informanternes anonymitet vil blive beskrevet under afsnittet om etiske overvejelser.

Alle interviews er foretaget med undertegnede som deltagere med en varighed på cirka 30-40 minutter, hvilket i de fleste tilfælde har været tilstrækkeligt for at få kendskab til deres viden, oplevelser og fortolkninger af besøg i Herstedvester Fængsel. Interviewet med den indsatte bærer dog præg af, at vi var underlagt en bestemt tidsramme grundet vores begrænsede besøgstid, hvilket i kombination med at han var meget snakkesalig gjorde, at vi kunne have ønsket mere tid til dette interview, og derfor desværre måtte skynde os gennem de sidste spørgsmål.

Vores interviews er dels foretaget i Herstedvester Fængsel i Albertslund på Københavns Vestegn samt hos Røde Kors' hovedkontor på Østerbro i København. Interviewene er henholdsvis foretaget i besøgsafdelingen samt i mødelokaler hos Røde Kors. Samtlige interviews er foretaget bag lukkede døre, for at skabe mest mulig fortrolighed. De blev ligeledes optaget på en diktafon, som efterfølgende er blevet behandlet, hvilket fremgår af afsnittet om bearbejdning af interviews.

Vi har valgt forskningsinterviews som primær empiri, idet disse er gode med henblik på en dybdegående forståelse for samt indførsel i informantens livsverden. Vi har dog for øje, at denne indførsel er afgrænset, idet den udelukkende er baseret på informanternes narrative fortællinger og deres fortolkning af virkeligheden. Disse narrative fortællinger ønskede vi at få gennem individuelle interviews med informanterne, men på grund af det begrænsede tidsperspektiv, var vi nødsaget til at slå to af de fire interviews i Herstedvester sammen, hvilket blev interviewet med de to medarbejdere i Herstedvester. Man kan således forfalde til tænke dette interview i kontekst med fokusgrupper, men det adskiller sig fra fokusgruppe forskning, idet vi i interviewsituationen ikke forholder os til dynamikken og interaktionsformerne informanterne imellem (Halkier, 2010:122). Derudover analyserer vi heller ikke på det indbyrdes magtforhold, der måtte eksistere de to informanter imellem. Dette er eksempelvis ikke en mulighed for os, da vi qua anonymiseringen af dem ikke er i stand til at klarlægge deres magtposition i Herstedvester Fængsel ud fra eksempelvis antal års ansættelse eller andre forhold. Dette kan være vigtigt, hvis man ønsker at tillægge dynamik og andre performative forhold en værdi i tolkningen af det, de hver især udtaler sig om i interviewet. Som med interviews af fokusgrupper gør det sig dog gældende med dette fællesinterview, at de to informanter kender hinanden godt og har flere års kollegialt samarbejde bag sig. Dette kan på den ene side betyde, at informanterne føler sig trygge i hinandens selskab og på den måde understøtter hinandens udtalelser på baggrund af en fælles referenceramme som kollegaer. Omvendt kan det også betyde, at de hver især holder sig tilbage med nogle udtalelser, fordi de efterfølgende skal stå til ansvar overfor den anden kollega (ibid.:125). Der er således nogle lighedspunkter mellem interviews med fokusgrupper og fællesinterviews, som det vi afholdte med de to medarbejdere fra Herstedvester Fængsel, men vi mener dog ikke, at vi kan argumentere for, at det er et decideret fokusgruppeinterview set ud fra ovenstående argumentation.

2.5.1 Interviewguides

De førømtalte uformelle møder med både Hans Monrad Graunbøl fra Direktoratet for Kriminalforsorgen og Anne Karen Ursø fra Røde Kors har givet os en forståelse af besøg samt Herstedvester som institution. Den viden, som vi fik her, og som vi ikke fandt andetsteds, har været medvirkende årsag til de refleksioner, som vi har gjort os i forbindelse med udarbejdelse af interviewguides (se bilag 3) til specialets informanter.

Interviewet med Anne Karen Ursø kan anses som et eliteinterview, da hun besidder en mere betydningsfuld stilling i Røde Kors som konsulent for fængselsbesøgstjenesten end eksempelvis Kaare Grue, som er frivillig besøgsleder for fængselsbesøgstjenesten, og derfor vil Anne Karen Ursø sandsynligvis være mere vant til at fremme sine synspunkter end andre (Kvale & Brinkmann, 2009:167).

Inden samtlige interviews har vi udarbejdet interviewguides (se bilag 3). Samtlige interviews bærer præg af at være udført semi-struktureret, hvilket betyder, at vi, udover at holde os inden for temaer og hjælpespørgsmål, lader informanten tale i de retninger, som han/hun ser er gavnlige for problemstillingen. Vi var således åbne overfor nye perspektiver, som kunne være medvirkende til at udvide vores horisont og skabe nye fortolkningsmuligheder i forhold til specialets problemstilling. Vi udviklede interviewguides til samtlige informanter, som både havde lighedspunkter, men også afveg fra hinanden i relation til, hvem interviewguiden var tiltænkt. Flere af temaerne er dog de samme, således at vi i vid udstrækning kunne sammenligne svarene.

Dette speciales interviewguides er som beskrevet udarbejdet dels ud fra de forudgående uformelle møder med Hans Monrad Graunbøl og Anne Karen Ursø samt gennem solid *research* af besøg blandt indsatte samt Herstedvester som institution. Denne indlæsning i feltet anser vi ikke som et problem, men nærmere som et baggrundstæppe for dette speciales undersøgelse, ligeledes er dette en styrke, da vi således havde en bred forståelse af feltet, inden vi interviewede, og dermed kunne spørge om nogle mere specifikke ting frem for at skulle starte med det basale.

2.5.2 Anonymisering

Vi har efter ønske fra de implicerede valgt at anonymisere den indsatte samt de to medarbejdere i Herstedvester Fængsel. De vil således ikke fremstå identificerbare i dette speciale. Dette ønske opstod som følge af, at de ønskede at værne om deres pårørende. På baggrund heraf har vi sløret alt personhenførbart i transskriberingerne af disse interviews, hvilket vil blive beskrevet yderligere i afsnittet om bearbejdning af interviews. De øvrige informanter, som er fængselspræsten Benny Mortensen, Anne Karen Ursø og Kaare Grue fra

Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste ønsker derimod ikke anonymitet, hvorfor de vil fremgå ved navn.

Flere af vores interviewpersoner, både præsten, medarbejderne i Herstedvester samt besøgsleder Kaare Grue har bedt om at efterse de citater, som vi ønsker at bringe fra deres interviews, således at de kan sikre sig, at de kan stå inde for det citerede. Vi vil naturligvis belyse effekten og konsekvenserne for dette, samt de eventuelle bias dette kan medføre i afsnittet om kritik af metoden.

2.5.3 Bearbejdning af interviews

2.5.3.1 Transskribering

Vi har lydoptaget samtlige interviews ved hjælp af en diktafon. Dette har vi gjort, for at kunne transskribere alt, der blev sagt i interviewsituationen. Vi har samtidig sørget for, at transskriberingen fandt sted kort efter afholdelse af interviewene, for at sikre at vores data er så godt som muligt. Dette sikrer vi os blandt andet ved, at interviewsituationen og stemningen omkring denne fremstår så klar som overhovedet mulig i vores erindring, således huskede vi bedre vigtigheden af det, der blev omtalt.

Medarbejderne i Herstedvester Fængsel har efterfølgende bedt os om at sende transskriberingerne, så de har mulighed for at redigere, hvis de mener, noget kan misforstås eller misfortolkes til anden brug end den egentlige hensigt. Derfor kan nogle af citaterne i analysen særligt fra interviewet med medarbejderne virke mere redigerede. Derudover har vi slettet diverse tøve ordlyde, for at informanterne fremstår mere klare i deres beskrivelser samt fordi vi ikke tillægger disse en betydning, som man eksempelvis ville gøre i et antropologisk studie.

For at sikre et sammenligningsgrundlag i transskriberingerne har vi tjekket disse for eventuelle differentieringer, idet vi har delt transskriberingerne ud mellem os. I samtlige transskriberinger har vi valgt at undlade irrelevante informationer, som informanten gennemgår i interviewet, enten på baggrund af, at disse informationer kan være personhenførbare til de anonyme informanter, eller fordi det der siges, vurderes irrelevant for specialets problemstilling. I disse situationer vil der i transskriberingen således kort fremgå,

hvad der tales om - sat i parentes. Transskriberingerne vil ikke blive vedlagt specialets bilag, men kun blive afleveret til eksaminator og censor, som vil behandle disse fortroligt. De vil efterfølgende blive destrueret, både transskriberinger og lydfiler. Dette sker jf. vores aftale med Direktoratet for Kriminalforsorgen (se bilag 1), som er aftaledokumentet underskrevet af undertegnede.

2.5.3.2 Kodning

Vi har efter afholdelse af alle interviews og efter transskriberingen af disse valgt at kode materialet i kodningsprogrammet NVivo. Kodning i NVivo har den fordel, at det hjælper os til at reducere den totale mængde data til mindre stykker. Denne datareduktion giver os en mere håndterbar viden til anvendelse i specialets analyse.

Kodningen foregik i NVivo, hvor de relevante temaer udsprang af vores interviewguides, samt hvis nye og uudforskede temaer viste sig for os undervejs i interviewene. Temaerne som vi har valgt at kode efter er følgende: om Herstedvester, om Røde Kors'

fængselsbesøgstjeneste, prisonisering, sociale bånd og herunder først og fremmest sociale bånd til de nære relationer og dernæst sociale bånd til besøgsvenner fra Røde Kors.

Derudover har vi tilføjet en kode omhandlende indsatte sociale bånd konsekvenser for fremtiden og eventuel løsladelse.

Kodningsprocessen har vi gennemgået sammen for dels at sikre, at alt materiale er kodet ens samt for at eliminere risikoen for, at noget vigtigt blev overset eller gik tabt. Denne arbejdsproces omkring kodning har vi valgt, da det skaber det bedste arbejdsgrundlag for den forestående analyse og altså empiri af bedst mulig kvalitet.

2.6 Etiske overvejelser

Vi har gjort os en række etiske overvejelser i forbindelse med dette speciales særlige undersøgelsesfelt. Først og fremmest har vi fra start ønsket at interviewe indsatte i Herstedvester Fængsel, hvilket vi gjorde os en række overvejelser omkring. Blandt andet overvejede vi vores rolle som forskere eller studerende set i perspektivet fra en indsat i Herstedvester. Som tidligere nævnt er de indsatte her kun i kontakt med sociale relationer *udefra* i et begrænset omfang, hvoraf nogen slet ikke interagerer med andre end ansatte og

medindsatte i Herstedvester. Det er således vigtigt for os at klarlægge vores formål med besøget og interviewet af dem, som netop står i centrum for vores besøg i Herstedvester Fængsel. Dette ønskede vi til dels for, at der ikke kunne opstå tvivl om baggrunden for vores tilstedeværelse. På trods heraf var vi klar over det faktum, at det ville være den indsatte som gjorde os en tjeneste ved at deltage i vores undersøgelse og ikke omvendt. På baggrund heraf samt med en tanke på, i hvilket omfang den indsatte informant modtager besøg af andre *udefra*, lod vi ham ligeledes tale sig varm. Dette foregik ved, at vi lod ham tale om det, han ønskede i første del af interviewet uden så mange spørgsmål og indgriben fra vores side, hvilket vi gjorde med henblik på, at han ikke udelukkende måtte føle sig som et studie for os, jf. Kaare Grues udtalelse om indsattes modvilje mod at blive et forskningsobjekt. Baggrunden for disse etiske overvejelser i forbindelse med interviewet af den indsatte var, at vi som studerende *udefra* ønskede at vise respekt og ligeværdighed på trods af hans position som indsat.

En anden etisk overvejelse, vi gjorde os forinden interviewene, var, at vi i relevante henseender ville værne om informanternes person og fremtidige arbejdsliv eller liv som indsat, uanset om informanterne ville udtrykke ønske herom eller ej. Dette gjorde vi ved at sløre personhenførbare oplysninger i transskriberingerne, som er vedlagt som bilag til eksaminator og censor.

2.7 Kritik af metoden

Når man vælger metode, foretager man dels en række valg og fravalg. Disse har konsekvenser dels for den proces, der har været i udarbejdelsen af nærværende speciale samt det endelige resultat, som dette har udmøntet sig i.

Vi har som beskrevet fokuseret på at arbejde kvalitativt, dette har tilvejebragt ny viden ud fra forskellige informanternes syn på besøg i Herstedvester og betydningen af sociale bånd. Alle har de talt ud fra en position, som kan påvirke deres udtalelser. Der kan både være tale om personlige eller ansættelsesmæssige forhold, som kan påvirke deres udtalelser. Dette er dog en præmis, da vi qua vores hermeneutiske tilgang altid vil forstå deres fortolkninger af det adspurgte.

I en kritik af den kvalitative metodes interviewværktøj, kan der opstå bias i forbindelse med interviewenes resultater. Altså at der kan opstå bias i interviewsituationerne, når informanterne har mulighed for at fortælle os om en virkelighed, som vi kun tidligere har kunne læse os til og ingen reel erfaring har med. Informanterne har altså mulighed for at skævvride undersøgelsens resultater som følge af udtalelser om fejlagtige informationer eller ved at fejlfortolke vores spørgsmål og dermed svare på et forkert fortolkningsgrundlag. Vi mener dog qua vores videnskabsteoretiske ståsted, at den virkelighed som informanterne tegner for os, er deres sandhed og skal således tolkes af os set i relation til deres historicitet eller "væren i verden". Omvendt har vi som forskere ligeledes mulighed for at misforstå de svar som gives af en informant, hvormed der kan være risiko for, at vi i analysen tolker anderledes på et omtalt fænomen og på den måde, bringer informanten til citat på et andet grundlag end oprindeligt ment. Som beskrevet tidligere i afsnittet om anonymisering, imødekommer vi dog sidstnævnte kritikpunkt, ved at lade de af informanterne, som ønsker det, gennemse citater og give dem mulighed for at ændre eller decideret trække udtalelser tilbage. Der kan dog være ulemper forbundet med, at lade sine informanter efterlæse materialet og give dem mulighed for at redigere i egne udtalelser, idet at de således kan fjerne udtalelser, som kan have relevans for specialet.

En bias, som opstod for os i en af interviewsituationerne med den indsatte, var, at han talte meget i forhold til det knappe tidsrum, som vi havde til at foretage interviewet, hvorfor det ikke er sikkert, at vi har fået alt relevant med fra dette interview. Vi afbrød ham ikke i situationen af flere grunde. Dels ville vi gerne give ham plads til at udtale sig, som beskrevet i afsnittet om etiske overvejelser, og dels beskrev han, at han sad dømt for alvorlig kriminalitet. I samme forbindelse fortalte han om sit temperament og læringen af at håndtere dette, hvilket naturligt gjorde os mere afventende med at afbryde ham. Efterfølgende har vi under bearbejdningen af interviewet eksempelvis opdaget, at vi udelukkende spørger til negative følelser forbundet med besøg og ikke, hvilke positive følelser han forbinder med besøg. Dette kan dog også forklares grundet vores forforståelse om, at der er flest positive følelser forbundet med besøg, men vi forsømte at spørge til hvilke. Dog spurgte vi ind til betydningen af besøg.

En andet bias, som er relevant at berøre, er, at vi måtte foretage teoretiske valg forud for udførelsen af interviews. Uanset i hvilken rækkefølge man gør det, har det konsekvenser for det endelige resultat. Vi havde forud for vores interviews lagt os fast på en teoretisk ramme

og var derfor mere inde i eksisterende materiale på området, end hvis det havde været omvendt. Dog kan dette have den konsekvens, at vi således allerede har sporet interviewet ind på en retning frem for at have et åbent sind, men qua vores videnskabsteoretiske udgangspunkt, mener vi ikke, at det uanset hvad, var muligt for os at være helt objektive og åbne i en interviewsituation. Havde vi omvendt interviewet først, havde vi risikeret, at vi havde stillet overflødige eller irrelevante spørgsmål, fordi vi således ikke vidste tilstrækkeligt om feltet. Dog havde dette, uanset fremgangsmåde, bidraget til vores forståelse, fortolkning og videre arbejde med problemstillingen.

3. Redegørende afsnit

Følgende afsnit vil redegøre for de regler og rammer, der er for at besøge indsatte i et lukket fængsel som Herstedvester. Først og fremmest vil der blive redegjort for de juridiske aspekter af indsattes rettigheder omkring besøg. Dernæst vil der blive redegjort for Kriminalforsorgens institutioner, hvorefter en mere specifik redegørelse af Herstedvester Fængsel og besøgsforholdene her vil indgå. Afslutningsvis vil der blive redegjort for, hvordan Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste fungerer, og hvorledes den aktuelle situation er i Herstedvester Fængsel.

3.1 Det juridiske aspekt

Dette afsnit har til formål at redegøre for de juridiske aspekter og særligt de love, der relaterer sig til dette speciales fokus; besøg i det lukkede fængsel Herstedvester.

3.1.1 Europæiske Fængselsregler - EFR

Indsatte har ret til kontakt med omverdenen jf. De Europæiske Fængselsregler, som foreskriver, at; *“Sådanne restriktioner, herunder specifikke restriktioner fastsat af en retslig myndighed, skal dog ikke desto mindre give mulighed for et acceptabelt minimum af besøg.”* (Europarådets ministerkomite, 2006:6).

De Europæiske Fængselsregler understreger ligeledes indsattes ret til at socialisere med familie og beskriver formålet hermed; *“Besøgsordningerne skal give de indsatte mulighed for at opretholde og udvikle forholdet til deres familie på en så normal måde som muligt.”* (Europarådets ministerkomite, 2006:6).

Den ministerkomite, som blandt andet har udarbejdet disse fængselsregler, er samtidig Danmarks faste repræsentant ved Europarådet, som også varetager Den Europæiske menneskerettighedskonvention og retspraksis ved Den Europæiske menneskerettighedsdomstol (Europarådets ministerkomite, 2006:1). Dette råd eller denne komité er altså dem, der udfærdiger og ajourfører en række fælles principper for menneskelig værdighed samt sikkerhed gældende for medlemslandene af Europarådet - herunder fængselspolitik (ibid.).

3.1.2 Straffuldbyrdelesloven

Straffuldbyrdelesloven vedrører jf. §1 både de betingede og ubetingede domme og særligt de ubetingede dommes strafmuligheder og strafbetingelser såsom samfundstjeneste, bødestraffe, fængselsstraffe samt forvaring (Straffuldbyrdelesloven, 2018).

Kapitel 9 i Straffuldbyrdelesloven handler om indsatte kontakt til pårørende uden for fængslet, hvorfor dette afsnit om Straffuldbyrdelesloven vil tage udgangspunkt i lovens kapitel 9. Som udgangspunkt har en indsat ret til mindst et besøg om ugen af 1-2 timers varighed af en pårørende til den indsatte. Dette er med udgangspunkt i lovens §51, dog med undtagelse af pårørende, som af Politiet anses som værende farlige over for den indsatte eller dennes institution jf. §51 stk. 4.

I Straffuldbyrdeleslovens kapitel 9 om besøg i fængsler står ligeledes, at Kriminalforsorgen har ret til at bede pårørende til indsatte indhente tilladelse til at besøge den indsatte i fængslet samt at undersøge eller visitere de pårørende i forbindelse med et besøg. Ligeledes er det Kriminalforsorgen som styrer besøgenes afvikling jf. §53 stk. 3.

Videre i Straffuldbyrdeleslovens kapitel 10 §60 står, at Kriminalforsorgen uden retskendelse kan undersøge og visitere en indsat opholdsværelse eller krop for ulovlige effekter både i almindelighed, men også før og efter at den indsatte har modtaget besøg (Straffuldbyrdelesloven, 2018).

3.1.3 Besøgsbekendtgørelsen

For at afgøre de mere præcise bestemmelser for besøg har man i forlængelse af Straffuldbyrdelesloven udfærdiget en bekendtgørelse, senest ændret i sommeren 2017, som beskriver adgangen til besøg for indsatte som udstår en fængselsstraf eller forvaringsdom. Bekendtgørelsen stadfæster først og fremmest jf. § 1, at man har ret til besøg. De følgende afsnit i bestemmelsen gennemgår de generelle omstændigheder ved besøg, blandt andet at man kan regulere antallet af besøgende, som kan besøge den indsatte, og hvor mange der kan besøge ad gangen. Det er også muligt at fratage besøgende besøgstilladelsen, eller det er muligt at afbryde besøg, begge af sikkerhedsmæssige årsager. Derudover beskrives det, hvad der må medbringes i et fængsel, samt hvordan man kan undersøge og visitere den besøgende og dennes ejendele. Det er yderligere beskrevet, hvordan man kan modtage besøg af børn eller have børn med sig i den givne institution, hvis barnet er under 1 år. Der er også

beskrevet jf. §19-23, hvordan det er Kriminalforsorgens opgave at observere indsatte med ringe kontakt til omverdenen, og at Kriminalforsorgen således kan formidle besøg til den indsatte ved hjælp af Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste (Besøgsbekendtgørelsen, 2018).

3.1.4 Brev- og besøgskontrol

Brev- og besøgskontrol er en del af Retsplejelovens kapitel 70, §770-§772 (Retsplejeloven, 2018), som principielt kun opretholdes og anvendes under varetægtsfængslinger, hvor der kan være risiko for, at den varetægtsfængslede gennem breve og besøg kan påvirke den forestående straffesags karakter. Dog er det et middel, man kan bruge i fængslerne, hvis man af særlige grunde mistænker den indsatte for, at foretage kriminelle handlinger under sin afsoning. Dette er dog et middel, man anvender yderst sjældent også for indsatte i Herstedvester Fængsel. Brev- og besøgskontrol er således en begrænsning i den indsatte frihed og er et middel Kriminalforsorgen kan anvende til opretholdelse af ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn (Engbo, 2001:5).

Brevkontrol er som beskrevet først og fremmest en begrænsning, som varetægtsfængslede kan være underlagt, mens deres sag står på, men disse begrænsninger er samtidig underlagt strenge retningslinjer for, hvilke rettigheder den indsatte har. Besøgskontrol er dog mere almindeligt i Kriminalforsorgens institutioner, hvor besøg fra pårørende under hele afsoningen vil være påvirket af en form for kontrol.

3.2 Kriminalforsorgens institutioner

Kriminalforsorgen rummer alle de borgere, som af forskellige årsager kan sættes i forbindelse med afsoning af en dom i Danmark. Det er kun 20% af Kriminalforsorgens klientel, som er gifte eller samlevende, altså er 80% af alle afsonere enlige (Clausen, 2013:245). Betydningen heraf kan være meget forskelligartet, men det menes, at blandt andet civilstatus, uddannelse, jobsituation og generelt stærke bånd til familie og venner kan have en betydning for indsatte recidiv - altså tilbagefald til kriminalitet.

Nyeste recidivstatistik udarbejdet af Kriminalforsorgen viser, at ca. 25% af Kriminalforsorgens klienter recidiverer (Kriminalforsorgens recidivstatistik 2016:13), hvilket særligt gælder fængselsdømte, da fodlænkeafsonere og afsonere underlagt samfundstjeneste

har langt større og bedre mulighed for at opretholde familieband, venskaber, job, uddannelse med mere under afsoning, hvilket som beskrevet har en betydning for recidiv.

Recidivstatistikken viser ligeledes, at mænd under 35 år er den gruppe, som recidiverer mest (ibid.:15f). Eksisterende forskning på området (Graunbøl & Hornnes, 2009) viser, at sociale relationer har en betydning for recidiv. I undersøgelser som disse testes der dog typisk også for andre faktorer, så som køn, opvækst, uddannelsesniveau, jobsituation med mere.

Dette speciales fokus på indsattes sociale relationer giver anledning til at undersøge de konsekvenser, der kan være forbundet med en fængselsstraf. Dette bærer valget af teori ligeledes præg af, idet vi ønsker at belyse problemstillingen med teoretiske rammer som institutionalisering, prisonisering og sociale bånd, som kan være gældende for den indsattes resocialiseringsmuligheder eller recidiv. Hertil beskriver ph.d. og fuldmægtig i Direktoratet for Kriminalforsorgen Susanne Clausen; *“personer, som afsoner en fængselsstraf, risikerer at få forværret deres personlige og socioøkonomiske situation, mens de afsoner. Det betyder, at fængselsopholdet øger risikoen for, at den dømte rammes af skilsmisse, arbejdsløshed, mistet bolig, forøget gæld mv.”* (Clausen¹, 2013:249). Således kan man argumentere for, at man i forhold til afsoning i Kriminalforsorgens institutioner foruden at indtænke alternative afsoningsformer, i højere grad bør have fokus på de indsattes sociale relationer til familie og venner *udenfor*.

I forhold til specialets teoretiske ramme omkring institutionalisering i forbindelse med indsættelse i en af Kriminalforsorgens institutioner, anvendes særligt Erving Goffmans begreb om totale institutioner. I samme forbindelse kan der trækkes tråde til den amerikanske kriminolog Gresham Sykes, som med sit hovedværk ‘The Society of Captives’ i 1958 argumenterer for, at fængslet skal ansues som et samfund i samfundet (Minke, 2012:15).

3.2.1 Herstedvester Fængsel

Herstedvester Fængsel er en institution, der hører under Kriminalforsorgen og har en kapacitet på 158 indsatte. Fængslet, som er et område på 30.000 kvm. omkredses af en 784,4 m. lang mur. Der er en fordeling på 2 ansatte pr. indsat (dr.dk, 2013).

Fængslet blev opført i 1935 og var oprindeligt et ‘psykopatfængsel’, et begreb som ikke bruges længere. Derfor har det i perioden fra 1971-2015 heddet ‘Anstalten ved Herstedvester’

(Herstedvester Fængsels brochure, 2018). Begrebet anstalt bruges heller ikke længere, selvom deres hjemmeside stadig antyder dette.

På denne hjemmesides forside møder man ligeledes en del symbolik i de billeder, som er valgt. Blandt andet er Herstedvester Fængsels logo en illustration af et træ, som slår et knæk, men bliver støttet, og træet er således vokset på rette spor og blomstrer.

De indsatte bliver af medarbejderne i Herstedvester beskrevet som følgende type: *“De indsatte der afsoner på Herstedvester er visiteret hertil, fordi de har behandlingsbehov. Huset har et stort tværfagligt samarbejde med psykiater og psykologer og husets sygepleje, hvilket der ikke er i de andre institutioner.”* (Medarbejder, bilag 6:1).

Derudover beskriver medarbejderne forskellen på Herstedvesters indsatte sammenlignet med andre af Kriminalforsorgens institutioner således:

“De (red. indsatte) er anderledes forstået på den måde, at mange af dem har rigtig lange domme. Det ses også i de andre lukkede fængsler, men hovedsageligt anbringes de fleste forvaringsdømte eller livstidsdømte på Herstedvester. Så det, der skiller sig mest ud, er i virkeligheden deres psykiske tilstand. I de andre lukkede institutioner, afsoner umiddelbart bedre fungerende indsatte, som har et stort netværk ude. De har ikke brug for personalet på samme måde, som man har her. Indsatte her har sjældent så stort et netværk og det netværk de har, mister de over tid.” (Medarbejder, bilag 6:1).

Dette understøttes af Kriminalforsorgens beskrivelse af Herstedvester Fængsel, hvor de indsatte typisk har længere fængselsstraffe og domme såsom drab, sædelighedskriminalitet eller grov vold. De seneste tal fra april 2017 viser, at 49 af de indsatte sidder inde for drab, 53 for voldtægt, 12 er idømt livstid og 35 idømt forvaring (Herstedvester Fængsel, fakta, 2018). Derudover er der skrevet flere avisartikler, som blandt andet har beskrevet de indsatte under følgende rubrik: 'Sex-monstrene i Herstedvester' (BT.dk, 2001)

Denne særlige gruppe af indsatte er forbundet til en høj grad af sikkerhed i Herstedvester Fængsel. De indsatte i Herstedvester er således en anderledes og mere specifik gruppe, end der typisk findes i de resterende af Kriminalforsorgens institutioner. Derfor kan resultatet af nærværende speciale naturligvis ikke generaliseres til alle indsatte i Danmark eller generelt i udlandet, hvilket vil blive berørt i specialets diskussionsafsnit. Noget andet der skiller dem ud

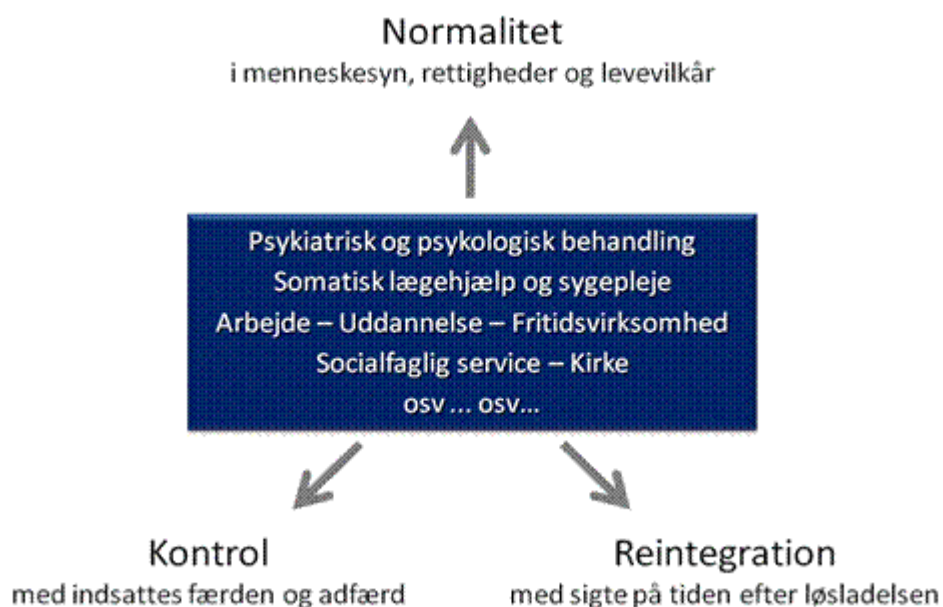
er, at der ikke er den samme grad af negativt styrende indsatte, som i andre institutioner, da der heller ikke er rocker/bande indsatte i Herstedvester Fængsel, som Kaare Grue beskriver. ”*Det har vi ikke i Herstedvester, så sidder der ingen stærke fanger, som vi kender det.*” (Kaare Grue, bilag 7:3). De indsatte har generelt ikke den samme kontakt til et kriminelt netværk, som præsten Benny Mortensen beskriver: ”*Der kan være andre fængsler, hvor man også i besøget kan blive holdt fast i et kriminelt netværk, men indsatte i Herstedvester er typisk ikke en del af et sådant netværk.*” (Benny Mortensen, bilag 5:7). Mange af de indsatte har under afsoning mistet eller fravalgt kontakten til deres netværk, hvilket den indsatte beskriver således:

”*Der er rigtig mange herinde, som mister kontakten ud af til. Det gør de. Desværre er jeg nødt til at sige også, er der mange af dem der har købt billetten, fordi det er nogle voldsomme domme nogen af dem der sidder herinde med*” (Indsat, bilag 4:3).

Dermed tolker vi, at den indsatte siger, at der også er nogen der har valgt den sidste udvej, nemlig at begå selvmord. Som Anne Karen Ursø ligeledes beskriver, er nogen indsat i Herstedvester resten af deres dage: ”*Man kan godt mærke, at det her for nogen er for resten af deres liv.*” (Anne Karen Ursø, bilag 8:6).

De indsatte har mulighed for at modtage undervisning og være i beskæftigelse i form af en 37 timers arbejdsuge. Derudover har de også mulighed for at dyrke motion eller have en nyttehave. De har også mulighed for at deltage i forskellige kurser i eksempelvis ’anger-management’ ved siden af den psykologiske/psykiatriske/sexologiske behandling, som mange også modtager. De indsatte har også mulighed for at modtage besøg, og her er der til formålet i 2010 blevet bygget to besøgslejligheder. Lejlighederne er indrettet med køkken, stue og soveværelse (Herstedvester Fængsels brochure, 2018).

Herstedvester Fængsels mission er: ”*Vi skal fuldbyrde fængselsstraf og forvaring med særligt fokus på psykiatrisk, psykologisk, sexologisk og social udredning og behandling på tværfagligt grundlag*”. De arbejder ud fra 3 grund søjler; normalitet, kontrol og reintegration, som er beskrevet i følgende model fra deres hjemmeside (Herstedvester Fængsel, Om fængslet, 2018).

Figuren er beskrevet således:

*“**Normalitet** – som indebærer, at den indsatte trods frihedsberøvelsen kan leve i en så normal hverdag som muligt, herunder at vedkommende har sine almindelige borgerrettigheder, som andre borgere i samfundet har.*

***Kontrol** – som indebærer, at den indsattes færden og adfærd er reguleret og overvåget, herunder at vedkommende skal følge anstaltens ordens- og sikkerhedsregler*

***Reintegration** – som indebærer, at afsoningen skal forberede den indsatte til at fungere i det frie samfund efter løsladelsen.“*

(Herstedvester Fængsel, Om fængslet, 2018).

3.2.1.1 Besøg i Herstedvester Fængsel

Det er muligt at besøge indsatte i Herstedvester, der gælder dog en del regler og retningslinjer for at modtage besøg. Man kan komme på besøg hos en indsat, hvis man er i familie eller venner med den indsatte. Dette kræver først og fremmest en besøgstilladelse, som udstedes af Kriminalforsorgen (Herstedvester Fængsel, Besøg, 2018).

Man får en besøgstilladelse, ved at den indsatte først og fremmest sender, den der gerne vil besøge, en besøgsanmodning. Den besøgende udfylder anmodningen og sender den til fængslet. I forbindelse med indsendelsen af denne anmodning, giver man samtidig tilladelse til, at der hentes oplysninger om den besøgende fra kriminalregisteret. Der kan gives afslag på besøg, hvis det vurderes, at den, der anmoder om at besøge, ikke overholder reglerne

foreskrevet i Besøgsbekendtgørelsen §5. Der gælder yderligere den regel, at ved besøg af børn under 15 år skal de sociale myndigheder høres, og børnene skal være i følgeskab med en voksen samt være familiært relateret til den indsatte. Unge mellem 15 og 18 år kan søge om at besøge den indsatte alene, dette kræver samtykke fra forældremyndighedsindehaveren, og her kan de sociale myndigheder også høres. Dog skal det, jf. afgrænsningen, bemærkes, at vi ikke vil gå yderligere ind i besøg af børn, forældreforhold eller generelt forholdet mellem den indsatte og den besøgende, men udelukkende set det ud fra et perspektiv omkring familie, venner, netværk og Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste. Besøgsafdelingens åbningstider beskrives således af medarbejderne i Herstedvester Fængsel: *"Besøgsafdelingen har åbent 4 dage om ugen: tirsdag, torsdag, lørdag og søndag. Når de har afviklet besøget, kan de bestille et nyt."* (Medarbejder, bilag 6:5).

Når man ankommer til besøgsafdelingen på Herstedvester, skal man efterlade alle ejendele herunder telefon i et skab, hvorefter man bliver skannet og eventuelt yderligere visiteret på tøj eller ved hjælp af en narkotikahund. Denne sikkerhedsproces gennemgik vi ligeledes under vores besøg i Herstedvester, hvor en del af interviewene fandt sted, og denne proces er dermed yderligere beskrevet i vores observation derfra.

Når man er igennem sikkerhedstjekket, hvor man også skal vise besøgstilladelse samt id, kan man besøge den indsatte i den angivne tid, som man har til rådighed, man må ikke medbringe mad eller drikke, men man kan medbringe op til 100.- kr. i kontanter, som skal være mønter, til at bruge i en automat på stedet. Det er pr. 1. marts 2017 heller ikke længere tilladt at ryge i besøgsområdet. Herstedvester Fængsel har også to besøgslejligheder, hvor det er muligt for den indsatte at modtage besøg af sin familie over en hel weekend (Herstedvester Fængsel, Sådan foregår besøget, 2018).

Disse besøgsforhold er således i orden i henhold til lovgivning, og set udefra fine til formålet. Dette underbygger den indsatte, som vi interviewede, idet han beskriver, hvordan besøgene er ens, om man modtager besøg fra ens nære relationer eller en frivillig besøgsven: *"Der bliver ikke gjort forskel på om det er min [redacted] der kommer eller Dansk Røde Kors. Besøgstiderne er besøgstiderne og hvad du så får ud af besøgstid, det er op til dig. Der er nogen helt faste rammer."* (Indsat, bilag 4:6).

3.3 Røde Kors og fængselsbesøgstjenesten

Dette afsnit har til formål at redegøre for Røde Kors og fængselsbesøgstjenesten generelt, samt deres arbejde konkret i Herstedvester Fængsel. Vi har in mente, at materiale udgivet af Røde Kors samt specialets informanter naturligt qua deres position er positivt stemte over for deres eget arbejde.

Røde Kors er verdens største humanitære organisation og bygger på syv principper, som i enhver situation er gældende. Disse principper er: medmenneskelighed, upartiskhed, neutralitet, uafhængighed, frivillighed, enhed og almengyldighed. Disse principper er gældende for alle uanset nationalitet, religion, politisk overbevisning eller social klasse (Røde Kors, De syv principper, 2018). Nationalt drives Røde Kors i Danmark af den demokratisk valgte hovedbestyrelse og ledelse, som dagligt driver over 200 afdelinger, som er fordelt over hele landet, med støtte fra landskontoret.

Et af Røde Kors' mange aktivitetsprojekter, med udgangspunkt i blandt andet medmenneskelighed og neutralitet, er deres fængselsbesøgstjeneste, som gennem denne frivilligt baserede fængselsbesøgstjeneste støtter indsatte under deres afsoning i et landets fængsler, hvilket konsulenten på området, Anne Karen Ursø her beskriver for os:

“Jeg tror, noget af det vigtigste det kan give, det er, at netop fordi de er frivillige og kommer der fordomsfrit, så kan de give et frirum til den indsatte, som jeg tror er svær at skabe på anden måde. (...) giver noget frihed i forhold til, hvad man kan tale om, også fordi de (red. indsatte) ved, at de (red. besøgsvennerne) har tavshedspligt. Også kan det også give, at de får det her vindue ud mod den normale verden.” (Anne Karen Ursø, bilag 8:5).

Fængselsbesøgstjenesten tager udgangspunkt i en forandringsteori, og har fokus på, at indsatte har behov for en neutral besøgsven, hvilket kan være det eneste afbræk, som nogen indsatte har (Røde Kors, Om fængselsbesøgstjenesten, 2018). Formålet hermed er først og fremmest at sikre, at de indsatte ikke mister kontakt til omverdenen, da disse ofte under afsoning er i en særligt udsat position. Fængselsbesøgstjenesten er et tilbud til alle indsatte uanset dommens længde og den begåede kriminalitets art.

Fængselsbesøgstjenesten startede i Danmark i 1984 og er struktureret således, at der er tilknyttet lokale besøgsledere i alle de tilmeldte fængsler eller arresthuse, men at det er landskontoret, der koordinerer besøgsordningen. Besøgene foretages som sagt af frivillige civilpersoner, som er godkendt som besøgsvenner af Røde Kors og Kriminalforsorgen. Hvert besøg varer typisk 1,5 time og afholdes hver anden uge og foretages af samme besøgsven hver gang (Røde Kors, Støtte til indsatte og løsladte, 2018).

En indsat beskriver, på Røde Kors' hjemmeside, sine møder med sin frivillige besøgsven i det følgende citat:

“Netop det, at jeg får min identitet tilbage i et par timer en gang imellem betyder, at jeg nærer et stort ønske om at komme ud herfra og at være noget for mine børn. For nu ved jeg af egen erfaring, hvor meget det betyder, at der er nogen, der bekymrer sig for én.” (Røde Kors, Støtte til indsatte og løsladte, 2018).

3.3.1 Den aktuelle situation og behovet for besøg

Som tidligere redegjort er der et stort behov for besøg i Herstedvester Fængsel, fordi de indsatte her typisk afsoner lange domme. Røde Kors laver løbende aftaler med landets fængsler, arresthuse og andre institutioner om fængselsbesøg efter behov og efterspørgsel. I 2017 havde Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste aftaler om besøgsordninger i 28 af ovenstående institutioner (Røde Kors' fængselsaktiviteter, Status 2017:4). Typisk efterspørges og aflægges besøgene i landets arresthuse eller lukkede fængsler (Røde Kors' fængselsaktiviteter, Status 2017:5). En forklaring herpå kan være, at de indsatte i disse typer institutioner er meget mere afskåret fra omverdenen end indsatte i åbne fængsler. Blandt andet derfor ønsker vi at undersøge forholdene i det lukkede fængsel ved Herstedvester.

Yderligere er en begrundelse for vores valg af Herstedvester Fængsel som undersøgelsesfelt, at: *“Eksempelvis benyttes fængselsbesøgstjenestens tilbud i stort omfang af indsatte i Herstedvester Fængsel, som er et fængsel for forvaringsdømte og langtidsafsonere i øvrigt.”* (Røde Kors' fængselsaktiviteter, Status 2017:5).

Dette billede har tegnet sig for os gennem hele undersøgelsesfasen, idet flere af informanterne har påpeget det samme. Blandt andet forklarer Røde Kors' frivillige besøgsleder i Herstedvester Fængsel, Kaare Grue, at *“vi har på Herstedvester konstant haft mellem 30 og 40 besøgsforhold hele tiden og det er helt exceptionelt i forhold til fængsler i Danmark”* (Kaare Grue, bilag 7:2). Det helt aktuelle tal i maj 2018 er 36 besøgsforhold, som han ligeledes beskriver: *”det er også et udtryk for, at det er blevet en tradition. Det bliver selvforstærkende”* (Kaare Grue, bilag 7:2).

Dette redegørende kapitel har således redegjort for dels de juridiske samt de praktiske omstændigheder vedrørende besøg i Herstedvester Fængsel. Derudover har vi redegjort for Røde Kors' rolle, når det kommer til at foretage besøg samt den aktuelle situation hvad angår besøgsforhold. Således er der skabt et solidt grundlag for videre forståelse af specialets valg af teori samt et fundament for den videre analyse.

3.4 Observation i Herstedvester Fængsel

Følgende afsnit er en beskrivelse af vores besøg i Herstedvester Fængsel, og de indtryk og oplevelser vi havde undervejs.

Efter en længere proces om at få en aftale om at foretage interviews i Herstedvester, fik vi en aftale med to medarbejdere, fængselspræsten og en indsat. Vi glædede os meget, men var samtidig lidt spændte på, hvordan det hele ville gå. Vi havde fået lige omkring to timer, så det var jo heller ikke meget tid til at tale med så mange.

Vi kører mod Herstedvester Fængsel, hvor vi møder en stor gitterport. Der kører en bil foran os og porten går op. Vi tøver lidt, kigger på hinanden og forsøger at afveje, om vi også må køre ind bag bilen, eller om vi skal vente på at den lukker og går op igen. Vi beslutter at køre ind bag den forankørende.

Vi kører mellem fængselsmuren og parkeringspladsen. Der står en 4-5 mænd og river ukrudt op af den småstensbelagte parkeringsplads. Det er varmt i vejret, så de har bare arme og sveder. “Tror du, at de er indsatte?”. Spørgsmålet hænger lidt i luften, før der bliver svaret: “Mon ikke?”. “Men de kan jo gå ud af porten, når den åbner?”. “Det gør de nok ikke, der er jo mange kameraer, og de ved vel, at det er dumt?”. Vi sidder begge og tænker lidt, indtil vi

når ned for enden og kan dreje ind på parkeringspladsen. “Øv, der er ikke nogen ledige pladser”. “Kan du se nogen?”. Vi kører igen forbi de arbejdende mænd, som lige løfter hovedet, som vi kører forbi. “Der er en dér!”. Vi får en parkeringsplads længst nede på parkeringspladsen, som også er der, hvor gitterporten er, bag et lille stakit, som afmærker, hvor parkeringspladsen og vejen skiller. Vi går og lader vores telefoner ligge i bilens handskerum og tager kun papirer og diktafon med os. Vi går op til, hvad vi antager er hovedindgangen - den modsatte ende af parkeringspladsen.

Døren går op, og vi kommer ind i et lille rum med glas til alle sider. Vi kigger lidt forvirret rundt - gad vide, hvad vi skal. “Hej” lyder det kort, og først der opdager vi, at der bag et glas sidder en fængselsbetjent og hilser på os. Vi bliver lidt forskrækkede, da spejlingen i glasset gjorde, at det var svært at se, at der sad nogen. “Hej, vi har et møde med X (red. En informant) nu her”. “Det kan jeg ikke lige se her...” siger fængselsbetjenten og må trykke på en knap for at svare gennem en højttaler. Vi forklarer lidt om projektet og vores aftale. Fængselsbetjenten henviser os til besøgsindgangen - igen i den modsatte ende af parkeringspladsen, hvor vi kom fra. Bag glasset, som stadig er svært at se igennem, ser vi nu, at der står en række forskellige ID i en holder. “Gud, skal vi have ID med?”. “Ja” siger fængselsbetjenten “Det skal man altid, når man er i et fængsel”.

Vi går tilbage udenfor og må igen hilse på mændene, der river ukrudt op: “De må tro, at vi er skøre” hviskes lidt lavmælt mellem os. På en eller anden måde har vi en følelse af, at alt kan høres, fordi området er så overvåget, og derfor hvisker vi. Vi finder vores ID og går langs den høje mur og gitterporten for at komme til besøgsindgangen. “Det er sådan helt Berliner-mursagtigt” konstateres der, inden vi når hen til døren med en dørtelefon ved siden af.

“Tryk på 1” står der med en dymo-seddel over dørtelefonens eneste knap.

Vi tøver kort og trykker på 1, der går et øjeblik, før der lyder en kort summen og døren automatisk går op. Vi kommer ind i, hvad der ligner en entré, hvor der på venstre side er en række skabe, og der på højre side er en opslagstavle. I rummet findes den typiske lufthavnssikkerhedskontrol, både med transportbånd til bagage og en metaldetektor. Alt i alt minder det om at skulle igennem security i lufthavnen.

Vi står og venter lidt i rummet og forsøger at blive kloge på, hvad vi så skal gøre nu. Vi begynder at læse på opslagene på væggen: foreningen SAVN, transportgodtgørelse til børn af indsatte og andre informative opslag. Der er også en seddel, hvor der står, at man ikke må have armbåndsurre på, et andet opslag fortæller at man skal tage smykker og sko af. Vi begynder at fjerne ur, sko og smykker og lægge dem i en bakke. Efter hvad der føles som flere minutter, hører vi en summen for døren i enden af entreen. To medarbejdere kommer ind og guider os igennem, hvad der skal i bakken, hvad der skal i skabet og leder os igennem metaldetektoren i døren. Derfor var det faktisk en udvidet udgave af at blive tjekket i lufthavnen. Vi får vores sko og smykker på igen, bortset fra uret, som skal blive i skabet. “Hvorfor må man egentlig ikke have ur på?” spørgsmålet kommer lidt tøvende, for måske var det et dumt spørgsmål. Svaret er, at der er så mange tekniske ure i dag, at det ikke er til at gennemskue, hvilke der kan hvad, derfor er alle armbåndsurre forbudt. Vi nikker og går med de to medarbejdere op ad en trappe, som har et knæk med en lille repos på midten. Der hænger et billede på reposen af tegneserieudgaven af Olsen Banden-filmene. Det forestiller Egon, Benny og Kjeld, som går på række. Umiddelbart forestiller man sig, at det er af hensyn til børnene, men det viser sig, at det måske kunne have en større betydning end som så.

Vi kommer op til besøgsområdet, hvor der er 4 besøgsrum og et vagtrum. I fordelingsrummet står der ligeledes en automat, hvor man kan trække slik og sodavand. Der er et mindre tekøkken til at brygge kaffe, og hvor der ligeledes er en dør til toilettet. Vi bliver bedt om at komme ind i ‘børnerummet’, hvor der står en sofa, et bord, to stole og der ligeledes er legetøj af fin kvalitet. Vi får af vide, at dette er størst, og der hvor man kan åbne et vindue, hvilket er rart af hensyn til varmen. Dog viser det sig, da man kigger ud, at det kun er det lille vindue i toppen af rammen, der kan åbnes, og at der bag vinduet er tykke jerntræmmer. På væggene hænger der farverige billeder og i baggrunden spiller en radio noget pop-musik, vi spørger, om man kan slukke den. Medarbejderen skruer ned for musikken, men man kan stadig høre lidt toner i baggrunden.

Vi bliver orienteret om, at medarbejderne hele tiden vil være ude foran rummet, så vi skal bare banke på, hvis vi ønsker at afslutte interviewet før tid eller “hvis der er noget”, som de siger.

Vi sætter os og venter, vi siger ikke noget, kan bare høre radioen lavmælt fortsætte sin musik og den summende lyd af en ventilator, der står tæt ved og forsøger at give lidt kold luft i

rummet. Kort efter kommer den indsatte ind. En midaldrende mand træder ind i rummet, vi giver hånd og hilser pænt. Da han får af vide, at han skal være alene med os, virker han en anelse nervøs og trækker så en af medarbejderne til side, og de går for sig selv i et par minutter. Da han kommer tilbage og tager plads ved det lille bord, er døren stadig åben ud til, hvor medarbejderne er.

“Er det okay, hvis vi lukker døren?” spørger vi. Han svarer noget hen af, at det er op til os. Som vi tolker det, er der her en underliggende tone af, at det er helt op til, hvad vi føler os trygge ved. Vi lukker døren.

Derefter foretager vi interviewet, som varer lige omkring en halv times tid. Først afbrydes vi af en medarbejder, som spørger, om vi er ved at være færdige. Vi får to minutter mere til at afrunde.

Vi afrunder “Tusinde tak for din tid”, vi tørrer vores lettere svedige håndflader af i tøjet inden, vi siger farvel. Om de svedige hænder skyldes vejret eller situationen står lidt uklart, eller måske var det kombinationen af begge dele.

Efterfølgende interviewer vi både fængselspræsten og medarbejderne efter samme mønster; præsentation, interview og farvel og tak.

Da vi så forlader besøgsafdelingen, får vi også lov til at se de resterende rum, bortset fra lejlighederne, som er optagede denne dag. Vi får en uformel snak, inden vi igen bliver fulgt ned i entréen til det rum, der minder om et lufthavns-securityområde, hvor vi får udleveret vores ting og kan nu ånde lettet op. Vi går hen til bilen, hvor vi igen hilser på de mænd, der fortsat laver havearbejde. Vi bakker bilen ud og kører vores vej ud i det gode vejr, mens snakken i bilen livligt går på alt det, vi netop har oplevet.

4. Teori

Følgende teoretiske afsnit vil først gennemgå vores fortolkning af begrebet om totale institutioner af Erving Goffman for at skabe en teoretisk ramme for fængslet som forskningsfelt. Derefter vil afsnittet gennemgå Donald Clemmers begreb om prisonisering for at se på den adfærd og den mentalitet, som de indsatte har i fængslet. Derefter vil dette blive sat i perspektiv til Travis Hirschis teori om social bonds i samspil med Robert Sampson og John Laub, for til sidst at blive bundet sammen i en tolkning af indsatte, og hvad sociale bånd betyder for dem og deres liv, både under og efter endt afsoning, set i relation til specialets problemformulering. Teorierne, som de bliver fremlagt, vil være vores forståelse af disse.

4.1 Institutionalisering

Erving Goffmans teori om institutionalisering anvendes i dette speciale som den teoretiske ramme for strukturen over dette speciales undersøgelsesfelt.

Den totale institution betegnes af Goffman som værende et opholdssted, hvor mennesker lever afskåret fra det omkringliggende samfund og vedrører primært klienten eller den indsatte i denne institution (Goffman, 1967:9). Goffman påpeger, at totale institutioner findes overalt i vores samfund, men at der er nogle strukturelle forskelligheder, som har betydning for den oplevede frihed. Han karakteriserer dem blandt andet som institutioner, hvor man oplever en form for barriere mod det omkringliggende samfund gennem eksempelvis låste døre, høje hegn, mure med mere (ibid.:12).

Goffmans begrebsdannelse vil derfor være omdrejningspunktet for dette speciales fokus på indsatte i Herstedvester Fængsel, hvormed fokuset udelukkende vil omfatte indsatte i institutioner, som ud fra Goffmans perspektiv kan betegnes som *totale institutioner*.

“Totale institutioner er skæbnesvangre for klientens ”civile” personlighed, selv om hans tilknytning til denne personlighed kan variere betydeligt” (Goffman, 1967:41). Således oplever den indsatte qua sin afskårethed fra det øvrige samfund, familie og venner en slags rolletab (ibid.:20), som yderligere kan forstærkes af det “identitetstyveri”, som mange oplever i forbindelse med indsættelsen (ibid.:24). Med dette identitetstyveri kan menes, at de indsatte

ikke må medbringe enhver genstand til deres celle fra hjemmet, samt at de heller ikke må bære enhver form for udsmykning på deres krop, hvilket under normale omstændigheder ellers vil være en del af individets *image*. Ydermere beskriver Goffman, at der særligt i de lukkede institutioner kan forekomme ”besudlende blottelse” i og med, at de ansatte har rettighed til at læse og pålægge censur på post sendt til den indsatte (Goffman, 1967:30). Dog vil vi ikke gå yderligere ind i dette, da dette er en sjældenhed for de indsatte i Herstedvester Fængsel jf. afsnittet om brev- og besøgskontrol.

Dette identitetstyveri eller rolletab er i Goffmans perspektiv krænkende for individet (ibid.:26). Rolletabet kan føles krænkende, idet dette blandt andet kan medføre et svækket bånd til familie og venner, da man må formode, at den indsatte dels ikke har samme muligheder for at pleje relationerne som hidtil, samt at den oprindelige rollefordeling pludselig, som resultat af indsættelsen, kan ændre i familieforhold eller familiestruktur. Særligt dette fokuspunkt er relevant for nærværende speciale, idet vi ønsker at undersøge, hvilken betydning besøg af blandt andet de nære relationer har for den indsatte.

På baggrund af den institutionalisering som den indsatte oplever under afsoning, set i Goffmans perspektiv, resulterer dette i en række negative konsekvenser for individet, såsom tab af sociale relationer til livet *udenfor*, altså et rolletab over for deres oprindelige rolle i samfundet og sociale netværk. Dette kan ses i relation til Donald Clemmers begrebsdannelse om prisonisering og de processer, som er forbundet hermed, hvor den indsatte i højere grad bliver en del af de indsattes sociale netværk og i højere grad finder sin rolle heriblandt, som er en naturlig del af prisoniseringsprocessen, hvilket vil blive udfoldet i det følgende afsnit.

4.2 Prisonisering

Prisonisering henviser til de dynamiske processer, hvormed indsatte tilvænner sig kulturen i fængslet. Begrebet stammer fra Donald Clemmer tilbage i 1930’erne, hvor Clemmer udførte et sociologisk/kriminologisk studie af fængselsfællesskaber i USA. I dette studie havde de herskende normer og kulturelle (fængsels)værdier hans hovedfokus i forsøget på at blive klogere på indsattes sociale bånd (Clemmer, 1958).

Vi ønsker at anvende Clemmers begreb til at forstå, hvilke mekanismer, der gør sig gældende, når man indsættes og frarøves sin frihed. Social ekskludering fra det omkringliggende samfund og særligt tabet af den indsatte sociale relationer til familie og venner udenfor fængslet er første led i den indsatte prisoniseringsproces. Dernæst følger de oplevelser og sociale rammer, som fængslet byder på for den indsatte, hvilke kan være meget omfattende og krænkende (Clemmer, 1958) jf. afsnittet om institutionalisering.

Clemmer påpeger, at prisonisering foruden at være dynamisk er forskellig i sin indgriben i mere eller mindre grad. Således må man formode, at prisoniseringsprocesserne i Clemmers perspektiv kan være lige så forskelligartede som mennesker.

Hertil vil det være interessant at undersøge, hvilken effekt besøg *udefra* har på de indsatte prisonisering. I den forbindelse beskriver Hans Monrad Graunbøl og Jacob Hviid Hornnes at: *“social kontakt og relationer til omverdenen under afsoning kan afbøde for nogle af de negative konsekvenser af en afsoning i fængsel.”* (2009:14).

Clemmer beskriver, at prisoniseringsprocessen kan deles i to faser, som henholdsvis kaldes overgangsfasen og den integrerende fase. Disse henviser til hver deres mønstre eller adfærd, som er forbundet til prisoniseringsprocessen, og som kan anskues som faktorer for prisonisering. I overgangsfasen til prisonisering accepterer den indsatte sin position og accepterer at være underlagt fængslets regler og normer på trods af, at dette kan føre til tab af identitet eller oprindelig status i kraft af arbejde, familie, venner med mere. Derudover inkluderer overgangsfasen, at den indsatte lærer nye vaner qua sin position som indsat i et fængsel, hvilket både kan vise sig i forbindelse med måltider, sengetider, talemåde og magtkampe blandt de øvrige indsatte. Tilsammen kan man tale om, at den indsatte påtager sig et særligt fængselskodeks for adfærd og vaner. I den integrerende fase til prisonisering kommer den indsatte et skridt nærmere at være prisoniseret. Dette viser sig blandt andet ved, at den indsatte socialiserer sig med andre indsatte og på den måde udvikler en fælles identitet (Minke, 2012:23).

Clemmer argumenterer for, at alle indsatte vil gennemgå en form for prisonisering, men dog i forskellig grad. Samtidig påpegede han dog ud fra sit studie, at særligt langtidsafsonere og de, der under afsoning var bærere af en form for kriminel ideologi, var stærkest prisoniseret, og som med denne asocialitet typisk ville recidivere (ibid.:25). Omvendt påpegede Clemmer ligeledes, at flere faktorer kan være beskyttende for graden af prisonisering for den indsatte.

Særligt faktorer som stærke bånd til det konventionelle samfund - herunder både socialt og arbejdsmæssigt - kan være afgørende for den indsatte og dennes prisonisering (Minke, 2012:24). Stærke sociale bånd til venner og familie er netop den beskyttende faktor for prisonisering, som dette speciale undersøger, hvorfor det er den eneste af faktorerne, som beskrives i dette afsnit. Lignende efterfølgende undersøgelser viste nogenlunde samme resultater, som de Clemmer fandt i 1930'erne. De engelske sociologer Terence og Pauline Morris fandt eksempelvis gennem lignende undersøgelser i 1960'erne, at indsatte i lukkede fængsels relationer til det konventionelle samfund blandt andet havde sammenhæng med deres tilpasning til fængselssamfundet (ibid.:28). Altså graden af prisonisering set i Clemmers perspektiv.

Der er således foretaget undersøgelser lig Clemmers efterfølgende, som ligeledes delvist konkluderer, at sociale relationer til andre ikke-indsatte er vigtigt for den indsatte, for at denne efter endt afsoning kan leve et kriminalitetsfrit liv.

4.3 Social bonds og life course criminology

Social bonds er en teori udviklet af Travis Hirschi i 1969. Teorien anses som værende en videreudvikling på Émile Durkheims tidlige forestilling om, at man er mere tilbøjelig til at afvige, hvis man er dårligt integreret i gruppemæssige sammenhænge. Videreudviklingen af denne forestilling tager blandt andet afsæt i Durkheims kendte citat; *“The more weakened the groups to which (The individual) belongs, the less he depends on them, the more he consequently depends only on himself and recognizes no other rules of conduct than what are founded on his private interests”* (Chriss, 2007:4).

I Hirschis videreudvikling og teori om social bonds beskriver han, hvordan han gennem sit empiriske studie af afvigelse, sammenfatter det, som han ser, som de tre grene af kriminologisk grundteori. Han opridser disse som værende: Strain/motivational teori, kontrol/bond teori og kulturel afvigelse. Han mener at hans forskning, som er baseret på en større mængde data fra Californien, trækker på alle tre 'retninger' på trods af, at han hovedsageligt holder sig inden for social kontrol teori. Han mener, at man oprindeligt har set på afvigere og kriminelle ud fra et udgangspunkt, som hedder: 'Hvorfor gør de det?', hvor Hirschi i højere grad ønsker at se på: 'Hvorfor gør de det ikke?' (Hirschi, 1969:10).

Hirschi mener, at der er fire anknytningsformer, som er relevante for, hvorfor unge ikke begår kriminalitet:

- Attachment (tilknytningen til skole og andre, specielt forældre eller venner/jævnaldrende).
- Commitment (investering eller engagement i almindelige aktiviteter)
- Beliefs (tror på noget; sociale værdier, normer og at man tror på den konventionelle orden).
- Involvement (involverer sig i normale aktiviteter; sportsklubber, lektier, job og hobbyer).

Disse fire elementer, har altså en betydning for, om man bliver afvigende eller ej. Hirschi mener, at det er vigtigt, at unge har en tilknytning, investerer, tror på noget og engagerer sig, for at undgå at blive kriminelle eller udvikle en afvigende adfærd. (Hirschi, 1969:28-30).

Særligt ‘attachment’ og altså tilknytningen til familie og venner er vigtigt for dette speciales undersøgelse af sociale bånd, hvorfor denne af Hirschis anknytningsformer vil blive uddybet og anvendt i specialets analyse. Hirschi beskriver; *“Control theory assumes that the bond of affection for conventional persons is a major deterrent to crime. The stronger this bond, the more likely the person is to take it into account when and if he contemplates a criminal act.”* (Hirschi, 1969:83). ‘Attachment’ henviser foruden til familie og nære venskaber også til, at vi er morale væsener, som i socialiseringsprocesser bliver sociale væsener, som lever op til normer, regler og forventninger, hvilket Hirschi beskriver med:

“If a person does not care about the wishes and expectations of other people - that is, if he is insensitive to the opinion of others - then he is to that extent not bound by the norms. He is free to deviate.” (Hirschi, 1969:18).

Således kan man argumentere for, at Hirschi med sin teori advokerer for social kontrol i sin positive forstand.

Denne teori er et relevant perspektiv for nærværende speciale, da det ifølge Hirschi har en betydning, at ens sociale liv - både i forhold til venner, familie, aktiviteter og andet – fungerer, og at man er engageret i det. Dette er med et udgangspunkt i, at de samme mekanismer i Robert Sampson og John Laubs perspektiv også gør sig gældende for voksne kriminelle. Dette gælder både at blive og forblive kriminel, idet de også argumenterer for, at sociale bånd mindsker den indsattes tilbøjelighed til yderligere afvigende adfærd eller kriminalitet og således ikke recidiverer (Tripodi, 2010:5). Denne teoris udgangspunkt er

undersøgt i forskellige amerikanske kriminologiske studier, hvor sociale bånd er påpeget som en indikator på en god løsladelse og som mindskende for recidiv (Tripodi, 2010:8). Derfor vil vi fremadrettet benytte Hirschi's teori om social bonds og anknytningsformer, som relevante, ikke kun i barndommen, men også i det videre voksenliv, set i relation til Sampson og Laub. Hirschi's teori tager, som nævnt, udgangspunkt i, hvis man som ung og gennem sin opvækst har en afvigende adfærd, hvordan dette kan resultere i en kriminel karriere. Sampson og Laub tager udgangspunkt i Sheldon og Eleanor Glueck's materiale fra 1950 og deres opfølgende studie fra 1968 (Sampson & Laub, 1990:612). Sampson og Laub har altså taget udgangspunkt i dette studie og opfølgningen, hvor man har fulgt nogle afvigende og ikke-afvigende drenge i Boston født mellem år 1925 og 1935. I denne efterfølgende opfølgning på disse, nu voksne mænd – har man set på faktorer som arbejdsløshed, alkoholmisbrug, kriminalitet og andre sociale afvigelser (ibid.:613).

Sampson og Laub anerkender, at barndommen har en betydning og relevans for en senere afvigelse i voksenlivet, men at det også er naivt ikke at medtænke faktorer i voksenlivet, som kan påvirke kriminalitet eller anden afvigende adfærd (ibid.:609). De mener, at der i voksenlivet foregår en uformel social kontrol i forhold til de institutioner, som man interagerer med eller indgår i. Disse institutioner, som Sampson og Laub ser som relevante, er altså voksen-institutioner, som familie, uddannelse, arbejde og så videre. Det er altså institutioner, som naturligt følger med voksenlivet, men som har en betydning, fordi disse udfører en uformel social kontrol over det afvigende individ og virker som begrænsende faktorer for at afvige.

“Second, we argue that social bonds to adult institutions of informal social control (e.g., family, education, neighborhood, work) influence criminal behavior over the life course despite an individual's delinquent and antisocial background. We seek to identify the transitions embedded in individual trajectories that relate to adult informal social control, and contend that childhood pathways to crime and deviance can be significantly modified over the life course by adult social bonds.” (Sampson & Laub, 1990:611).

De opponerer derfor mod Hirschi, som i samarbejde med Michael Gottfredson (1983) ikke ser life course som et relevant perspektiv, da alder eller *ageing out* er det vigtige i denne sammenhæng og ikke de begivenheder eller den udvikling, som naturligt følger med alderen.

Hirschi & Gottfredson betragter altså tværtimod dette som en naturlig udvikling, qua at individet bliver ældre. Sampson og Laub fornægter ikke betydningen af alder, men ser det som et element og ikke en naturlighed.

Sampson og Laub mener altså ikke, at ægteskab nødvendigvis fører til mindsket kriminalitet/mindre afvigelse, men at det er styrken af det sociale bånd, som er relevant for at sikre den uformelle sociale kontrol, som kan virke begrænsende for denne afvigende adfærd:

“For example, while we agree with Gottfredson and Hirschi (1990, pp. 140-1) that marriage per se does not increase social control, a strong attachment to one’s spouse and close emotional ties increase the social bond between individuals and, all else equal, should lead to a reduction in criminal behavior.” (Sampson & Laub, 1990:612).

Man kan argumentere for, at Sampson og Laubs life course criminology kan ses i relation til teorier om social kontrol, idet de taler om, at både formel og uformel social kontrol, har en indflydelse på menneskers adfærd. I denne kontekst, er denne kontrol den positive effekt af sociale bånd til voksen-institutioner såsom til familie og andre nære relationer (Sampson & Laub, 2014:546). Sampson og Laub beskriver eksempelvis effekten af forbindelse til nære relationer således; *“Men who desisted from crime were embedded in structured routines, socially bonded to wives, children, and significant others, drew on resources and social support from their relationships, and were virtually and directly supervised and monitored.”* (Sampson & Laub, 2014:548). De påpeger dog foruden sociale bånd, at alder eller *ageing* også kan have en betydning i relation til afvigende adfærd, og at disse afvigelser ofte vil aftage over tid (Sampson & Laub, 2014:547).

De skelner mellem to begreber: *‘trajectory’* og *‘transitions’*. På dansk har vi oversat dem således: *trajectory* er ens vej i livet mens *transitions* er specifikke begivenheder eller tidspunkter. De formulerer det ligeledes: *“The same event or transition followed by different adaptations can lead to different trajectories”* (Sampson & Laub, 1990:610). De mener altså, at selvom nogen har haft de samme oplevelser af afvigelse, kan de følge forskellige livsbaner, som kan ende med at blive udslagsgivende for, om de også er afvigende som voksne. De inddrager jobsikkerhed, et succesfuldt ægteskab og andre faktorer, som kan påvirke, hvordan

barnets liv ender som voksen. Disse faktorer kalder Sampson og Laub for strukturelle vendepunkter (Cullen et al., 2014:545).

De analyserer på dataen og kommer frem til flere relevante pointer i forhold til nærværende speciale og brugen af Hirschis teori om sociale bånd, eksempelvis fremhæver de, at der er en signifikant sammenhæng mellem ens grad af afvigelse i opvæksten, og hvordan dette kan blive udslagsgivende for ens adfærd som voksen uanset graden af denne afvigelse. Generelt finder de, at afvigelser i barndommen er signifikant udslagsgivende for fortsat afvigelse og kriminalitet i voksenlivet. Derfor konstaterer de, at: *“Similarly, arrests in both young and later adulthood are three to four times greater among childhood delinquents.”* (Sampson & Laub, 1990:616). Sampson og Laub fandt således flere sammenfald, også hvad angik arbejdsløshed, alkoholmisbrug og andre faktorer, som var udslagsgivende ved de drengebørn, som havde været mere afvigende og altså haft en lavere grad af sociale bånd og tilknytning til samfundet, dets institutioner og dets normer. *“Social bonds to the adult institutions of work, education, and the family exert a powerful influence on adult crime and deviance.”* (Sampson & Laub, 1990:618). Det er altså således i Sampson og Laubs perspektiv ikke kun i barndommen med manglen på Hirschis fire anknætningsformer, der er udslagsgivende for den afvigende adfærd hos voksne. Også den voksnes tilknytning til institutioner som uddannelse, arbejdsmarkedet og familien gør en forskel for, om man bliver eller forbliver kriminel eller afvigende i sit voksenliv.

De har med deres forskning fremlagt en life course model, som altså tilbyder et alternativ til Hirschis teori, der udelukkende ser på barndommen og ungdommen som relevant for, hvilken retning et liv tager (Sampson & Laub, 1990:625). Denne model bekræftes også i nyere samt skandinaviske sammenhæng. Christoffer Carlsson (2014) beskriver i sin ph.d., at trods de store forskelle der er på de skandinaviske lande sammenlignet med USA og England, så ser han alligevel en sammenhæng i resultater og konklusioner i forhold til life course kriminologien (Carlsson, 2014:21).

Forskning viser, at dem, der fortsat afviger i voksenlivet, typisk vil være påvirket af andre og dybere liggende faktorer end blot at have udvist afvigende adfærd i ungdommen. Britta Kyvsgaard (1989), Susanne Clausen² (2013) og Graunbøl & Hornnes (2009) påpeger eksempelvis, at disse faktorer vil være meget forskelligartede og dybt forankret i den enkelte og anvender eksempler som misbrug, psykiatriske lidelser samt anbringelser uden for

hjemmet gennem hele barn- og ungdommen. Denne gruppe kommer altså typisk fra helt særlige kår, som forskningen kalder *broken families*.

Life course kriminologien ønsker altså at undersøge, hvorfor nogen bliver kriminelle, hvordan og hvorfor de fortsat forbliver kriminelle, samt hvordan og hvorfor de stopper med at være kriminelle (Carlsson, 2014:25). Der er således forskellige bud på hvilke faktorer, der kan spille ind på, om nogen forbliver kriminelle også som voksne, og her har ovenstående afsnit sat fokus på, at dette altså gælder faktorer såsom opvækst og tilstedeværelsen eller manglen på Hirschi's fire anknytningsformer eller også senere i livet, hvor tilknytningen til samfundets institutioner: uddannelse, arbejdsmarkedet eller familien, altså de sociale bånd, kan være afgørende for individets kriminelle karriere. Det vigtigste at tage med fra ovenstående teoretiske redegørelse er at:

“crime and deviance result when an individual’s bond to society is weak or broken. We argue that changes that strengthen social bonds to society in adulthood will thus lead to less crime and deviance; changes that weaken social bonds will lead to more crime and deviance.” (Sampson & Laub, 1990:612).

Både Hirschi og Sampson og Laub bruger teoretisk anknytningsformen ‘attachment’, som henviser til, at tilknytning til eksempelvis familie og venner er en vigtig faktor for, at individer ikke afviger eller begår kriminalitet. Denne effekt som dette bånd bidrager til, kan jævnføres med Pierre Bourdieus kapitalform; social kapital (Bourdieu, 1986). Grunden til, at vi ser sammenhænge hermed, er, at Bourdieus sociale kapital netop fordrer, at der lægges værdi i de relationer, som individet måtte have og som samtidig øger individets tilknytning til andre sunde institutioner. Altså ligger relationen mellem ‘attachment’ og ‘social kapital’ i, at begge begreber ser på nære sociale bånd som en værdi i sig selv og som noget, man kan tilegne sig gennem at danne sociale bånd og relationer.

I dette speciales kontekst vil vi understøtte ‘attachment’ i analysen ved at bidrage med ‘social kapital’, som endnu en teoretisk begrebsliggørelse, som peger på vigtigheden af sociale bånd. At vi anvender begrebet ‘social kapital’ i forbindelse med afsoning i Herstedvester Fængsel, handler om, at vi ser visse ligheder i den sociale kapital, som indsatte kan tilegne sig gennem besøg fra familie og venner under afsoning og den sociale kapital, som individer udenfor fængslet kan tilegne sig gennem selv samme sociale bånd. Den sociale kapital som opnås

gennem relationerne til familie og venner *udenfor*, kan i dette tilfælde eksempelvis øge tilknytningen til arbejdsmarked, bolig og uddannelse, som foruden den generelle og øgede tilknytning til livet *udenfor* murene, kan bidrage til en bedre resocialisering og samtidig modvirke recidiv for den indsatte, når han eller hun igen står på egne ben i samfundet. Omvendt kan man også tale om negativ social kapital (Portes, 2000), som derimod gennem besøg og øget tilknytning til livet *udenfor* tilegner sig yderligere afvigende adfærd, hvis besøgene af den indsatte eksempelvis er af hans eller hendes kriminelle netværk. Alle sociale bånd er således per se ikke gode, og dermed opnår man heller ikke per se værdifuld eller positiv social kapital heraf, hvilket man blot skal have for øje.

4.4 Teoriernes samspil

Ovenstående teoretiske gennemgang har redegjort for, at fængslet som institution foruden fysisk at afskære den indsatte fra oprindelige sociale netværk ligeledes påvirker dennes selvopfattelse gennem rolletab eller i hvert fald en betydelig rolleændring. Dette sker, da den indsatte ikke længere er fri til at være den forælder, samlever, ven eller kollega, som tidligere kan have været den primære rolle for ham/hende i Goffmans perspektiv.

Prisonisering er ligeledes en proces, som den indsatte i Clemmers perspektiv uundgåeligt vil gennemgå, hvor den indsatte ligesom i Goffmans perspektiv vil institutionaliseres ind i fængselskulturen i en grad, som er påvirket af dommens længde med mere. Dette vil samtidig føre til, at den indsattes netværk i højere grad består af andre indsatte og altså kan føre til en yderligere tilpasning til 'livet som kriminel'. Dette er i særdeleshed, hvis den indsatte ikke længere har den samme kontakt til sine oprindelige sociale bånd og samfundsinstitutioner. Derfor kan det også udledes, at sociale bånd er relevante, både i barndommen i form af Hirschis anknytningsformer, men også senere i livet i forhold til Sampson og Laubs perspektiv. Denne senere tilknytning til samfundets normer og institutioner er relevante og ikke mindst udslagsgivende for individet og dets skæbne i forhold til at leve et kriminalitetsfrit eller -fyldt liv. Derfor må det udledes, at sociale bånd og tilknytningen til samfundet er altafgørende både for at blive eller forblive kriminel.

4.5 Kritik af teorierne

Goffmans institutionaliseringsbegreb er relevant for dette speciales kontekst, men kan dog kritiseres for at være for bred en betegnelse, idet Goffmans teoretisering foruden at basere sig på et observationsstudie foretaget i slutningen af 1950'erne, ligeledes dækker flere forskellige institutionstyper, som i nutidig kontekst ikke er sammenlignelige. Eksempelvis kategoriserer Goffman fængsler i samme kategori som koncentrationslejre og arbejdslejre under Anden Verdenskrig - altså institutioner hvori individet oplevede total frihedsberøvelse og straffe, som ikke stemmer overens med nutidige menneskerettighedskonventioner. Teorien er derudover udviklet på baggrund af psykiatriske hospitaler og har derfor markant anderledes klienter end i nutidens fængsler.

Clemmers prisoniseringsbegreb kan dels kritiseres for at være forældet, da mange forhold i fængslerne har ændret sig betydeligt siden, samt at begrebet er for simpelt set i en sociologisk/kriminologisk kontekst - da adfærd generelt handler om mere end blot normer og værdier. De indsatte har i dag bedre forhold, når det kommer til sanitet, mad, kortere domme, behandling og er derfor bedre stillet, end de var i den samtid, hvor Clemmer udviklede sin teori. Dette resulterer derfor naturligt i bedre afsoningsforhold i dag, hvor der også er et større fokus på resocialisering.

Clemmers teori inkluderer som beskrevet kun to faser - overgangsfasen og den integrerende fase - og man kan således kritisere ham for at undlade eller glemme exitfasen, som i dag er betydelig for indsattes resocialiseringsproces sammen med de øvrige faser. Dette imødekom og udviklede den amerikanske kriminolog Stanton Wheeler derfor senere gennem sin undersøgelse i et lukket fængsel for mænd. Her konkluderede han, at indsatte er mindst kriminelle i den første del af deres afsoningsforløb, mest undervejs i afsoningsforløbet og lidt mindre ved afsoningens afslutning, men dog ikke på samme niveau som ved indsættelsen. Denne prisoniseringsproces kalder Wheeler en u-kurve eller nærmere en omvendt j-kurve (Minke, 2012:27).

Clemmer undersøgte ikke de indsattes sociale liv før indsættelse i fængsel, hvilket John Irwin derimod gjorde og påpegede, ud fra undersøgelser i 1970, at den indsattes oprindelige livsførelse inden afsoning var en betydelig faktor for den indsattes resocialiseringsmuligheder: *“Hvordan prisoniseringsprocessen former sig for den enkelte*

indsatte, kan derfor også dels have sammenhæng med, hvilken position den pågældende indsatte havde i et eventuelt kriminelt netværk uden for fængslets mure” (Minke, 2012:28).

Clemmer har dermed kun fokus på de indsattes sociale relationer imellem - og umiddelbart ikke til familie, venner eller netværk *udenfor*, som netop er dette speciales fokus. Derfor vælger vi kun at anvende Clemmer som en teoretisk ramme for fængsler og livet som indsat og med dette in mente, mener vi, at begrebet om prisoneringsprocesser er anvendeligt i nærværende speciale, hvilket ligeledes gør sig gældende for Goffmans institutionaliseringsbegreb.

Vi ser ligeledes flere dele af Hirschi's teori, som ikke gør sig overførbart til specialets problemstilling. Dette er blandt andet fordi, teorien er udtænkt i en amerikansk samtid for snart 50 år siden, hvilket gør, at dens overførbart ikke er særlig oplagt for nutidens Danmark. Derudover er anknytningsformerne svære at oversætte til dansk, da oversættelserne minder meget om hinanden eller på dansk er synonyme for hinanden. Hirschi kommer heller ikke i sin teori ind på, om det er muligt at inddrage disse elementer i en undersøgelse af at mindske kriminalitet, og altså om man kan overføre teorien til 'hvorfor forbliver de det?'.

Hirschi redegør heller ikke for, hvorledes vægtningen mellem de forskellige anknytningsformer forholder sig, altså om enten 'belief' eller 'attachment' har mere eller mindre betydning i forhold til hinanden. Hirschi ser dog på social klasse, køn, etnicitet og andre sociale og socioøkonomiske parametre i sin søgen efter årsager til kriminalitet (Hirschi, 1969:65-81), hvilket også er relevante faktorer, som vi også tillægger værdi, men ikke vil berøre yderligere.

5. Analyse

Følgende analyse vil medvirke til en besvarelse af specialets problemformulering, som lyder: *Hvordan foregår besøg i Herstedvester Fængsel, og hvilken betydning har besøg for de indsatte her?*

Denne vil blive besvaret i et samspil mellem det redegørende og teoretiske afsnit. Analysen vil besvare, hvorledes vi ser sammenhængen mellem vores informanternes oplevelser af besøg i Herstedvester Fængsel, samt hvad det teoretiske perspektiv er på dette. Samlet vil dette blive sat i relation til forskning på området og vil til sidst føre videre til specialets diskussion, konklusion og perspektivering.

Vi mener, at den redegørende del af specialet samt observationen fra Herstedvester Fængsel har redegjort tilstrækkeligt for fængslet og de ydre rammer, der er herom: Dels har vi redegjort for det juridiske aspekt af, hvorledes besøg skal initieres og afvikles, samt hvilke rettigheder de indsatte har i forbindelse hermed. Derudover har vi beskrevet, både hvorledes vi selv har oplevet dette, samt at besøg i Herstedvester dels foretages af frivillige og dels af indsattes pårørende. Sidst har vi beskrevet, hvordan besøg i Herstedvester er et begrænset element af de indsattes hverdag, da det ikke er alle, der modtager besøg eller har et netværk udenfor murene. Således er det praktiske led af problemformuleringen om, hvordan besøg foregår besvaret, ud fra vores forståelse samt fortolkning, hvilket vil føre os videre til det andet led omkring, hvilken betydning besøg har – set i kontekst af disse rammer.

Analysen er opbygget ud fra, at vi i første analysedel vil beskrive de strukturelle forhold, altså de rammer, som de indsatte i Herstedvester Fængsel afsoner under set i relation til begreberne om *totalte institutioner* og *prisonisering*. Anden analysedel vil dernæst omhandle det relationelle, altså netværk og menneskelige bånd til samfundet *udenfor*, som de indsatte enten har eller ikke har. Dette vil blive set i lyset af specialets begrebsliggørelse om *social bonds* og *life course criminology*. Sidst vil vi berøre betydningen af besøg set i et løsladelsesperspektiv.

5.1 Rammerne - de indsattes strukturelle forhold

Vi har, som tidligere beskrevet, redegjort for dels de juridiske samt fysiske rammer for besøgsforholdene i Herstedvester Fængsel. Derfor vil dette afsnit tage udgangspunkt i de teoretiske beskrevne rammer om institutionalisering samt prisonisering set i relation til besøg, og hvad fængselsrammerne gør ved den indsatte. Rammerne påvirker de indsatte både i forhold til at udvikle og opretholde relationelle forhold. Dog vil det relationelle blive behandlet i det næste analyseafsnit om relationerne.

Som beskrevet i det teoretiske afsnit og med udgangspunkt i Erving Goffmans begreb om institutionalisering bliver indsatte i 'totale institutioner', såsom et fængsel, afskåret fysisk men også mentalt fra sine omgivelser, hvormed de vil opleve et 'rolletab' eller 'identitetstyveri'. Den fysiske afskårethed vil naturligt svække båndet til familie og venner, men også et tab af rolle og identitet kan svække dette bånd, hvilket yderligere underbygges af, at flere af vores informanter siger, at man som indsat, specielt i Herstedvester Fængsel, mister sit bånd til familie, venner og netværk *udenfor*. Denne konsekvens ved indsættelse i Herstedvester Fængsel beskriver præsten Benny Mortensen i det følgende.

“Min fornemmelse er, at vi har mange her, der ikke har eller som helt mister kontakten til deres nære familie. Naturligvis er der også mange, som har det, men der er mange, der ikke har, dels fordi vi har mange, som har meget lange domme og undervejs der, der kan man godt miste kontakten til familie og venner. Og vi har også nogle, som har begået en kriminalitet, som kan være med til, at familien har 'slået hånden af dem'. Så vi har mange her, som ikke har særlig meget kontakt udadtil, og heller ikke til de nære.” (Benny Mortensen, bilag 5:3).

Benny Mortensen italesætter således, ud fra vores forståelse, at han ofte møder indsatte, som beskriver, at der kan være en følelse af skam og krænkelse forbundet til deres rolle som familiemedlem på den ene side og indsat, for en ofte særdeles alvorlig forbrydelse, på den anden. Heraf kan resultatet ofte være, at den tilhørende familie både fysisk og psykisk afskærer den indsatte. Denne afskårethed beskriver den indsatte ligeledes og relaterer dette til den dom, den pågældende indsatte sidder dømt for: *“Det er de færreste familier der kan holde sammen om det. Altså det har meget betydning, hvad er det du sidder for.”* (Indsat, bilag 4:3). Afskåretheden, som både den indsatte og præsten beskriver ovenfor, kan således relatere sig

til Goffmans perspektiv om rolletab, som kan føles krænkende for den indsatte. Dette underbygger den indsatte ydermere, når vi spørger til hans situation som indsat, om han modtager besøg og hvorfor/hvorfor ikke, hvortil han svarer: *“Jamen, det er dét, der er problemet ved, at når man sidder mange år i fængslet og de (red. familien) har jo kun hørt, hvad der står i medierne”* (Indsat, bilag 4:1). Dette kan tolkes som, at han tilskriver sine relativt få besøg, i høj grad er grundet hans forbrydelse og efterfølgende dom, som var omtalt i medierne. Denne mediebevågenhed har påvirket hans familie og venners manglende ønske om at besøge ham, hvilket kan føles krænkende set i Goffmans perspektiv.

Herefter spurgte vi mere generelt ind til, om det har konsekvenser for de indsattes familier og netværk, at de sidder i Herstedvester Fængsel, hvortil han svarede, inden vi fik stillet spørgsmålet til ende: *“Ja! Ja. Det er der slet ikke noget at være i tvivl om.”* (Indsat, bilag 4:4).

Denne fysiske afskårethed står som sagt ikke alene, idet de indsatte i forbindelse med længere tids afsoning, ligeledes vil opleve et rolletab eller tab af en identitet, som de tidligere inden indsættelse har følt sig relateret til. Dette beskriver en af medarbejderne i Herstedvester i det følgende, da vi spurgte til deres oplevelser af, når de indsatte modtager besøg af eksempelvis familie.

“Men, jeg tror, det efterlader mange af de indsatte tilbage med følelsen af at være uden for familiefællesskabet. Mor og far fortæller jo om, hvad der sker ude på den anden side og fortæller lidt om forskellige familiemedlemmer og det kan godt betyde at den indsatte sidder tilbage og føler sig uden for og ikke er en del af det fællesskab, de familiære bånd, og det får måske nogen til at trække sig.” (Medarbejder, bilag 6:4).

Dermed underbygger medarbejderne i Herstedvester, at de indsatte qua deres lange domme ender med at føle sig uden for fællesskabet og dermed mister kontakten til deres familie og oplever dette rolletab, som Goffman beskriver det. At kontakten og dermed relationerne til familie og venner ebber ud, underbygger den indsatte ved først at fortælle om sin oplevelse med at være indsat og sætter derefter denne i relation til, hvilken negativ konsekvens det kan have at miste sine relationer med henblik på en eventuel løsladelse:

“Deraf har jeg så mistet kontakten til min egen familie og jeg er ikke den eneste der står i den situation. Jeg kan godt nikke genkendende til det der med, at man ‘taber sit netværk’ og så det her med, når du så skal prøveløslades eller løslades, så nytter det ikke noget, at du bliver sparket ud til en verden, hvor du ikke kender nogen som helst.” (Indsat, bilag 4:1).

Denne oplevelse, om at miste sit netværk over tid, som den indsatte beskriver, er ifølge medarbejderne i Herstedvester meget normal. Specielt når de indsatte sidder så længe, som det oftest er tilfældet.

“meget ofte er det dem, der lige er ankommet, der har hele familien, og et stort netværk. Men så er det lige som, som X (red. den anden medarbejder) siger, at det ebber lidt ud over tid, fordi de sidder i rigtig mange år. Nogen har jo siddet her i 20 år, og det er bare begrænset, hvor lang tid de kan holde kontakten.” (Medarbejder, bilag 6:3).

I vores fortolkning sker denne proces ligeledes ifølge Donald Clemmer, når den indsatte danner et bånd, som øger en spiral af en adfærd om at være indsat og fængslet. Derfor vil den indsatte i højere grad miste kontakten til omverdenen og øge kontakten til de andre indsatte, som skaber en øget fængselskultur - altså prisonisering. En artikel af Joshua C. Cochran og Daniel P. Mears sammenfatter nyere forskning, som også viser, at fraværet af sociale bånd til det omkringliggende samfund, øger en adfærd, hvor man i højere grad knytter sig til sine medindsatte og dermed adopterer deres normer og bliver yderligere afvigende. Hvor de sociale bånd til verden *udenfor* kan sikre, at den indsatte i stedet adopterer de konventionelle sociale normer. Hvilket i Robert Sampson og John Laubs perspektiv kan betragtes som voksen-institutioner, som vil blive berørt og analyseret senere i analysen.

“For example, separation from potentially prosocial ties on the outside may lead inmates to adopt more deviant norms while incarcerated. From this perspective, maintaining contact with outside social ties may help to offset the internalization of criminal roles while in prison and help inmates to adopt more conventional, socially approved roles on the outside.” (Cochran & Mears, 2013:254).

Dog er dette netværk i fængslet også nødvendigt for at sikre, at man kender reglerne, koderne og har nogen til at hjælpe og beskytte sig. Denne tankegang findes også i en dansk kontekst og nyere forskning i form af Malene Molding Nielsen, som også fremhæver dette netværk som relevant for de indsatte.

“Prisoners hang out in cliques defined by a variety of factors such as their criminal networks and interests, personal talents, age and attitude to imprisonment. Apart from providing for each others’ safety, they use their networks to socialise and pass time and share information about the informal and formal workings of the prison and the services it provides. At all levels in the prisoner hierarchies, prisoners’ use these networks strategically.” (Nielsen, 2012:138).

Malene Molding Nielsen beskriver således det kulturelle fællesskab, som kan opstå i et fængsel, hvor de indsatte interagerer og tilpasser sig de vilkår, som de er underlagt. I processen om at miste deres oprindelige netværk og blive en del af ‘de indsattes’ netværk sker der således ifølge Clemmer, en prisoniseringsproces. Dog er denne proces ikke udelukkende grundet det netværk, der findes de indsatte imellem, men opstår også i kraft af de fysiske forhold i fængslet.

De indsatte bliver nemlig ifølge Clemmer prisoniseret ved dels at miste kontakten til deres netværk *udenfor*, som beskrevet tidligere, men også ved at de bliver en del af en fængselskultur, hvor ydre autoriteter styrer deres hverdag dels gennem sengetider, arbejdstider og andre fastlagte rammer, som de indsatte skal vænne sig til at leve under, mens de afsoner. Disse nye vaner beskriver Clemmer som værende ‘overgangsfasen’ til, at den indsatte prisoniseres. Besøgsleder fra Røde Kors ved Herstedvester Fængsel, Kaare Grue, beskriver denne overgangsfase, hvor de nye fængselsrammer styrer ens hverdag som værende en mental omstillingsproces: *“det er andre instanser, der bestemmer hverdagen, hvad man laver, og hvad man spiser næsten. Ikke hvad man spiser vel, men alt det andet.”* (Kaare Grue, bilag 7:7).

Dette resulterer ligeledes i, at den indsatte opbygger et ’mentalt fængsel’, fordi han bliver en del af den fængslede institution, hvor nye normer og regler hersker, hvilke den indsatte ofte vil forsøge at håndtere. Denne håndtering af prisoniseringsprocessens overgangsfase beskriver Kaare i det nedenstående:

“Når man bliver indsat, så bliver man ikke kun fanget fysisk, men også mentalt. Man laver sit eget fængsel. Det er simpelthen for at overleve, for at beskytte sig selv, så pakker man sig selv ind, skærmer af i forhold til sociale og følelsesmæssige relationer” (Kaare Grue, bilag 7:3).

Derudover påpeger Kaare, at der kan være nogen, som dog ikke danner et netværk i fængslet, men derimod isolerer sig helt: *“De (red. de indsatte) bygger simpelthen det indre fængsel op, som gør, at det slet ikke er på dagsordenen at etablere venskaber.”* (Kaare Grue, bilag 7:3). Med dette in mente, kan prisoniseringsprocessen også tolkes således, at det kan påvirke den indsatte på to måder - enten ved at danne fællesskaber med andre indsatte eller ved at isolere sig.

Udover at denne håndtering og det 'mentale fængsel', som Kaare italesætter, vil minde om strategier for overlevelse i denne nye kultur, vil hele ens identitet påvirkes af prisoniseringsprocessen, hvor mange således vil påtage sig en rolle ud fra den forbrydelse, de har begået, og som de sidder fængslet for. Dette beskriver Anne Karen Ursø, konsulenten fra Røde Kors således: *“Det bliver alligevel meget ens identitet i den der lille lukkede verden, om man nu er en sædelighedsforbryder eller om man er morder, (...) det bliver ligesom det, der i høj grad bliver ens identitet i den verden”* (Anne Karen Ursø, bilag 8:3).

Anne Karen Ursø udtrykker ligeledes, at denne identitet udover at være bundet op på den indsattes forbrydelse, også er påvirket af de særlige strukturer og forhold, den indsatte afsoner under, idet hun i ovenstående citat, italesætter fængslet som værende *“den der lille lukkede verden”*. Flere af informanterne peger på særlige strukturer og forhold, som gør sig gældende og omtaler ligeledes Herstedvester Fængsel som en form for minisamfund.

“Vi prøver at få det bedste ud af en situation - også selvom det er under en låst verden, så prøver vi at få det til at fungere (snak om sig selv), så det er jo sådan en lille community, et lille samfund herinde og der lærer man hinanden at kende på godt og ondt” (Indsat, bilag 4:1).

Denne tendens kan Anne Karen ligeledes nikke genkendende til i det følgende citat:
“Herstedvester opleves allermest som sådan et minisamfund i samfundet af alle de fængsler, jeg har været i” (Anne Karen Ursø, bilag 8:6).

Dermed opstår der, som vi ser det, en afskåret institution i samfundet, hvor egne normer og regler trives, og som er afskåret fra det omkringliggende samfund. En løsning og en måde at imødekomme denne institutionalisering og prisonisering på kan ifølge præsten, Benny Mortensen, netop være dét at modtage besøg, hvor man får inputs *udefra* og ikke lever i en “osteklokke”:

“Jeg ser det som sådan en mulighed for lige at blive kaldt en lille smule ud af fængsels-verden eller -jargonen - man er stadig i et besøgsrum her i fængslet, men alligevel bliver det lidt et andet rum, som der skabes her (red.: henviser til hvor vi sidder nu), og det tror jeg er vigtigt. Og de har på den måde nogle åndehuller undervejs i deres afsoning (...) nogle menneskelige åndehuller midt i en verden som er præget meget af, at det altid er andre der bestemmer, hvad man skal. Det er jo det, man er underlagt.” (Benny Mortensen, bilag 5:5).

Hermed uddyber præsten, Benny Mortensen, at han netop ser Herstedvester som en fængselsverden, hvor der hersker en særlig fængselsjargon (og dermed kultur), som besøg kan give et åndehul fra. Dette åndehul, altså besøg, er en mulighed for at bryde med prisoniseringen og institutionaliseringen. Denne pause eller dette åndehul, som de indsatte oplever, ser Kaare ligeledes besøg som værende: *“Så det er den pause, hvor du kan løsne den der mentale fængsling af dig selv.”* (Kaare Grue, bilag 7:7).

Dette afslutter således den første analysedel, omkring rammerne i Herstedvester Fængsel set i relation til institutionalisering og prisonisering samt, hvordan disse rammer påvirker den indsatte. Som beskrevet til sidst, kan besøg være en løsning på at imødekomme dette, hvilket vil føre os videre til den næste analysedel omkring betydningen af relationer under afsoning.

5.2 Relationerne - de indsattes relationelle forhold

Denne analysedel skal ses i forlængelse af ovenstående analyse af rammerne og den struktur, som indsatte i Herstedvester Fængsel afsoner under. Denne analyse har fokus på de relationelle menneskelige forhold, som indsatte kan have gavn af under afsoning. At denne analysedel skal ses i forlængelse af den foregående skyldes, at vi er nødt til at forstå de strukturelle rammer om dét at være indsat i Herstedvester Fængsel for at kunne undersøge og forstå, hvilke relationelle forhold som kan opveje eller imødekomme de negative følger af fængsling.

Først vil denne analysedel have fokus på specialets informanters perspektiver på indsattes besøg af nære relationer, hvilket vil blive set i lyset af teori af Travis Hirschi samt Robert Sampson og John Laub, som alle begrebsliggør, at sociale bånd til nære relationer har en positiv betydning på individers udvikling gennem livet. Dernæst vil analysen inddrage perspektiver på, hvordan man imødekommer manglen på sociale bånd til nære relationer, hvis disse ikke er eksisterende i kraft af et afsoningsforløb. I den forbindelse kan det være nærliggende at berøre Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste som et alternativt eller supplement til de indsattes nære relationer. Denne analysedel vil således beskrive de fordele og ulemper, som kan være forbundet til dét at modtage besøg, samt hvorledes dette kan påvirke den indsatte hen imod den *gode* løsladelse.

5.2.1 Besøg af indsattes nære relationer

Sociale bånd er vigtigt for både barndom og voksenlivet, som beskrevet i specialets teoretiske fortolkning af dels Travis Hirschi samt Robert Sampson og John Laub. Som beskrevet vil dette speciale udelukkende beskæftige sig med Hirschis ene anknytningsform og begreb om 'attachment', som altså er tilknytningen til familie og venner. Denne tilknytning beskrives som relevant for at sikre, at unge ikke afviger eller begår kriminalitet. Som beskrevet fortolker vi gennem Sampson og Laub, at det således ikke kun er et relevant element for unge, men ligeledes for voksne.

I den forbindelse beskriver samtlige af specialets informanter, at besøg fra nære relationer, som vi tolker går under anknytningsformen 'attachment' i Hirschis perspektiv, er vigtig for indsatte i Herstedvester Fængsels hverdag. Den indsatte beskriver i den forbindelse, og på

vegne af sine medindsatte, at besøg fra deres nære relationer; *“betyder alt, fordi så føler du dig som et menneske”* (Indsat, bilag 4:4). At besøg af de nære relationer betyder alt, beskriver en af medarbejderne således: *“Jeg tror, at det holder modet oppe og det betyder at de er mere glade i deres dagligdag. Jeg tror, mange af dem ser frem til deres besøg”* (Medarbejder, bilag 6:3).

Kaare Grue, som er frivillig besøgsleder fra Røde Kors, beskriver i supplement hertil, at han ofte hører besøgsvennerne fortælle om den rolle, som de ikke kan udfylde hos den indsatte gennem deres besøg hver 14. dag: *“Der kan også være en trøst i at se sin familie og sine børn”* (Kaare Grue, bilag 7:10). Denne trøst, som både den indsatte og medarbejderne i Herstedvester Fængsel beskriver, og som Kaare ligeledes italesætter i sidstnævnte citat, kan således relatere sig til Hirschi's anknyningsform ‘attachment’ - set i relation til, at dette også gælder for voksne afvigere. Derfor er det vores fortolkning af Hirschi, som vil gøre sig gældende for den videre forståelse af ‘attachment’. ‘Attachment’ relaterer sig, som beskrevet tidligere, til den tilknytning, man i barndommen oftest har til familie og nære venner, og som enhver behøver og har gavn af.

Hvis man samtidig ser besøg af de indsattes nære relationer i perspektiv til Sampson og Laubs life course criminology, kan man således argumentere for, at besøg og både den oplevede glæde og forventningens glæde herved kan relatere sig til deres begreb om ‘transitions’. ‘Transitions’ relaterer sig, som beskrevet tidligere, til specifikke begivenheder i den enkeltes liv, som kan tolkes som ydre faktorer, som påvirker ens videre livsførelse. I denne sammenhæng vil ‘transitions’ være besøg *udefra*, som påvirker den indsattes videre livsførelse i en positiv retning.

Sampson og Laub ser, som beskrevet i det teoretiske afsnit, en stor vigtighed i, at man er tilknyttet voksen-institutioner, altså har forbindelse til sociale bånd - dette være sig en ægtefælle, venner, arbejde, uddannelse eller andet. Denne tilknytning til sociale bånd og voksen-institutioner fortolker vi, som også kunne være besøg, altså dét at have tilknytning til nogen eller noget *udenfor* murene. Sampson og Laub beskriver, hvordan faktorer som disse kan være uformel social kontrol, som kan ændre en kriminel livsbane eller ‘trajectory’.

Derfor kan dét at modtage besøg være en tilknytning til en institution, som kan udøve en uformel social kontrol over den indsatte, som dermed kan ændre deres kriminelle livsbane. Et andet eksempel på voksen-institutioner *indenfor* murene beskriver præsten Benny Mortensen i det følgende: *“Vi forsøger på en måde at skabe et - det er måske forkert at sige - normalt*

liv, men i hvert fald lidt af de kirkelig og kulturelle tilbud, som borgere udenfor også kan få” (Benny Mortensen, bilag 5:2). Således forsøger man fra personalets side i Herstedvester Fængsel, at skabe nogle ‘normale’ rammer for de indsatte.

Besøg kan i både Hirschi og Sampson og Laubs øjemed relatere sig til social kapital, som netop anser de nære sociale bånd som værende en værdi i sig selv og som noget, man kan tilegne sig gennem ens sociale bånd. Den sociale kapital kan man således argumentere for, at de indsatte tilegner sig gennem besøg fra familie og venner under deres afsoning i Herstedvester Fængsel qua de tidligere beskrivelser om den positive følelsesmæssige effekt ved besøg. Ydermere kan man tale om indsattes tilegnelse af social kapital, når disse nære relationer har en tilknytning til et arbejdsmarked eller andre institutioner, som den indsatte gennem besøg fra familie og venner under afsoning kan holdes ajourført med og således mentalt forberede sig på, at skulle ud til igen. Formålet hermed er således, at den indsatte ikke mister grebet om samfundet *udenfor*.

Generelt ser Sampson og Laub flere voksen-institutioner, som kan udføre den relevante uformelle sociale kontrol over individet. Dette kan, som beskrevet, være arbejde, uddannelse eller ægteskab. Dog er hovedparten af Kriminalforsorgens klientel uden ægtefælle eller samlever (se redegørende afsnit om Kriminalforsorgens institutioner), hvilket kan være en udfordring, da der således ikke kan udføres den relevante sociale kontrol til at mindske kriminalitet eller afvigelse blandt de indsatte i Herstedvester. Dog ser vi også, at besøg af sociale relationer kan have samme betydning og dermed fungere som en faktor til at sikre, at de indsatte trives og i mindre grad afviger. Besøg har ligeledes en positiv effekt for den indsattes trivsel. Indsatte som modtager besøg udviser færre depressive symptomer, end dem der ikke gør. Ligeledes tyder resultater på, at indsatte der modtager besøg, har en bedre opførsel, da de modtager færre disciplinære straffe (Claire & Dixon, 2017).

5.2.2 Bagsiden af medaljen

Dog er det ikke alle relationer, som har en positiv effekt af besøg, eksempelvis har forskning på området vist, at effekten af besøg, set ud fra både positiv opførsel i fængslet eller ved den senere løsladelse og grad af recidiv, kan være tvivlsom, hvis besøget eksempelvis foretages af én fra den indsattes kriminelle netværk (Cochran & Mears, 2013:257). Dette fokus påpeges

ligeledes i anden forskning (Portes, 2000), hvor den sociale kapital, tilegnet gennem familie og venner, ikke i alle tilfælde har en positiv effekt på individet. Man kan nemlig tale om tilegnelse af negativ social kapital, hvis den indsatte besøges af én fra sit tidligere kriminelle netværk og på den måde holdes fast i sin tilknytning til dette netværk. Dette er til trods for, at båndet til denne person kan være stærkt, samt at denne besøgene kan have en nær relation til den indsatte. Dog er dette ikke særlig relevant for nærværende speciale idet, der som præsten beskriver; *“kan være andre fængsler, hvor man også i besøget kan blive holdt fast i et kriminelt netværk, men indsatte i Herstedvester er typisk ikke en del af et sådant netværk”* (Benny Mortensen, bilag 5:7).

Præsten, Benny Mortensen, ser klare fordele ved at indsatte modtager besøg fra familie og venner, men peger også på de udfordringer, som der desværre kan være forbundet hermed:

“Altså det betyder jo både meget, at de holder ved, men det kan også kalde på en smerte »jeg kan ikke være der« og nogen af dem, skal man måske være der for, og det kan man næsten ikke eller slet ikke. Nu er det så dem, der må være der for den indsatte. Så der har været eksempler på nogle, der har bedt dem om ikke at komme, fordi det faktisk gjorde for ondt kun at se dem i 1,5 time og så sige farvel igen. Og der er nogle, der måske synes, at smerten er så vanskelig at håndtere, så glæden ikke er stor nok til, at det så er den, der må bære igennem - glæden over at have besøget. Det kan være et dilemma.” (Benny Mortensen, bilag 5:5).

Dette dilemma kan for nogen indsatte betyde, at de, som Benny Mortensen fortæller ovenfor, frivilligt giver afkald på deres nære relationer, fordi det simpelthen gør for ondt at indgå i en relation, hvor man ikke kan leve op til forventningerne om at være en god far, mand, bror eller ven.

“Det kan have negativ betydning, for den indsatte føler sig ikke værd at besøge. At de belemrer deres pårørende med, at de skal komme her, når der ikke er nogen udsigt til at de kommer ud. De har ikke noget at byde dem, og det er der nogen indsatte, der vælger deres pårørende fra på det. For at få en normaliseret dagligdag, synes jeg, at det er vigtigt, at de får besøg. De har brug for input udefra og brug for at tale med nogen, der kender dem godt og som de føler sig trygge ved” (Medarbejder, bilag 6:3).

Medarbejderne i Herstedvester Fængsel understreger dermed ligeledes vigtigheden af at opretholde de nære sociale relationer under afsoningsforløbet på trods af de udfordringer, som er beskrevet ovenfor, og som kan være forbundet med længere tids afsoning. At opretholde disse nære relationer er dog for nogle indsatte ikke en mulighed, hvis deres nærmeste ikke ønsker det af forskellige årsager. Som en naturlighed vil det være dén med relation til den indsatte bag murerne, som i sidste ende vælger, hvorvidt han eller hun ønsker at komme på besøg. Dette eksemplificerer den indsatte med udgangspunkt i egne oplevelser: *“Jeg har også måtte sige farvel til min søster, fordi at hun har jo også haft det rigtig skidt med at jeg har siddet i fængsel. Og hun ved jo også godt, hvorfor at jeg sidder i fængsel.”* (Indsat, bilag 4:2). Omvendt kan der også være situationer, hvor den indsatte aktivt vælger sine nære relationer fra, hvilket medarbejderne beskriver:

“Nogle føler, at familien er bedre tjent med at glemme én. Vi har også flere indsatte som giver afkald på deres parforhold - altså at de ikke synes, at kæresten skal vente på dem og egentlig giver slip på den del, selvom det gør ondt på dem selv.”
(Medarbejder, bilag 6:4).

Dette fravalg sker qua afskåretheden gennem fængslingen, og i den forbindelse kan der opstå forskellige følelser af skam over dels ikke at være tilstedeværende som tidligere eller skammen i at skuffe sine nære gentagende gange. Netop dette dilemma beskriver den indsatte for os, når vi spørger til, om der kun er positive følelser forbundet til besøg fra sine nære relationer: *“Du skammer dig over - hov! Nu sidder jeg her, måske for 7. gang”* (Indsat, bilag 4:5).

Det er altså ikke kun positive effekter og gode følelser, der er forbundet med besøg af ens relationer. Der kan både være besøg, som ikke bidrager til nogen positiv effekt set i forhold til recidiv, og der kan være følelser såsom skam, som påvirker den indsatte til at vælge sin familie helt fra, eller at familien som konsekvens af den indsattes gerninger vælger dem fra.

Denne skyld og skam kan man dog til dels undgå ved at have besøg af andre end ens nære relationer gennem eksempelvis Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste, da man ikke har den

samme tilknytning til besøgsvennen, som Anne Karen Ursø, konsulent for Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste, forklarer i det følgende:

“man kan jo selvfølgelig godt føle skyld og skam over, hvad man har gjort, men ikke nødvendigvis overfor den person, som så er besøgsvennen, fordi man ikke skylder personen noget. Så på den måde er man ligesom frigjort fra nogle fordomme og tidligere tiders gøren, for det vigtigste er jo selvfølgelig, at man har relationer til familie og venner, som holder fast, men vi hører bare også, at det kan være rigtig hårdt at have en mor med børn på besøg - for man kan ikke gøre noget for at hjælpe dem rigtigt, og man føler bare den der kæmpe skyld og magtesløshed.” (Anne Karen Ursø, bilag 8:5).

Dette leder os videre til det næste element af analysen, som handler om Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste, og hvad denne tilbyder de indsatte af muligheder.

5.2.3 Besøg af Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste

Dét, at vælge sine nære relationer fra, eller at blive valgt fra, kan medføre en række negative konsekvenser for den indsatte. Disse negative konsekvenser kan tolkes ud fra ovenstående citater, hvor der peges på skammen og smerten ved følelsen af utilstrækkelighed. En løsning herpå kan være Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste, hvor den indsatte matches med en frivillig besøgsven, som hver 14. dag besøger den indsatte. Formålet hermed er at “pleje” den indsatte gennem uformelle snakke om hverdagen samt ved at agere lyttende øre for den indsattes tanker om alt fra afsoningsforhold til andet, der måtte røre sig for den indsatte. Omvendt peger Anne Karen Ursø, konsulent for Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste på, at der er andre, mere mentorlignende elementer, som Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste ikke kan hjælpe med: *“de (red. Røde Kors' fængselsbesøgsvenner) kan ikke gøre noget i forhold til praktisk hjælp i forhold til at søge uddannelse, arbejde, (...)”* (Anne Karen Ursø, bilag 8:5). Altså er fængselsbesøgsvennerne ikke i en position, hvor de må vejlede og hjælpe den indsatte med praktiske foranstaltninger, som ellers kunne bidrage positivt til den indsattes løsladelse.

Anne Karen Ursø italesætter derudover den skam, som for de indsatte kan opstå i mødet med deres nære relationer, men sætter samtidig fokus på, at denne skam ikke nødvendigvis er forbundet til relationer indsatte og besøgsvenner imellem. Dette blev beskrevet i citatet i det forrige afsnit om at skylden og skammen, som den indsatte oplever under afsoning, ikke nødvendigvis er forbundet til besøgsvennen.

Heraf kan det altså udledes, at Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste i Herstedvester Fængsel kan imødekomme nogle af de negative følger eller konsekvenser, der kan være forbundet til ikke at modtage besøg fra familie og venner. Samtidig kan det udledes, at fængselsbesøgstjenesten kan afbøde for nogle af disse negative følelser og dilemmaer, som er forbundet til ikke at føle sig tilstrækkelig i de nære relationer. Man kan således argumentere for, at fængselsbesøgstjenesten ikke alene bør, men dog alligevel kan, ses som et alternativ til besøg fra den indsattes nære relationer. Der er dog behov og elementer af at modtage besøg af sine nære relationer, som den frivillige fængselsbesøgsvener ifølge medarbejderne i Herstedvester Fængsel ikke kan udfylde:

“Det en besøgsven ikke kan, det er at dække et følelsesmæssigt behov. Behov for nærvær, nærkontakt og det kan måske være svært for nogle indsatte, hvis man bliver lidt for glad for sin besøgsven. Det kan være bagsiden af ordningen, hvis man begynder at nære følelser for vedkommende. Det efterlader den indsatte i et tomrum.”
(Medarbejder, bilag 6:8).

I tilfælde af at den indsatte bliver ‘for glad’ for sin besøgsven, vil besøgsforholdet blive afbrudt af hensyn til både den indsatte samt dennes frivillige fængselsbesøgsvener. Dette kan eksekveres af alle parter (indsat, besøgsven, Røde Kors samt Herstedvesters personale). Kaare Grue beskriver i samme forbindelse forskellen på besøg fra henholdsvis de nære relationer og Røde Kors' fængselsbesøgsvener:

“Hvis jeg var mandlig fange, og jeg sad og skulle afsone, så ville forskellen være, at min kone ville jeg sidde at holde i hånden i en halv time uden at sige et ord, og det ville være sindssygt berigende - følelsesmæssigt. Besøgsvennen, der sidder vi og snakker - Fodbold, politik og filosofi og hvad fanden vi kan finde ud af. Det er jo helt

forskelligt og det kan.. Der er noget som besøgsvennen kan, men der er også noget, som familien kan, og de har hver deres ting, de kan løse” (Kaare Grue, bilag 7:10).

Kaare beskriver dermed, at han ser besøg af indsatte som vigtigt, uanset hvem disse besøgene er, men påpeger samtidig de forskellige aspekter, som hver type af besøg giver den indsatte. Ud fra vores fortolkning af Anne Karen Ursøs udtalelse nedenfor, ses der ligeledes et andet vigtigt element i Røde Kors’ fængselsbesøgstjeneste; nemlig at den indsatte føler sig som et værdigt menneske med mere selvfølelse og selvtillid:

“de ved, at de bliver set og de bliver måske også tænkt på af en person imellem besøgene, så de ligesom også kan føle at de er mennesker udover deres dom og så videre. Og vi hører jo også det der med, at den ligeværdige relation gør, at de også tager sig lidt sammen når de skal have besøg. Altså de tager pænt tøj på, tager bad og laver måske noget kaffe, så det er også noget med værdighed, altså at de lige i de der timer faktisk føler sig som et ligeværdigt menneske og det tænker jeg også bare kan give dem noget i forhold til selvfølelse, selvtillid og sådan noget.” (Anne Karen Ursø, bilag 8:5).

Røde Kors’ fængselsbesøgstjeneste kan altså tilbyde et møde, med et ‘helt almindeligt menneske’, som ud over at give den indsatte en følelse af selvværd og ligeværd, ligeledes kan have en positiv effekt på den prisoniseringsproces, som den indsatte ellers er i fare for at indgå i, hvis han eller hun udelukkende socialiserer med andre indsatte, som Kaare Grue beskriver i det følgende: *“en af de grunde til at de gerne vil have besøg af nogen fra Røde Kors, det er at få en relation, der har et indhold og en vis tyngde, for det får de ikke med de andre fanger.”* (Kaare Grue, bilag 7:3). Præsten Benny Mortensen beskriver også relevansen af, at de indsatte, som ellers ikke har meget kontakt til andre end sine medindsatte, har kontakt med andre *udefra*, som igen kan ses i relation til prisonisering: *“det betyder noget at møde et ganske almindeligt menneske. Hvor man ellers er lukket sådan meget inde i den her ‘fangeverden’, så at møde et normalt menneske, der kommer med inputs udefra.”* (Benny Mortensen, bilag 5:4).

Besøgsvennen kan foruden at bidrage med et frirum, hvor den “almindelige” samtale er i fokus, også gøre en relevant forskel for den indsatte, hvad angår recidiv. Forskning viser

nemlig, at dét at modtage besøg af frivillige under afsoning, kan gøre en signifikant forskel for løsladelsesprocessen og recidiv. Her viser resultaterne også, at det er specielt relevant, når det kommer til kriminelle, som er såkaldte *“high risk offenders who lack social support”* (Duwe & Johnson, 2016:279). Der er ikke i denne kontekst en præcis definition af, hvad en ‘high risk offender’ indebærer, men hvis man antager, at dette omfatter indsatte, som er dømt for alvorlig kriminalitet, samt er farlige for deres omgivelser, så kan det indbefatte de indsatte i Herstedvester Fængsel. Ligeledes advokeres der for, at den frivillige fortsætter med at besøge den indsatte efter endt afsoningsforløb, mere som en form for mentor, for at sikre og opnå en bedst mulig resocialisering (Duwe & Johnson, 2016:300). Dog viser forskningen på området også, at der er en mindre grad af effekt, når det gælder besøg af frivillige eller fjerne slægtinge, hvis disse ikke fordrer et længerevarende forhold eller efterfølgende mentorforhold, som kan give den indsatte sociale ressourcer.

At besøg er yderst vigtigt for indsatte under deres afsoning, kan vi således slå fast, dog med visse forbehold in mente, som den nyere forskning blandt andet bidrager med, og som er beskrevet i det ovenstående. Den indsatte i dette speciales undersøgelse beskriver ligeledes vigtigheden i besøg, idet han understreger, hvilke konsekvenser der kan være forbundet til ikke at have andre relationer, end til dem, man afsoner med: *“Du taber dig selv som menneske i en eller anden forstand, altså du bliver mere indelukket, altså du ødelægger dig selv inde fra. Det er en form for sorg i den forstand”*. (Indsat, bilag 4:4). Hermed kan det udledes at besøg i alle henseender vil være at foretrække, når man, som mange i Herstedvester Fængsel, afsoner lange og typisk meget alvorlige domme. I disse tilfælde kan der således være en risiko for at blive prisoniseret jf. resultater fra ovenstående analyser.

5.3 Løsladelse

Der findes også andre positive effekter for den indsatte, som modtager besøg. Dette har Joshua C. Cochran og Daniel P. Mears (2013) skrevet en artikel om. Her fremlægger de forskning, som demonstrerer, hvilke andre positive effekter besøg har under afsoning. Dette gælder både i forhold til opførsel under afsoning samt *“over the life course”* (Cochran & Mears, 2013:252). Som tidligere beskrevet i første analysedel, sikrer besøg også, at den indsatte adopterer socialt acceptable normer frem for afvigende normer fra andre indsatte.

Efter endt afsoning, og hvis den indsatte løslades, kan dét at have haft sociale relationer have en stor betydning for den efterfølgende reintegration i samfundet. Som tidligere beskrevet er graden af recidiv lavere, hvis den indsatte har haft besøg under afsoning. Det er som præsten, Benny Mortensen, beskriver det, vigtigt at der er nogen eller noget at komme ud til:

“Nu plejer jeg tit at bruge det her billede med Olsen Banden - at det betyder noget, at der sidder nogen ude i en bil og venter på én - Det betyder noget, at der er en plan, og det gør ikke noget, at den plan er lidt anderledes end Olsens plan” (Benny Mortensen, bilag 5:6).

Dette er et meget fint billede på, hvad det betyder for en vaneforbryder som Egon Olsen fra Olsen Banden, som er en række film om Egon, som gang på gang ryger i fængsel grundet sine altid kreative planer om at blive millionær. Hans to hjælpere, Benny og Kjeld, står der gang på gang, når Egon bliver løsladt med dannebrogssflag, åbne arme og en ny cigar. De er der, de vinker, smiler og de er glade for at se ham.

Ud fra vores fortolkning, betyder det således noget for de indsatte, at der er nogen ‘på den anden side’, som stadig holder af dem, som kan hjælpe, støtte dem eller bare give et kram:

“At der er en bedstemor, der giver et kram på den første udgang og det kram får kolossal betydning, fordi han (red. den indsatte) ved, at han har gjort hende ondt, ved det han har gjort og den omtale det har fået og det at han har skulle sidde i fængsel i flere år - at han så alligevel bliver modtaget. Det er næsten sådan helt tilgivelsesagtigt, ikke i forhold til, hvad han har gjort, men i forhold til det, han har gjort mod hende, så siger hun dermed (red.: viser et kram), at du er stadigvæk mit elskede barnebarn.” (Benny Mortensen, bilag 5:7).

Betydningen heraf kan i vores fortolkning ses i relation til John Braithwaites begreb om ‘shaming’ på mikroniveau (Braithwaite, 1989). Den oplevelse af skam opstår, fordi den indsatte har gjort sin familie og pårørende ondt, fordi han eller hun ikke har været til stede for sine nære i flere år, og på baggrund af den omtale den pågældendes sag har fået. Den indsatte skammer sig over sine gerninger, og hvad han eller hun har ‘budt’ sine pårørende. Dette kan føre til en skamfølelse, som enten kan være stigmatiserende eller reintegrerende afhængig af,

hvordan den indsatte mødes. Dette gælder i særdeleshed yngre enlige mænd, som er arbejdsløse og derfor uden relation til det konventionelle samfunds (voksen-)institutioner, altså en mangel på sociale bånd. Disse er i højere grad i risiko for at blive mødt med stigmatiserende skam, som kan resultere i en højere risiko for at recidivere. Mødet med familien kan virke reintegrerende, hvis den indsatte, under sit afsoningsforløb gennem besøg og ved udgang med henblik på løsladelse, er blevet mødt med anerkendende og tilgivende pårørende frem for pårørende, som har vendt den løsladte ryggen, som modsat virker stigmatiserende (Cullen et al., 2014:267f). Den indsatte giver her et eksempel på vores forståelse af mødet med den stigmatiserende skam den indsatte og dennes familie imellem: *“Der bliver de (red. indsatte) jo også sat i skammens krog i den forstand: »Ej, hvorfor har du også sat os i den situation«”* (Indsat, bilag 4:4). Han beskriver også, hvorledes det kan være svært for recidiverede kriminelle, som;

“så skal de sidde og kigge familien i øjnene en gang til (...) så der er meget skam og skyld forbundet med det her (...) men det er lige så vigtigt også at have en som er neutral, som ikke sætter dig som gidsel i en eller anden situation, om at »nu skal du skamme dig«” (Indsat, bilag 4:5).

Ud over de tidligere beskrevne gevinster ved besøg, er det også vigtigt, at man stadig kan de sociale koder, således at den indsatte kan begå sig, når han eller hun bliver løsladt. Det er vigtigt, at den indsatte kan finde ud af at agere blandt andre mennesker, som Anne Karen Ursø pointerer: *“Men jeg tænker i forhold til at forberede sig mentalt på at komme ud og træne den der normale samtale med et normalt menneske (...), det tror jeg kan være en super vigtig funktion, som de frivillige har”* (Anne Karen Ursø, bilag 8:4). Altså kan de frivillige fængselsbesøgsvenner i Anne Karens perspektiv, bidrage med noget, som den indsattes nære relationer ikke nødvendigvis kan.

Som beskrevet tidligere i analysen kan man relatere effekten af besøg af familie og venner under afsoning til begrebet om social kapital. Denne sammenhæng er blandt andet med henblik på den øgede tilknytning, som den indsattes sociale relationer *udenfor* har til eksempelvis arbejdsmarked, bolig og andre institutioner, som den indsatte måtte have gavn af efter endt afsoning. Denne tilknytning som venner og familie til den indsatte måtte have, kan muligvis bidrage til en bedre retur til det konventionelle samfunds (voksen-)institutioner samt

mindske recidiv. Besøgene er altså en måde, hvorpå man sikrer, at de indsatte stadig er livsduelige, når de løslades, og ligeledes er det en måde at sikre, at de indsatte ikke bliver ensomme:

“En hel del fra Herstedvester kommer ud og er meget ensomme af flere grunde - fordi de ikke har kontakter, fordi det er svært for dem at have kontakter, fordi de måske kan være bange for at indgå nye kontakter (...). Jeg tror, det gør dem mere livsduelige at have haft besøgskontakt gennem tiden, gennem årene her.” (Benny Mortensen, bilag 5:8).

Denne livsduelighed beskriver præsten, Benny Mortensen, ligeledes i forhold til, at man stadig har en føling med omverdenen og ved, hvordan man skal agere i den. Denne egenskab kan gå tabt, hvis man som indsat ender med at miste ens relation til omverdenen:

“Man bliver holdt fast i, at der er en verden udenfor, så man bliver på en måde lige holdt fast i, at det er det her, jeg skal tilbage til. (...) hvis man fuldstændig lukker sit liv ned, når man er i fængsel, så bliver det meget svært at skulle lukke sit liv op igen, når man skal videre i livet (...). Så i det hele taget dét at bevare relationer eller skabe relationer, det er der nogle her, for hvem det er svært, for de har måske haft dårlige erfaringer med det og der er besøget så en måde at bevare noget på og også en måde at træne noget, som er vigtigt” (Benny Mortensen, bilag 5:5).

Den mangel på sociale relationer som de indsatte eventuelt kan have, forsøger han som præst og fra kirkens side at imødekomme:

“Vi prøver (...) at knytte nogle relationer mod slutningen af deres afsoning, hvor vi tilbyder dem at formidle en kontakt udenfor i den by eller det område, hvor de påtænker at bo, som så kan tage imod dem (...) og kan være med til så at bygge et netværk op.” (Benny Mortensen, bilag 5:8).

Derfor kan det være ekstra svært at blive løsladt, hvis man ikke har de nødvendige sociale relationer og sociale bånd. Hvis indsatte løslades til, at der ikke er nogen til at tage imod på den anden side, så vil de stå meget alene: *“Jo mindre netværk du har udenfor, jo sværere er*

det at få lavet den udslusning. Fordi der er ikke rigtig nogen at få udgang til. Og så bliver det jo et meget langt sejt træk” (Medarbejder, bilag 6:4). Dette kan den indsatte ligeledes nikke genkendende til, men han føler også, at han som indsat ikke har de mest optimale vilkår i forbindelse med prøveløsladelse: *“det sætter dig i en dårlig situation, fordi de siger »Jamen du har ikke noget netværk, når vi skal prøveløslade dig«, »Jamen det er jo den situation, I sætter mig i.«*” (Indsat, bilag 4:2). Den indsatte beskriver ligeledes, at der i denne sammenhæng er nogle: *“direktiver i Kriminalforsorgen, der hedder det sig, at du ikke bare smides på gaden, uden at kunne klare dig selv. Du skal have en bopæl, du skal have et arbejde og så vidt som muligt også et ‘sundt’ netværk*” (Indsat, bilag 4:1). Dermed udtrykkes der et behov for og ses en nødvendighed af at have nogen eller noget at komme ud til - altså voksen-institutioner i vores perspektiv.

Forskning på området har, som tidligere beskrevet, også understøttet disse erfaringer, som vores informanter har gjort sig om betydningen af sociale bånd, når det kommer til løsladelse. Da der er en lavere grad af recidiv blandt indsatte, som modtager besøg, end indsatte der ikke gør (Graunbøl & Hornnes, 2009). Dette bekræftes ligeledes af Karen De Claire og Louise Dixon, som i 2017 udgav et review over forskning på området siden 1991 og har her sammendraget de relevante resultater. Den vigtigste konklusion heraf var at: *“Research has shown the existence and maintenance of strong interpersonal relationships with friends or family reduces the likelihood of re-offending and successful reintegration into the community”* (Claire & Dixon, 2017:185). De slår ligeledes fast, at den positive effekt af besøg for indsatte, gang på gang bevises. Ligeledes ser Sampson og Laub, at svage sociale bånd styrker den indsattes kriminalitet og afvigelse. Derfor vil stærkere sociale bånd, altså besøg, mindske kriminalitet og afvigelse (Sampson & Laub, 1990:612).

6. Diskussion

Dette afsnit diskuterer specialets resultater herunder disses gyldighed og relevans.

Resultaterne af diskussionen vil blive sammenholdt med vores teori og problemformuleringen i næste afsnit, konklusion.

Vi har siden opstarten af dette speciale været klar over, at tidsrammen var begrænset, og vi har derfor måtte træffe nogle beslutninger undervejs om at begrænse antallet af informanter til færre end oprindeligt håbet. Dog mener vi, at selvom det ikke lykkedes at få interviews med flere indsatte og dermed få flere forskellige perspektiver og forståelser af deres forhold til besøg som indsatte i Herstedvester Fængsel, har vi gennem vores interviews alligevel fået nogle solide forståelser af besøg. Optimalt ville vi gerne have interviewet flere indsatte, som kunne bidrage med et mere nuanceret perspektiv på besøg. Men vi har alligevel fået et bredt perspektiv på besøg - set fra flere vinkler, dog er vi opmærksomme på, at de taler ud fra hver deres position, og at der således ikke kan laves en sammenligning mellem de forskellige informaners udtalelser, men at de mere skal ses som et supplement til hinanden.

Ligeledes fremlægger alle informanter deres fortolkning af besøg, og vi fremlægger i den forbindelse vores fortolkning af deres udtalelser, hvormed vores resultat er en fortolkningsproces, som er relevant i denne kontekst. Den viden og de resultater, som vi har opnået i nærværende speciale, har altså ikke en almen gyldighed eller er generaliserbart for samtlige indsatte i Danmark. En af grundene herfor er, at Herstedvester Fængsel er en speciel institution sammenlignet med andre fængsler og andre typer af indsatte. Derudover er der også en del grønlandske indsatte, som selvsagt ikke har den samme mulighed for at have sociale relationer og netværk, som de danske indsatte af geografiske grunde har. Vi har dog fremlagt vores fortolkning af besøg i Herstedvester Fængsel og relevansen heraf. Vores resultater stemmer overens med den herskende forståelse af, at besøg er vigtigt og relevant for langtidsafsonere med svage sociale bånd. Denne forståelse kan dog ændres, da ny forskning kan komme frem til andre resultater, da både viden og mennesker, der indgår i den kontekst, er foranderlig. Vores resultat kan dog sige noget om den aktuelle effekt af besøg i Herstedvester Fængsel og andre lukkede fængsler med en population lig de indsatte i Herstedvester i strafferegimer lig det danske.

Vi har undervejs naturligt måtte afgrænse undersøgelsesfeltet og er dermed stødt på elementer, som kunne have været relevante i et videre fortolkningsperspektiv omkring betydningen af relationer i andre nærliggende kontekster. Det kunne eksempelvis være relevant at se på indsatte, som er forældre, dels betydningen af at være mor eller far og samtidig være indsat, og hvad dette gør ved den indsatte. Kriminalforsorgen har inden for de seneste år gjort mere ud af at sikre en god oplevelse for børn af indsatte i forbindelse med besøg; der er etableret besøgslejligheder, og der er ansat børneansvarlige, som skal sikre så gode rammer som muligt under de vilkår, der er. Vi er i den forbindelse stødt på interessant forskning på området, som indikerer, at indsatte, som er forældre og har fået besøg af deres børn, recidiverer i lavere grad end gennemsnittet, hvis de er kvinder og i højere grad, hvis de er mænd. Kønsperspektivet har vi dog afgrænset os fra at se på, da størstedelen af de indsatte i både Herstedvester Fængsel og generelt i Kriminalforsorgens klientel er mænd. Dette er dog et interessant perspektiv til videre forskning.

Ligeledes kunne det i denne kontekst være relevant at se dette i perspektiv af muligheden for at afsones med fodlænke i eget hjem. Argumenterne for dette er mange, blandt andet tillader det nemmere den enkelte at bibeholde sociale bånd særligt til børn, men også generelt til samfundets (voksen-)institutioner. Dette er det væsentligste argument set i relation til nærværende speciales teoriapparat, som netop påpeger hvilke negative konsekvenser afsoning i et lukket fængsel har samt vigtigheden af tilknytningen til det omkringliggende samfund på trods af denne afskærmethed. Dette kunne måske have en positiv effekt, også for de mandlige afsonere, således at det ikke kun er de kvindelige afsonere, der har en gevinst (af besøg fra deres børn) set i forhold til recidiv. Vores forestilling herom bygger blandt andet på forskning (Andersen & Andersen, 2014; Kriminalforsorgens recidivstatistik 2016; Clausen², 2013), som blandt andet påpeger, at 51,7% af afsonere i lukkede fængsler recidiverer, hvorimod kun 17,5% af fodlænkeafsonerne i eget hjem recidiverer. Årsagen til forskellen i recidiv kan naturligvis også skyldes andre faktorer (eksempelvis dommens karakter og længde). Derfor er det naturligvis knap så aktuelt at indtænke muligheden for fodlænkeafsoning i kontekst af Herstedvester, da det er svært at forestille sig konsekvenserne af, at lade eksempelvis grove sædelighedsforbrydere, morddømte eller andre med alvorlige domme være fortsat inkluderet i samfundet - dog underlagt særlige restriktioner qua fodlænken.

Ligeledes er et andet interessant perspektiv, at der er variationer af besøg: altså at nogen relationer, nogen sociale bånd og nogen besøg er vigtigere eller ”bedre” end andre. Der er

altså forskel på, om man modtager besøg af en frivillig, en mentor, et familiemedlem, sine børn, sin kone eller en fra sit kriminelle netværk. Distinktionen i, om nogen relationer er vigtigere eller ”bedre” end andre, er svær - også set i forhold til de forskellige typer af indsatte, der findes. Dette er til dels forsøgt afdækket, men det kunne være relevant ligeledes til en videre forståelse af besøg, at identificere de forskellige former for besøg og deres effekt. Hvor nærværende speciale udelukkende tager udgangspunkt i relationer og besøg set i et bredt perspektiv og altså ikke foretager denne skelnen, ud over mellem pårørende og frivillige, som ligeledes kunne have været mere dybdegående, hvis vi havde haft adgang til indsatte, som netop modtog besøg af forskellig art.

Nærværende speciale kunne ligeledes være undersøgt i et kvantitativt perspektiv, lig ‘Sociale bånd der binder’ (Graunbøl & Hornnes, 2009). I dette tænkte eksempel kunne man se på besøgstilladelser, som er udstedt og dermed se på, hvem der besøger de indsatte og derefter foretage en recidivundersøgelse af disse. I dette kvantitative perspektiv ville man i højere grad kunne undersøge kvaliteten af besøg målt i forhold til hinanden. Man ville ligeledes kunne identificere populationens tilknytning til voksen-institutioner (arbejde, uddannelse osv.) lig de klientundersøgelser, der tidligere er foretaget i regi af Kriminalforsorgen (Clausen², 2013). Dermed ville man også kunne regulere for bias såsom anbringelser, misbrug og andre relevante faktorer, som kunne påvirke undersøgelsens resultat.

Et andet aspekt, som ligeledes ikke besvares i nærværende speciale, men som kunne være en relevant teoretisk diskussion er, hvorledes alder eller *ageing out* er en årsags- eller virkningsforklaring til effekten af at indgå i samfundets (voksen-)institutioner. Er det fordi man bliver ældre (og dermed) i højere grad naturligt indgår i disse institutioner eller er det effekten af institutionerne (og dermed) i mindre grad qua det faktum at man bliver ældre?

Uanset besøgsform, relation til den besøgende eller udbyttet af dette møde, er sociale relationer et så basalt menneskeligt behov. Vi er som mennesker naturligt sociale væsner, som flere psykologiske studier påpeger (eksempelvis Maslows behovspyramide) og har et iboende behov for at indgå i sociale relationer, i gruppesammenhæng eller i et samfund og fællesskab. Dermed er sociale relationer et behov for os som mennesker og som det ligeledes er fortolket i ‘the Grant and Glueck Study’, som er et anderkendt studie af, hvordan man sikrer et langt og lykkeligt liv: “*The clearest message that we get from this 75-year study is this: Good relationships keep us happier and healthier. **Period.***” (Waldinger, 2016).

Ovenstående diskussionsafsnit har således bragt dette speciales resultater til yderligere refleksion med henblik på, at brede perspektivet ud og åbne op for en diskussion af, hvilken kontekst specialet kan indgå i, i et bredere perspektiv samt, hvorledes dette kan bruges med henblik på videre forskning.

7. Konklusion

Følgende konklusion vil opsummere specialets resultater og besvare følgende problemformulering: *Hvordan foregår besøg i Herstedvester Fængsel, og hvilken betydning har besøg for de indsatte her?*

Der er således to led af problemformuleringen, som skal besvares, dels hvordan besøg foregår – i praksis og dels, hvilken betydning de strukturelle rammer har for besøg og således hvordan disse påvirker de relationer, som de indsatte indgår i. Disse er både de nære relationer og Røde Kors' fængselsbesøgsvenner. Konklusionen herpå vil blive fremlagt ud fra den eksisterende struktur i analysen om betydningen af rammerne og relationerne forbundet til besøg for de indsatte i Herstedvester Fængsel.

De praktiske rammer for besøg i Herstedvester Fængsel er blevet beskrevet og gennemgået i det redegørende afsnit, som ligeledes er blevet inkorporeret undervejs i analysen - altså hvilke fysiske rammer, som påvirker de strukturelle.

Disse strukturelle rammer resulterer for de indsatte dels i institutionalisering samt prisonisering, qua de fysiske rammer, som de indsatte er underlagt under afsoning. Det belyses i specialets analyse, at de strukturelle rammer i Herstedvester Fængsel i sig selv er begrænsende for de indsattes livsførelse og at rammerne ikke fordrer forbedring af denne. Ud fra analysen kan det således konkluderes, at muligheden for at modtage besøg *udefra* fungerer som en hæmmende faktor for prisonisering og institutionalisering.

Det kan derfor konkluderes, at rammerne i Herstedvester Fængsel er begrænsende for den indsattes livsførelse qua afskåretheden fra det omkringliggende samfunds (voksen-)institutioner. Denne begrænsning og afskårethed som rammerne i Herstedvester Fængsel giver de indsatte, kan således skabe et rolletab, som dels kan resultere i påtagelsen af enten en fængselsidentitet (øget prisonisering) eller skabe et "mentalt fængsel", hvor den indsatte lukker sig selv inde og trækker sig fra al kontakt og sociale relationer. Disse negative konsekvenser forbundet til dette krænkende rolletab kan afhjælpes gennem besøg, hvormed de indsatte har mulighed for at indgå i relationer, som fordrer trivsel og resocialisering.

Tilknytningen, altså 'attachment' eller 'transition' - som besøg kan tolkes at være, konkluderes ligeledes at have en afgørende betydning for den enkeltes livsbane eller trajectory og dermed være styrende for, om den indsatte udvikler sig afvigende eller ej - dels som indsat og dernæst som løsladt.

Dét at modtage besøg og have relationer og sociale bånd konkluderer vi, er et vigtigt element for indsatte i Herstedvester Fængsel. Specialets resultater påpeger i den forbindelse, at besøg kan foregå på to forskellige måder, enten i form af besøg fra den indsatte's nære relationer eller i form af en frivillig besøgsven fra Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste. Man kan argumentere for, at de bør ses i forlængelse af hinanden eller som et supplement til hinanden. Ud fra specialets analyse konkluderes det, at begge disse besøgsformer bidrager med dels øget livskvalitet under afsoning, samt at de bidrager positivt i forbindelse med indsatte's løsladelsesproces.

Besøg konkluderes at støtte den indsatte og dennes livsduelighed i forhold til at opnå social kapital og ligeledes tillære sig de sociale koder i det konventionelle samfund og disses (voksen-)institutioner. Dette konkluderes at fungere som en uformel social kontrol med henblik på at begrænse afvigende adfærd.

Den endelige konklusion for nærværende speciale er således, at betydningen af besøg er altafgørende for indsatte i Herstedvester Fængsels trivsel, adfærd og resocialiseringsproces. Nærværende speciales resultater og konklusion kan fremtidigt understøtte både Kriminalforsorgen og Røde Kors' fængselsbesøgstjenestes arbejde med besøg af indsatte i Herstedvester Fængsel.

8. Perspektivering

Herstedvester Fængsel er som beskrevet tidligere en speciel institution, med et specielt ry i forhold til de indsatte og deres baggrund. De indsatte er typisk behandlingskrævende og har derfor ofte en mental afvigelse af en eller anden art, som medarbejderne i Herstedvester Fængsel således beskriver:

“Hovedsageligt anbringes de fleste forvaringsdømte eller livstidsdømte på Herstedvester. Så det, der skiller sig mest ud, er i virkeligheden deres psykiske tilstand. I de andre lukkede institutioner, afsoner umiddelbart bedre fungerende indsatte, som har et stort netværk ude. De har ikke brug for personalet på samme måde, som man har her. Indsatte her har sjældent så stort et netværk og det netværk de har, mister de over tid.” (Medarbejder, bilag 6:1).

Dermed er størstedelen af de indsatte under behandling for en psykisk eller psykiatrisk lidelse, hvilket er interessant set i lyset af dette speciales perspektivering til, hvad deres baggrund har af betydning for specialets resultater og en succesfuld (eventuel) løsladelse.

Britta Kyvsgaard og Susanne Clausen har gennem deres undersøgelser af Kriminalforsorgens klientel i hhv. 1999 og 2013 fundet frem til en række pointer omkring disse. I den seneste undersøgelse af Susanne Clausen (2013), kaldet ‘Fængslet ta’r (stadig) de sidste’, kan det blandt andet konkluderes, at størstedelen af klientellet er en socialt svag gruppe. De er i højere grad end i 1999 uden tilknytning til institutioner såsom uddannelse og job. Derudover har de oftere været anbragt som barn og har oftere været i kontakt med det psykiatriske system, endvidere er størstedelen enlige. Dermed er Kriminalforsorgens klientel en generelt mere belastet gruppe og kommer dermed fra det, man kalder *broken families*. At flere har sociale, psykiske og psykiatriske vanskeligheder, er naturligt relevant for nærværende speciales resultater, da det behov, der er for en god tilknytning til sociale relationer, samfundet og dens institutioner, selvsagt bliver vanskeligere at implementere, hvis klientellet i forvejen er mere socialt belastet. Dermed bliver resocialiseringsprocessen for disse yderligere besværliggjort.

I forhold til nærværende speciale er mange af de indsatte i Herstedvester Fængsel ligeledes et klientel, som qua deres mentale tilstand kan have udfordringer i forhold til at kunne indgå i

og udvikle sociale relationer og generelt er de en skrøbelig gruppe, som præsten Benny Mortensen beskriver:

“Det er ganske vist et sted, der rummer dé indsatte som har gjort meget alvorlige forbrydelser, men ikke fordi de er de hårdeste mennesker, men måske mere fordi, de kan være mere skrøbelige eller har været i nogle livssituationer, hvor de ”har valgt” nogle katastrofale - noget der kunne ligne - løsninger. Så det er mennesker, som har brug for omsorg og brug for støtte, og der bruger de dem, de kan bruge her - også præsten.” (Benny Mortensen, bilag 5:2).

Dermed har de diverse ting ”i bagagen”, som yderligere kan besværliggøre en succesfuld løsladelse, da dette naturligt påvirker deres evne til at have og knytte sociale bånd. Dette bliver yderligere belastet af deres mentale tilstand, da mange af de indsatte, som beskrevet, er behandlingskrævende - eventuelt for en afvigende personlighedsforstyrrelse.

Generelt er individer med en dyssocial personlighedsforstyrrelse i langt større risiko for at recidivere (bbc.com, 2018). Dette kan forklares med, at individer med en sådan diagnose generelt har sværere ved at knytte nære sociale bånd.

Set i lyset af nærværende speciale og resultaterne heraf kan dette betyde, at denne gruppe kræver yderligere specielle tiltag, da disse er endnu sværere håndterbare i en resocialiseringsproces.

9. Referenceliste

- Andersen, L. H., & Andersen, S. H. (2014). Effect of Electronic Monitoring on Social Welfare Dependence. *American Society of Criminology*, vol. 13, no. 5.
- Bae, J. (2016). *Engaged Sociology*. Hentet fra Does prison visitation reduce recidivism?: www.engagedsociology.wordpress.com/2016/12/14/joonbeom-bae/
- Bales, W. D., & Mears, D. P. (2008). Inmate Social Ties and the Transition to Society - Does Visitation Reduce Recidivism? . *Journal of Reseach in Crime and Delinquency*, vol. 45.
- bbc.com (2018). Hentet fra www.bbc.com/future/story/20180518-can-you-ever-change-a-violent-psychopaths-mind
- Besøgsbekendtgørelsen. (21. Marts 2018). Hentet fra Retsinformation: www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=191945
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. I J. G. Richardson, *Handbook for Theory and Research for the Sociology of Education*. Greenwood.
- BT.dk (2001). Hentet fra www.bt.dk/nyheder/sex-monstre-i-herstedvester
- Calsson, C. (2014). *Continuities and Changes in Criminal Careers*. Stockholm University.
- Chriss, J. J. (2007). *The Functions of the Social Bond*. Sociology & Criminology Faculty Publications.
- Claire, K. D., & Dixon, L. (2017). The Effects of Prison Visits From Family Members on Prisoners' Well-Being, Prison Rule Breaking, and Recidivism: A Review of Research Since 1991. *TRAUMA, VIOLENCE, & ABUSE*, Vol. 18.
- Clausen (1), S. (2013). Forbrydelse og straf. I M. H. Jacobsen, & A.-S. Sørensen, *Kriminologi - en introduktion* (Årg. 1. udgave, 1. oplag). Hans Reitzels Forlag.
- Clausen (2), S. (2013). *Fængslet ta'r (stadig) de sidste*. Kriminalforsorgen.
- Clemmer, D. (1958). *The prison community*. Harcourt Brace College Publishers.
- Cochran, J. C., & Mears, D. P. (2013). Social isolation and inmate behavior: A conceptual framework for theorizing prison visitation and guiding and assessing research. *Journal of Criminal Justice*, vol. 41.
- Cullen, F. T., Agnew, R., & Wilcox, P. (2014). *Criminological Theory: Past to Present* (Årg. 5. udgave). Oxford University Press.
- Direktoratet for Kriminalforsorgen, Koncernledelsessekretariatet, Koncern Jura og Statistik. (2016). *Kriminalforsorgens recidivstatistik 2015*.

- dr.dk (05. 29 2013). *dr.dk*. Hentet 20. maj 2018 fra www.dr.dk/tv/se/indefra-med-anders-agger-3-saeson-2015/indefra-med-anders-agger-2013/indefra-med-anders-agger-6-8#!/
- dr.dk (2018). *50.000 mobiltelefoner skal deles ud i franske fængsler*. Hentet 16. januar 2018 fra www.dr.dk/nyheder/udland/50000-mobiltelefoner-skal-deles-ud-i-franske-faengsler
- Duwe, G., & Clark, V. (2011). Blessed Be the Social Tie That Binds: The Effects of Prison Visitation on Offender Recidivism. *Criminal Justice Policy Review*.
- Duwe, G., & Johnson, B. R. (2016). The Effects of Prison Visits From Community Volunteers on Offender Recidivism. *The Prison Journal Vol. 96*.
- Engbo, H. J. (2001). Ytringsfrihed i fængsel. I V. Greve, B. G. Nielsen, & A. Snare, *Nytter det? Mosaik om kriminalforsorg og kriminalpolitik*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Engbo, H. J., & Smith, P. S. (2012). *Fængsler og menneskerettigheder* (Årg. 1. udgave, 1. oplag). Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Europarådets Ministerkomité. (2006). *De Europæiske Fængselsregler*.
- Faye, J. (2003). *Forståelse og fortolkning i humanvidenskaberne*.
- Foucault, M. (2002). *Overvågning og straf* (Årg. Udgave 1). Det lille Forlag.
- Goffman, E. (1967). *Anstalt og menneske: den totale institution socialt set* (Årg. 1. udgave). Paludans fiol - bibliotek.
- Graunbøl, H. M., & Hornnes, J. H. (2009). *Sociale bånd der binder : en undersøgelse af betydningen af indsattes sociale kontakt til familie og venner under afsoning i danske fængsler*. Sociologisk Institut, Københavns Universitet.
- Halkier, B. (2010). Fokusgrupper. I S. Brinkmann, & L. Tanggaard, *Kvalitative metoder - En grundbog* (Årg. 1. udgave, 4. oplag). Hans Reitzels Forlag.
- Herstedvester Fængsel, Besøg. (26. Januar 2018). Hentet fra <http://www.anstaltenvedherstedvester.dk/Besøg-1399.aspx>
- Herstedvester Fængsel, fakta. (3. Februar 2018). *Anstalten ved Herstedvester*. Hentet fra www.anstaltenvedherstedvester.dk/Fakta-om-indsatte-2329.aspx
- Herstedvester Fængsel, Om fængslet. (26. Januar 2018). *Om fængslet*. Hentet fra <http://www.anstaltenvedherstedvester.dk/Om-faengslet-669.aspx>
- Herstedvester Fængsel, Sådan foregår besøget. (26. Januar 2018). Hentet fra <http://www.anstaltenvedherstedvester.dk/Sadan-foregaar-besøget-1843.aspx>

- Herstedvester Fængsels brochure. (Februar 2018). *Brochure*. Hentet 2018 fra www.sebrochure.dk/Herstedvester/WebView/
- Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. University of California Press.
- Hirschi, T., & Gottfredson, M. (1983). Age and the Explanation of Crime. *American Journal of Sociology* Vol. 89, No. 3.
- Houck, K. D., & Loper, A. B. (2002). The relationship of parenting stress to adjustment among mothers in prison. *American Journal of Orthopsychiatry*, vol. 72.
- Jiang, S., Fisher-Giorlando, M., & Mo, L. (2005). Social support and inmate rule violations: A multilevel analysis. *American Journal of Criminal Justice*, vol. 30.
- Juul, S. (2012). Hermeneutik. I S. Juul, & K. B. Pedersen, *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - En indføring* (Årg. 1. udgave, 2. oplag). Hans Reitzels Forlag.
- Juul, S., & Pedersen, K. B. (2012). Hvorfor videnskabsteori? I S. Juul, & K. B. Pedersen, *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - En indføring* (Årg. 1. udgave, 2. oplag).
- Juul, S., & Pedersen, K. B. (2012). Videnskabsteoretiske retninger og projektarbejdet. I S. Juul, K. B. Pedersen, S. Juul, & K. B. Pedersen (Red.), *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - En indføring* (Årg. 1. udgave, 2. oplag). Hans Reitzels Forlag.
- Kriminalforsorgen. (1998). *Kriminalforsorgens Principprogram*. Hentet 10. maj 2018 fra Kriminalforsorgen.dk:
www.kriminalforsorgen.dk/Files/Filer/Publikationer/Brochurer/Principprogram.pdf
- Kriminalforsorgen. (2018). *Kriminalforsorgen.dk*. Hentet 4. marts 2018 fra www.kriminalforsorgen.dk/Værdi-og-vision-6444.aspx
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *InterView - Introduktion til et håndværk* (Årg. 2. udgave, 5. oplag). Hans Reitzels Forlag.
- Kyvsgaard, B. (1989). *- og fængslet ta'r de sidste: om kriminalitet, straf og levevilkår*. Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Minke, L. K. (2012). *Fængslets indre liv*. DJØF/Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Nielsen, M. M. (2012). To Be and Not to Be: Adaptation, Ambivalence and Ambiguity in a Danish Prison. *Advances in Applied Sociology*.
- Poehlmann, J. (2005). Incarcerated mothers' contact with children, perceived family relationships, and depressive symptoms. *Journal of Family Psychology*, vol. 19.
- Portes, A. (2000). The Two Meanings of Social Capital. *Sociological Forum* vol. 15, no. 1.
- Røde Kors. (2017). *Fængselsaktiviteter - Status 2017*. Røde Kors.
- Røde Kors, De syv principper. (2. Februar 2018). Hentet fra www.rodekors.dk/om-os/de-syv-principper

- Røde Kors, Om fængselsbesøgstjenesten. (2. Februar 2018). *Mit Røde Kors*. Hentet fra www.mitrodekors.dk/aktiviteter/faengselsbesogstjenesten
- Røde Kors, Støtte til indsatte og løsladte. (2. Februar 2018). Hentet fra www.rodekors.dk/vores-arbejde/socialt-arbejde/stoette-til-indsatte-og-loesladte
- Retsplejeloven*. (15. Marts 2018). Hentet fra Retsinformation: www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=192286
- Sampson, R. J., & Laub, J. H. (1990). Crime and Deviance over the Life Course: The Salience of Adult Social Bonds. *American Sociological Review*, Vol. 55, No. 5.
- Sampson, R. J., & Laub, J. H. (2014). A Theory of Persistent Offending and Desistance from Crime. I F. T. Cullen, R. Agnew, & P. Wilcox, *Criminological Theory: Past to Present* (Årg. 5. udgave). Oxford University Press.
- Smith, P. S. (2003). *Moralske hospitaler* (Årg. 1. udgave, 1. oplag). Forum.
- Straffuldbydelsesloven. (20. Marts 2018). *Retsinformation*. Hentet fra www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=194713
- Tripodi, S. (2010). *The Influence of Social Bonds on Recidivism: A Study of Texas Male Prisoners*. Florida State University Libraries.
- Tuerk, E. H., & Loper, A. B. (2006). Contact Between Incarcerated Mothers and Their Children: Assessing Parenting Stress. *Journal of Offender Rehabilitation*, vol. 43.
- Waldinger, R. (2016). Hentet fra www.medium.com/thrive-global/this-75-year-harvard-study-reveals-the-secret-to-happiness-and-success-3cf0002510fe

10. Bilag

Bilagsoversigt

Bilag 1 - Aftale med Kriminalforsorgen

Bilag 2 - Opslag i Herstedvester Fængsel

Bilag 3 - Interviewguides

FORTROLIGE BILAG

Bilag 4 - Indsat

Bilag 5 - Præst - Benny Mortensen

Bilag 6 - Medarbejdere

Bilag 7 - Kaare Grue

Bilag 8 - Anne Karen Ursø

10.1 Aftale med Kriminalforsorgen

Aftale om betingelser for undersøgelse i Kriminalforsorgen

Undersøgelsen gennemføres på følgende af Kriminalforsorgens institution(er):

HERSTEDVESTER

Dataindsamlingen består i (sæt ét eller flere kryds):

- ☐ aktindsigt i konkrete sager
- ☐ spørgeskemaundersøgelse
- ☒ interview
- ☐ deltagerobservation
- ☐ udlevering af data fra Kriminalforsorgens registre
- ☐ andet: _____

Informanter/deltagere for dataindsamlingen er (sæt ét eller flere kryds):

- ☒ ansatte
- ☒ klienter

Undertegnede er indforstået med, at dataindsamlingen til undersøgelsen gennemføres på betingelse af, at

- udvælgelsen af informanter til brug for dataindsamlingen sker med institutionens samtykke
- informanterne over for institutionen samtykker i at deltage i dataindsamlingen
- informanterne har givet skriftligt eller mundtligt samtykke til at deltage i dataindsamlingen
- informanterne forinden er orienteret om formålet med undersøgelsen, anonymiseringsgraden samt om de emner, der vil blive berørt under dataindsamlingen
- informanterne forinden er orienteret om, at det er frivilligt at deltage i undersøgelsen, og at de til enhver tid kan trække deres samtykke til deltagelse tilbage

- de indsamlede oplysninger kun behandles af nedenstående person/personer
- de indsamlede oplysninger kun anvendes til det angivne formål og i øvrigt behandles fortroligt. Det betyder især, at de indsamlede oplysninger ikke uberettiget videregives til andre eller udnyttes, samt at eventuelle lyd-/film-optagelser slettes efter brug.
- de indsamlede data og oplysninger ikke bør opbevares på en måde, der giver mulighed for at identificere de registrerede i længere tid end det, der er nødvendigt af hensyn til undersøgelsens gennemførelse
- enkeltpersoner ikke kan identificeres i den endelige afrapportering, medmindre de har givet samtykke til det
- personer, der er udgået af Kriminalforsorgens institutioner/tilsyn, ikke kontaktes, medmindre de på forhånd har givet samtykke
- Kriminalforsorgen underrettes, hvis undersøgelsen ændret væsentligt i forhold til projektbeskrivelsen
- produktet (f.eks. speciale, afhandling, forskningsrapport) efter færdiggørelse sendes til Direktoratet for Kriminalforsorgen, Center for Straffuldbyrdelse, Koncern Resocialisering, ligesom der afrapporteres til de medvirkende institutioner
- produktet må omtales i et nyhedsbrev (fra Direktoratet for Kriminalforsorgen) vedr. undersøgelser på Kriminalforsorgens område
- de indsamlede oplysninger skal slettes, anonymiseres eller tilintetgøres ved projektet afslutning, således at det efterfølgende ikke er muligt at identificere enkeltpersoner
- for forskningsprojekter, der er blevet anmeldt til Datatilsynet, skal undertegnede i øvrigt opfylde de vilkår, som Datatilsynet har opstillet for gennemførelse af undersøgelsen
- for studieprojekter, der ikke er blevet anmeldt til Datatilsynet, skal undertegnede sørge for at indhente skriftligt samtykke blandt de medvirkende informanter, og i øvrigt overholde Datatilsynets krav til studerende, der behandler personoplysninger ved udarbejdelse af projekt- og specialeopgaver mv.

Kriminalforsorgen gør opmærksom på, at overtrædelse af bestemmelserne om tavshedspligt kan medføre strafansvar efter forvaltningslovens og straffelovens bestemmelser om tavshedspligt (særligt formular skal udfyldes).

Dato og underskrift fra undersøger (specialestuderende eller forsker):

04.04.18 Cecilie Juel Nielsen

05.04.18 Jøsta Jølsen

10.2 Opslag i Herstedvester Fængsel

FÅR DU BESØG?

- Er du indsat i Herstedvester og modtager besøg?
- Har du en halv time i løbet af de næste par uger?

Så vil vi meget gerne møde dig og tale lidt om at være indsat i Herstedvester og om dét at modtage besøg.

Om os og vores undersøgelse: Vi er to specialestuderende fra kriminologistudiet ved Aalborg Universitet. Vi skriver speciale om besøg i Herstedvester og er meget interesseret i, at høre om din sociale kontakt til verden udenfor. Vi ønsker nemlig at undersøge, hvilken betydning besøg kan have for dig som indsat.

Vi håber meget, at du har tid og lyst til at deltage.

Kontakt venligst [REDACTED], så koordinerer [REDACTED] det praktiske inden mødet.

Tilmeldingsfrist: Fredag d. 11/5-2018.

Interviewet vil foregå når det passer dig, men gerne med det samme eller i ugerne efter tilmeldingsfristen.

NB! Du vil være anonym i vores undersøgelse.

Speciales problemstilling er godkendt af Kriminalforsorgen og ligeså er vi godkendt til at besøge dig i Herstedvester.

På forhånd tusinde tak!

Mange venlige hilsner

Cecilie og Krista
Studerende ved Aalborg Universitet

10.3 Interviewguides

10.3.1 Interviewguide til medarbejdere i Røde Kors

Introduktion til vores undersøgelse og formålet hermed	• Fortælle om os selv som studerende • Fortælle om dette speciale og formålet hermed • Tavshedserklæring? • Anonymisering?
Baggrund	Fortæl lidt om dig selv? Hvad er din stilling og opgave hos Røde Kors?
Besøgstjenesten	Kan du fortælle om Røde Kors' fængselsbesøgstjeneste? Hvad kan besøgsordningen? (obs. citat) Og hvad kan den ikke? (nære relationer)
Herstedvester	Kan du beskrive Herstedvester fængsel og det behov der er der? Og: Kan du sige noget generelt om de lukkede fængsler RK' besøgstjeneste er aktive?
Indsatte og det sociale	Hvad tror du at det betyder for de indsatte at få besøg? (både generelt og besøgstjenesten i forhold til den indsatte nære relationer)

10.3.2 Interviewguide til indsatte i Herstedvester

Introduktion til vores undersøgelse og formålet hermed	• Fortælle om os selv som studerende • Fortælle om dette speciale og formålet hermed • Tavshedserklæring? • Anonymisering?
Baggrund	Navn og alder Hvor mange år har du været indsat? (Hvad er din dom, hvis du har lyst til at dele den?) Har du kontakt til familie eller venner? Hvem og hvordan?

Besøg Bliver begrænset i deres ret til besøg - fx. tid?	Får du besøg? Gør de indsatte generelt det? Af hvem og hvor ofte? Hvordan oplever du besøgene? - både teknisk og personligt? Hvad føler du? Hvad mener du? Oplever du ind imellem udfordringer med besøgene?
Kontakt og sociale liv	Hvad består din primære sociale kontakt af? Hvilke mennesker er du i kontakt med i løbet af en måned? Hvad betyder den sociale kontakt for dig? og de indsatte generelt? Hvad er svært ved ikke at have den sociale kontakt? Eller hvad er svært ved at have den? Har din indsættelse haft nogen konsekvenser for din omgangskreds?
Tanker, fremtiden og forhåbninger Bliver det lettere	Hvad tror du besøg har af betydning for de indsatte? Tror du det har gjort eller gør en forskel for dig og din løsladelse? Hvad forventer du af din løsladelse og dine relationer?

10.3.3 Interviewguide til præst i Herstedvester

Introduktion til vores undersøgelse og formålet hermed	• Fortælle om os selv som studerende • Fortælle om dette speciale og formålet hermed • Tavshedserklæring? • Anonymisering?
Baggrund	Fortæl om dig selv? Hvad er din stilling/hvad arbejder du med? Hvor længe har du været ansat i Herstedvester? Kan du fortælle os kort om Herstedvester som institution?
De indsatte	Kan du beskrive de indsatte som overordnet gruppe? Hvilken social kontaktflade har de indsatte?
Besøg RK mod nære (beskrivelse)	Har du en fornemmelse for, hvor mange der får besøg af deres familie og venner? Hvor mange er det kontra Røde Kors? Hvordan vurderer du de to besøgsformer mod hinanden? (fordele/ulempen?) Tror du at der er en forskel på, om man får besøg af nogen man har en dyb relation til eller en frivillig fra Røde Kors?
Tanker	Hvad betyder det for de indsatte at få besøg? Tror du at besøg og social kontakt gør en forskel for de indsatte? Hvad betyder den sociale kontakt for dem? Hvad er svært ved ikke at have den sociale kontakt? Eller hvad er svært ved at have den? Tror du det har gjort eller gør en forskel for løsladelse? Hvad forventer du af deres løsladelse i forhold til dem der har kontakt og dem der ikke har?

10.3.4 Interviewguide til medarbejdere i Herstedvester

Introduktion til vores undersøgelse og formålet hermed	• Fortælle om os selv som studerende • Fortælle om dette speciale og formålet hermed • Tavshedserklæring? • Anonymisering?
Baggrund	Kan du starte med at præsentere dig selv? Hvor længe har du været fængselsbetjent? Hvor længe har du været ansat i Herstedvester? Kan du fortælle os lidt om Herstedvester som institution?
De indsatte	Kan du beskrive de indsatte som overordnet gruppe? Er der nogen indsatte der er underlagt eller kan blive underlagt brev- og besøgskontrol? - og hvilken betydning kan det have? Hvilken social kontaktflade har de indsatte?
Besøg	Hvordan foregår et besøg hos jer helt lavpraktisk? (procedure) Kan du fortælle om de besøgslejligheder som I har? Hvor mange får besøg af deres familie og venner? Hvordan vurderer du de to besøgsformer mod hinanden? (fordele/ulempes?)
Tanker	Hvad betyder det for de indsatte at få besøg? Tror du at besøg og social kontakt gør en forskel for de indsatte? Tror du at der er en forskel på, om man får besøg af nogen man har en dyb relation til eller en frivillig fra Røde Kors? (beskrivelse)